Șapte povești de vacanță

DAMEN TANGO

DAMEN TANGO

romane cu dragoste

Șapte povești de vacanță

Antologie coordonată de
Dana Ionescu

traducere
Adrian Pătruşcă, Radu Săndulescu
Nicoleta Ionescu, Dana Ionescu

NEMIRA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Şapte poveşti de vacanţă / Dana Ionescu (coord.); trad.: Adrian Pătruşcă, Nicoleta Ionescu, Dana Ionescu, Radu Săndulescu - București: Nemira Publishing House, 2013
ISBN print: 978-606-579-629-4
ISBN epub: 978-606-758-006-8
ISBN mobi: 978-606-758-007-5

I. Ionescu, Dana (coord.; trad.)
II. Pătruşcă, Adrian (trad.)
III. Ionescu, Nicoleta (trad.)
IV. Săndulescu, Radu (trad.)

82-32=135.1

Alphonse Daudet – LA MULE DU PAPE
Oscar Wilde – THE BIRTHDAY OF THE INFANTA
Anton Pavlovici Cehov – ПРИНЦЕССА
Honoré de Balzac – UNE PASSION DANS LE DÉSERT
Ivan Turgheniev – ЗАПИСКИ ОХОТНИКА
Guy de Maupassant – ADIEU
Raymond Chandler – ENGLISH SUMMER
© Raymond Chandler Limited, a Chorion company. All Rights Reserved.

© Nemira 2013
Coperta: Cristian FLORESCU
Redactor: Dana IONESCU
Tehnoredactor: Irina OFTEZ
Tehnoredactor ebooks: Mihai Eftimescu

Orice reproducere, totală sau parţială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

CUPRINS

Cuprins

Catârca papii

Ziua de naştere a infantei

Principesa

O pasiune în deşert

Cântăreţii

Adio

Vară englezească

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Note

CATÂRCA PAPII

Alphonse Daudet

Traducere din limba franceză
Adrian Pătruşcă

Dintre toate frumoasele dictoane, proverbe sau adagii cu care ţăranii noştri din Provence îşi împodobesc discursul, nu cunosc vreunul mai pitoresc şi mai ciudat decât acesta. La cincisprezece leghe în jurul morii mele [1] , când vine vorba despre un ins ranchiunos şi răzbunător, se spune: „Păziţi-vă de omul ăsta!… Este precum catârca papii, care îşi păstrează şapte ani lovitura de copită.“

Am cercetat mult să aflu de unde se trage vorba asta şi ce era cu respectiva catârcă papală şi cu lovitura de copită păstrată vreme de şapte ani. Nimeni pe aici nu a putut să mă lămurească, nici măcar Francet Mamaï, cântăreţul din fluier, care cunoaşte toate legendele provensale ca pe propriul buzunar. Bănuieşte, ca şi mine, că trebuie să fie vorba de cine ştie ce cronică veche din ţinutul Avignonului; dar mai mult decât de zicătoarea cu pricina nu auzise nici el…

– Numai la Biblioteca Greierilor [2] o să aflaţi, mi-a zis bătrânul fluieraş râzând.

Ideea mi-a surâs şi, cum Bibilioteca Greierilor este chiar la uşa mea, m-am închis aici opt zile.

Este o bibliotecă fabuloasă, admirabil alcătuită, deschisă poeţilor zi şi noapte şi deservită de mici bibliotecari cu chimvale care îţi cântă tot

timpul. Am petrecut acolo câteva zile delicioase şi, după o săptămână de cercetări – stând pe spate –, am descoperit ce căutam, adică istoria catârcei mele şi a faimoasei sale lovituri de copită pentru care a aşteptat şapte ani. Povestea e drăguţă, deşi un pic naivă, şi o să încerc să v-o spun aşa cum am desluşit-o ieri-dimineaţă într-un manuscris de culoarea timpului, care mirosea frumos a lavandă uscată şi avea lungi fire ale Maicii Domnului [3] pe post de semne de carte.

Cine n-a văzut Avignonul în vremea papilor [4] n-a văzut nimic. Viaţa, voioşia, viermuiala, petrecerile fără număr nu îşi găseau pereche în nici un alt oraş. De dimineaţă până seara, numai procesiuni, pelerinaje, străzi presărate cu flori, împodobite cu tapiserii, cardinalii care veneau pe apele Ronului, cu flamurile în vânt, galerele pavoazate, soldaţii papei cântând latineşte prin pieţe, cârâitoarele fraţilor călugări cerşind donaţii; apoi, de sus până jos, în casele care se înghesuiau zumzăind în jurul marelui palat papal ca nişte albine în jurul stupului, era tic-tac-ul croşetelor dantelăreselor, însoţit de un du-te-vino al suveicilor ţesând aurul patrafirelor, de ciocănelele orfevrierilor care cizelau potirele, de cutiile de rezonanţă reglate de lutieri, de cântările maşinilor de urzit; peste toate, dangătul clopotelor şi întotdeauna câteva tamburine pe care le auzeai zbârnâind dinspre pod. Căci la noi, când e fericit, poporul trebuie să danseze, să danseze [5] . Şi cum pe-atunci străzile oraşelor erau prea înguste pentru farandola, cântăreţii din fluier şi tamburină se instalau pe podul de la Avignon, în briza răcoroasă a Ronului şi acolo, zi şi noapte, dansau, dansau… Ah! Fericite vremuri! Fericit oraş! Halebarde care nu spintecau; temniţe unde se păstra vinul la răcit; nu exista sărăcie; nu existau războaie… Iată cum papii din

comitat ştiau să-şi conducă poporul; iată de ce poporul i-a regretat atât de mult!…

Mai ales pe unul, un bătrânel cumsecade pe care-l chema Bonifaciu… Oh, câte lacrimi s-au vărsat la Avignon când a murit! Era un principe atât de binevoitor, atât de plăcut! Râdea la tine din toată inima, de la înălţimea catârcei lui! Şi când treceai pe lângă el – să fi fost un biet culegător de roibă [6] sau marele judecător al oraşului – te binecuvânta cu atâta amabilitate! Un adevărat papă de Yvetot [7] , dar un Yvetot provensal, cu o anumită fineţe în râs, cu un fir de maghiran la bonetă şi nici picior de Jeanneton… Singura Jeanneton care i se ştia acestui bun părinte era via sa – o vie mică, pe care o plantase el însuşi, la trei leghe de Avignon, printre arbuştii de mirt de la Chateau-Neuf.

În fiecare duminică, ieşind de la vecernie, vrednicul bărbat mergea să o admire. Şi, când ajungea acolo sus, aşezat la soare, cu catârca lângă el şi cardinalii în jur, întinşi la picioarele butaşilor, desfăcea o sticlă de vin proaspăt – acel vin splendin, rubiniu, care de atunci se numeşte Chateau-Neuf du Pape – pe care îl degusta cu înghiţituri mici, privind cu tandreţe spre vie. Pe urmă, odată sticla golită, la amurg, se întorcea voios în oraşul lui, urmat de întregul alai, şi, când trecea pe podul Avigon, în mijlocul tamburinelor şi al farandolelor, catârca, antrenată de ritmul muzicii, începea să meargă la pas zburdalnic, săltat, în vreme ce papa însuşi bătea tactul cu dârlogii, ceea ce grozav îi mai scandaliza pe cardinali, dar făcea tot poporul să exclame: „Ah! ce bun senior! Ah! ce papă de treabă!“

După via lui de la Château-Neuf, nimic nu iubea papa mai mult pe lume decât catârca sa. Bunul părinte se topea după dobitocul ăsta. În fiecare seară, înainte de a se culca, se ducea să verifice dacă grajdul e bine închis, dacă nu lipseşte ceva din iesle şi pentru nimic în lume nu s-ar fi ridicat de la masă înainte ca sub ochii lui să se pregătească un bol mare cu vin dres franţuzeşte, cu mult zahăr şi mirodenii, pe care i-l ducea personal, în ciuda comentariilor cardinalilor… Trebuie să adăugăm că dobitocul merita osteneala. Era o splendidă catârcă neagră, cu pete roşcate, cu mersul sigur, părul strălucitor, crupa lată şi plină, ce-şi purta cu mândrie capul mic şi uscăţiv, împodobit cu popoane, funde, zurgălăi de argint şi ciucuri; în plus, era blândă ca un înger, avea privirea naivă şi două urechi lungi, mereu în mişcare, care-i dădeau un aer de bunătate… Întregul Avignon o respecta şi, când trecea ea pe stradă, se bucura de toată atenţia şi bunăvoinţa. Toţi ştiau că este cel mai bun mijloc de a fi bine văzut la Curte: cu aerul ei naiv, catârca papei le adusese multora fericirea. Drept dovadă, Tistet Védène şi uimitoarea lui aventură.

Acest Tistet Védène era, în principiu, o obrăznicătură neruşinată pe care tatăl lui, Guy Védène, aurarul, fusese obligat s-o alunge de-acasă, pentru că nu voia să facă nimic şi-i mai strica şi ucenicii. Vreme de şase luni a fost văzut târându-şi pulpanele hainei prin toate mahalalele din Avignon, dar mai cu seamă prin vecinătatea palatului papal, căci pehlivanul clocea de mult ceva în legătură cu catârca papii, şi o să aflaţi îndată despre ce şmecherie era vorba… Într-o zi, când Sanctitatea Sa se plimba singur pe sub meterezele cetăţii, doar cu dobitocul său, iată-l pe Tistet al nostru că-i iese în cale şi-i spune, împreunându-şi mâinile a admiraţie:

– Oh, Doamne! Sfinte Părinte, ce grozavă catârcă aveţi!… Îngăduiţi-mi să o privesc doar un pic… Ah! bunul meu papă, ce splendoare de

catârcă!… Nici măcar împăratul Germaniei nu are una la fel.

Şi o mângâia şi o alinta cu vorbe dulci, ca pe o domnişoară:

– Aşa… aşa… nestemata mea, comoara mea, perla mea nepreţuită…

Iar bunul papă, emoţionat tot, îşi zicea în sinea lui:

– Ce drăguţ băieţaş!… Cât de frumos se poartă cu catârca mea!

Ştiţi ce s-a întâmplat a doua zi? Tistet Védène şi-a schimbat vechea vestă cu o frumoasă *alba* [8] cu dantelă, o pelerină lungă din mătase violet şi o pereche de pantofi cu cataramă şi a intrat în slujba papii, acolo unde niciodată nu mai fuseseră primite decât odrasle de nobili şi nepoţi de cardinali… Iată puterea intrigii… Dar Tistet nu s-a oprit aici.

Odată intrat în slujba papei, caraghiosul şi-a continuat jocul care până atunci îi reuşise atât de bine. Obraznic cu toată lumea, era grijuliu şi curtenitor doar cu catârca şi întotdeauna îl găseai prin curţile palatului, cu un pumn de ovăz sau cu o legătură de troscot, căreia îi scutura uşor ciorchinii roz, cu ochii ţintă la balconul Sfântului Părinte, părând a întreba: „Hei!… Pentru cine e asta?…“

Azi aşa, mâine aşa, până ce bunul părinte, care simţea că îmbătrâneşte, a ajuns să-i lase lui grija de a veghea asupra grajdului şi de a-i duce catârcei bolul cu vin aromat, ceea ce nu a provocat prea mare bucurie printre cardinali.

Nici catârcei, de altfel… Acum, la ora vinului, ea vedea mereu sosind în vizită cinci sau şase cântăreţi la strană nevârstnici, care se cuibăreau iute în paie, cu pelerinele şi dantelele lor; după câteva clipe, o minunată aromă de aburi de caramel şi mirodenii umplea

grajdul şi Tistet Védène îşi făcea apariţia ţinând cu grijă bolul cu vin dres franţuzeşte. Atunci începea supliciul sărmanului dobitoc.

Acel vin parfumat care-i plăcea catârcei atât de mult, care o încălzea, care îi dădea aripi, aveau cruzimea să i-l aducă acolo, în ieslea ei, să i-l treacă pe sub nas; şi, când avea nările pline de arome ispititoare, gata, hocus-pocus, se făcea nevăzut! Minunata licoare roz se scurgea toată pe gâtlejurile ştrengarilor… Şi dacă n-ar fi fost decât că-i furau vinul! Dar puii de clerici, după ce beau, se prefăceau în diavoli!… Unul o trăgea de urechi, altul de coadă; Quiquet îi sărea în spinare, Béluguet îi încerca hamurile şi nici uneia dintre puşlamale nu-i trecea prin cap că doar dintr-o zvâcnitură din şale sau dintr-o lovitură de copită i-ar fi putut expedia pe toţi în Steaua Polară sau chiar mai departe… Dar nu! Căci nu de pomană era ea catârca papii, catârca binecuvântărilor şi a indulgenţelor… Orice făceau băieţandrii, ea nu se supăra, numai cu Tistet Védène avea ea ce avea… Ăsta, de pildă, când îl simţea în spatele ei, îi provoca mâncărimi în copită şi chiar că avea de ce. Netrebnicul de Tistet îi juca festele cele mai urâte! După ce bea, îi trăsneau prin cap cele mai crude idei!…

O dată, nu s-a dat în lături să o facă să urce cu el în clopotniţa şcolii de muzică, sus, sus de tot, în vârful palatului!… Şi ce vă spun acum nu e poveste, două sute de mii de provensali au fost martori. Închipuiţi-vă spaima sărmanei catârce, când, după ce s-a învârtit un ceas, orbeşte, pe scara în formă de melc, şi a escaladat o sumedenie de trepte, s-a trezit deodată pe o terasă, în lumina orbitoare, şi la o mie de picioare dedesubt a zărit un Avignon fantastic, barăcile din piaţă nu mai mari ca nişte alune, soldaţii papei în faţa cazarmei, ca nişte furnici roşii, şi, undeva, departe, pe un fir de argint, un pod

microscopic, unde se dansa, unde se dansa… Ah! Bietul dobitoc! Ce panică l-a cuprins! Răgetul lui a zgâlţâit toate vitraliile palatului.

– Ce s-a întâmplat? Ce-i fac? a izbucnit bunul papă, ieşind într-un suflet pe balcon.

Tistet Védène ajunsese deja în curte, prefăcându-se că se tânguie şi-şi smulge părul din cap:

– Ah! Sfinte Părinte, ce s-a întâmplat? E vorba de catârca voastră… Dumnezeule mare, ce ne facem? Catârca voastră s-a suit în clopotniţă…

– Ea singură???

– Da, Sfinte Părinte, singură-singurică… Uitaţi! Priviţi-o acolo sus… Vedeţi vârfurile urechilor cum se mişcă?… Parcă sunt două rândunici…

– Ai milă, Doamne! a făcut sărmanul papă ridicându-şi ochii… Dar a înnebunit de tot! O să se omoare… Coboară imediat, nenorocito!…

Sărmana! Păi, nici ea nu-şi dorea altceva mai cu ardoare decât să coboare…; dar pe unde? Pe scară nici nu putea fi vorba; de urcat, treacă-meargă, dar de coborât… ar fi însemnat să-şi rupă picioarele de o sută de ori… Şi biata catârcă se dădea de ceasul morţii şi, tot bântuind pe terasă, cu ochii mari învârtindu-i-se în cap, se gândea la Tistet Védène:

– Ah! Banditule, dacă scap de aici… ce copită te aşteaptă mâine-dimineaţă!

Gândul la lovitura de copită o mai făcea să prindă niţică inimă; fără asta, ar fi leşinat pe loc… În sfârşit, au reuşit s-o ia de acolo de sus, dar a fost o întreagă tevatură. A trebuit s-o coboare cu o pârghie, cu funii şi cu un scripete. Vă daţi seama ce umilinţă pentru catârca unui papă să se trezească spânzurată la înălţime, dând din picioare în gol, ca un cărăbuş la capătul unei aţe. Şi tot Avignonul, care se zgâia la ea! Sărmanul dobitoc n-a închis un ochi toată noaptea. Tot i se năzărea că încă se învârteşte pe nenorocita de terasă, în hohotele întregului oraş, care se auzeau de jos, apoi îi venea în minte mişelul de Tistet Védène şi grozava copită pe care avea să i-o trântească a doua zi de dimineaţă. Ah, prieteni, ce mai lovitură de copită! Tocmai din Pamperigusta [9] o să se vadă scânteile… Or, în timp ce i se pregătea această frumoasă primire la grajd, ştiţi ce făcea Tistet Védène? Cobora în aval pe Ron, cântând, la bordul unei galere papale şi se îndrepta spre curtea din Neapole, împreună cu o bandă de juni nobili pe care oraşul îi trimitea anual pe lângă regina Ioana pentru a se şcoli în diplomaţie şi în bunele maniere. Tistet nu era nobil, dar papa ţinea să-l răsplătească pentru purtarea de grijă pe care o avusese faţă de animalul său şi, mai ales, pentru osârdia depusă în ziua salvării.

Ce cruntă dezamăgire a trăit catârca a doua zi!

– Ah! Ticălosul! A bănuit ceva!… gândea ea, scuturându-şi furioasă zurgălăii… dar nu-i nimic, mişelule! o să-ţi primeşti tu copita la întoarcere… ţi-o păstrez!

Şi i-a păstrat-o.

După plecarea lui Tistet, catârca papii şi-a regăsit viaţa tihnită şi obiceiurile de odinioară. Gata cu alde Quiquet şi Béluguet în grajd!

Au revenit zilele minunate cu vin aromat şi, împreună cu ele, buna-dispoziţie, siestele lungi şi pasul de gavotă când trecea pe podul din Avignon. Totuşi, de când cu aventura ei, în oraş încă mai simţea o oarecare răceală. Auzea şuşoteli în cale, bătrânii dădeau din cap, copiii râdeau, arătând spre clopotniţă. Nici măcar bunul papă nu mai avea la fel de multă încredere în prietena sa şi, când îşi îngăduia să aţipească un pic în spinarea ei, duminica, pe când se întorcea de la vie, un gând nu-i dădea pace: „Dacă o să mă trezesc acolo sus în clopotniţă?!“ Catârca vedea toate astea şi suferea fără să zică nimic; numai atunci când cineva pronunţa numele lui Tistet Védène de faţă cu ea, urechile lungi îi fremătau şi, cu un rânjet, îşi ascuţea potcoavele de caldarâm…

Aşa au trecut şapte ani. La sfârşitul celor şapte ani, Tistet Védène a revenit de la curtea din Neapole. Nu-şi încheiase stagiul acolo, dar aflase că primul muştărar al Papei [10] murise subit la Avignon şi, cum postul i se păruse potrivit, sosise în graba mare ca să nu piardă ocazia.

Când intrigantul de Védène a intrat în sala palatului, Sfântul Părinte abia l-a recunoscut, atât de mult crescuse şi se învoinicise. Trebuie spus şi că bunul papă îmbătrânise la rândul lui şi nu mai vedea bine fără bicicletele de pe nas.

Tistet nu s-a intimidat.

– Cum, Sfinte Părinte, nu mă mai recunoaşteţi? Eu sunt, Tistet Védène!…

– Védène?

– Sigur că da, vă aduceţi minte… cel care-i ducea vinul cu mirodenii catârcei voastre.

– Ah! Da… da… mi-aduc aminte… Un băiat de toată isprava, acest Tistet Védène!… Şi acum ce vrea el de la noi?

– Oh! Nu mare lucru, bunule părinte… Venisem să vă cer… Apropo, mai aveţi catârca? Cum îi merge? Bine? Ah! Cu atât mai bine… venisem să vă cer postul primului muştărar, care tocmai a răposat.

– Primul muştărar, tu!… Dar eşti prea tânăr. Câţi ani ai?

– Douăzeci şi două luni, Sanctitate, fix cu cinci mai mult decât catârca voastră! Ah! pe barba lui Dumnezeu, bunul animal… Dacă aţi şti cât de mult o iubeam… cum m-am topit de dorul ei în Italia! Oare o să-mi îngăduiţi s-o văd?

– Desigur, băiatul meu, o s-o vezi, a răspuns bunul papă, emoţionat de-a dreptul… Şi, pentru că o iubeşti atât, nu vreau să mai trăieşti departe de ea. De azi, eşti ataşatul meu în calitate de prim-muştărar. Cardinalii mei vor protesta, asta e, cu atât mai rău! Sunt obişnuit… Vino să mă cauţi mâine, la ieşirea de la vecernie, o să-ţi dăruim însemnele rangului tău în faţa consiliului canonic şi apoi… o să te duc să vezi catârca şi o să vii la vie cu noi doi… he, he! Hai, du-te!

Tistet Védène a ieşit din sală bucuros nevoie mare! Cu câtă nerăbdare a aşteptat el ceremonia de a doua zi nu mai e nevoie să vă zic. Cu toate astea, la palat era cineva încă şi mai fericit, şi mai nerăbdător decât el: catârca. De la reîntoarcerea lui Védène până la vecernia zilei următoare, teribilul dobitoc s-a umflat încontinuu cu ovăz şi a izbit fără încetare în perete cu copitele dinapoi. Şi ea se pregătea de festivitate.

Aşadar, a doua zi, când vecernia a fost săvârşită, Tistet Védène şi-a făcut intrarea în curtea palatului papal. Toţi înalţii ierarhi erau de faţă, cardinali în sutane roşii, avocatul diavolului în catifea neagră, stareţii mânăstirilor cu mitrele lor mici, epitropii de la Sfântul Agricola, pelerinele violet ale elevilor şcolii de muzică, clericii inferiori, soldaţii Papei în uniformă de paradă, cele trei confrerii ale penitenţilor, schimnicii de pe muntele Ventoux, cu înfăţişările lor sălbatice, şi micul diacon, care merge în spate, purtând clopoţelul, fraţii flagelatori, goi până la brâu, paracliserii gătiţi în robe ca de judecători, toţi, toţi, până la cei care împart agheasma, până la cel care aprinde şi cel care stinge… unul nu lipsea… Ah! ce frumoasă slujbă de hirotonire! Clopote, pocnitori, soare, muzică şi mereu aceleaşi turbate de tamburine care conduceau dansul, acolo, pe podul din Avignon…

Când Védène şi-a făcut apariţia în mijlocul adunării, prestanţa şi înfăţişarea sa arătoasă au stârnit un murmur de admiraţie. Era un provensal falnic, dar dintre cei blonzi, cu părul lung ondulat la capăt şi o bărbuţă abia mijită, parcă făcută din aşchiile fine de metal, căzute de sub dalta părintelui său, aurarul. Se zvonea că prin barba lui bălaie se jucaseră uneori degetele reginei Ioana. Iar acest domn de Védène avea, într-adevăr, aerul măreţ şi privirea distrată a bărbaţilor care au fost iubiţi de regine… În ziua aceea, pentru a-şi cinsti poporul, îşi schimbase veşmintele napolitane cu o haină bordată cu roz, în stilul provensal, iar pe scufie îi tremura o pană mare de ibis din Camargue.

Odată intrat, primul-muştărar a salutat galant şi s-a îndreptat spre platforma înaltă, unde papa îl aştepta pentru a-i înmâna însemnele rangului: lingura din lemn de merişor şi haina de culoarea şofranului. Catârca era la baza scărilor, înşeuată şi gata să plece spre

vie… Când a trecut pe lângă ea, Tistet Védène a surâs blând şi s-a oprit să-i dea două sau trei palme pe spinare, în semn de prietenie, trăgând cu coada ochiului să zărească dacă îl vedea Papa. Poziţia era perfectă… Catârca şi-a luat avânt:

– Na! Încaseaz-o, mişelule! De şapte ani ţi-o păstrez!

Şi unde mi i-a tras o lovitură de copită atât de cumplită, atât de cumplită, încât până şi din Pamperigusta s-au văzut scânteile, o jerbă de scântei aurii printre care fâlfâia o pană de ibis. Doar atât s-a mai ales din nefericitul de Tistet Védène!…

Loviturile de picior de catârcă nu sunt atât de înfricoşătoare, în mod normal, dar aceasta era o catârcă papală, şi apoi, gândiţi-vă!, i-o păstrase şapte ani… Nici că există exemplu mai bun de ranchiună ecleziastică.

ZIUA DE NAŞTERE A INFANTEI

Oscar Wilde

Traducere din limba engleză
Dana Ionescu

Era ziua de naştere a Infantei. Împlinea doar doisprezece ani şi soarele strălucea luminos deasupra grădinilor de la palat.

Cu toate că era o prinţesă adevărată şi Infanta Spaniei, avea de serbat o singură zi de naştere pe an, asemenea copiilor de sărăntoci, deci bineînţeles că pentru toată ţara era de mare însemnătate să o sărbătorească în tot fastul cuvenit rangului ei. Şi uite că ziua aceea era, fără îndoială, fastuoasă. Lalelele pestriţe stăteau drept pe tulpinile lor înalte, ca nişte şiruri lungi de soldaţi, privind îngâmfate trandafirii din partea cealaltă a grădinii. „Acum suntem şi noi strălucitoare ca tine“, spuneau. Fluturii purpurii fâlfâiau din aripile presărate cu pulbere de aur, oprindu-se la fiecare floare, şopârliţele se iţeau din crăpăturile zidului, întinzându-se leneşe în lumina albă a soarelui, iar rodiile trosneau şi se crăpau la căldură, dezvelindu-şi inimile roşii, sângerânde. Chiar şi lămâile galbene, palide, ce atârnau ciorchine pe împletiturile umede şi de-a lungul arcadelor întunecate se coloraseră puţin graţie luminii minunate a soarelui, iar magnoliile se deschiseseră ca nişte globuri de fildeş, umplând atmosfera cu mireasma lor dulce, grea.

Prinţesa se plimba pe terasa palatului cu însoţitoarele ei, cu care se juca de-a v-aţi ascunselea printre vasele de piatră şi statuile vechi, năpădite de muşchi. În zilele obişnuite avea voie să se joace doar cu copii de rangul ei, aşa că trebuia să se joace singură mai mereu, însă ziua ei de naştere era o excepţie şi regele, Maiestatea Sa Regele, poruncise să i se îngăduie să invite orice prieteni doreşte şi să se joace cu ei. Firavi la trup, micuţii spanioli care zumzăiau pe-acolo, băieţi purtând pălării cu pene mari şi pelerine scurte, unduioase, şi fete care-şi ridicau delicat trenele rochiilor lungi, din brocart, ferindu-şi ochii de lumina soarelui, şi eventaiele lor uriaşe, negru cu argintiu, aveau o graţie impunătoare. Dar cea mai graţioasă dintre toţi era Infanta, în veşminte dintre cele mai fine, după tipicul oarecum împovărător al epocii. Purta o rochie din satin cenuşiu, poalele şi mânecile etalând o broderie luxuriantă din argint, iar corsajul tare era presărat cu şiraguri de perle fine. Condurii micuţi, cu rozete trandafirii, mari, i se iţeau de sub rochie atunci când păşea. Trandafiriu şi argintiu ca mărgăritarele îi era şi evantaiul mare de voal, iar în părul pieptănat ca o aură auriu-argintie ce-i învăluia chipul mic, palid, avea un frumos trandafir alb.

De la o fereastră a palatului îi privea regele, abătut şi prins în mrejele melancoliei. În spatele lui se afla fratele său, Don Pedro de Aragon, pe care-l ura, iar Marele Inchizitor al Granadei, confesorul său, stătea alături, pe un scaun. Regele era mai abătut ca de obicei, căci, în vreme ce se uita la Infanta care se înclina cu sobrietate de copil drept răspuns la reverenţa curtenilor strânşi pe terasă ori râdea, ascunsă de evantai, de sinistra ducesă de Albuquerque, care nu se dezlipea de ea, Maiestatea Sa îşi aducea aminte de tânăra regină, mama prinţesei, venită de curând – sau cel puţin aşa i se părea lui – din vesela Franţă, ofilită apoi în splendoarea sumbră a Curţii spaniole, apoi trecută la cele veşnice la numai şase luni de la naşterea fetiţei, fără să fi apucat

să vadă a doua oară migdalii înflorind în livadă, fără să fi cules şi în al doilea an roadele smochinului bătrân şi noduros din mijlocul curţii acum sufocate de iarbă. Atât de mare îi fusese dragostea pentru regină, că nu putuse îndura nici măcar gândul ca mormântul s-o ţină departe de ochii lui. Fusese îmbălsămată de un vraci maur, care, drept răsplată pentru acest serviciu, scăpase de osânda la moarte, zicea lumea, hotărâtă de Inchiziţie, care-l bănuia de erezie şi vrăjitorie, aşa că trupul reginei zăcea şi acum pe catafalcul tapisat, în capela de marmură neagră a palatului, având aceeaşi înfăţişare pe care o avusese în ziua cu vânt, din martie, în care călugării o purtaseră până acolo pe umerii lor, cu doisprezece ani în urmă. O dată pe lună, înveşmântat într-o pelerină neagră, având un felinar umbrit în mână, regele intra în capelă, îngenunchea la picioarele catafalcului, strigand *Mi reina! Mi reina!* [11] şi câteodată nepăsându-i nici de eticheta din Spania, care orânduia orice faptă, punând stavilă chiar şi durerii unui rege, îi strângea mâinile palide, împodobite cu giuvaieruri, în izbucniri sălbatice de suferinţă şi încerca să-i aducă la viaţă cu sărutările lui înnebunite chipul rece şi pomădat.

Astăzi parcă o vedea iar, aşa cum o văzuse prima dată la castelul din Fontainebleau, pe vremea când era doar un băiat de cincisprezece ani, iar ea era chiar mai mică. Atunci se făcuse logodna, oficiată de Nunţiul Papal în prezenţa regelui Franţei şi a întregii sale Curţi, după care el se întorsese la Escorial cu un medalion în care avea o buclişoară din părul ei auriu, însoţit şi de amintirea buzelor ei de copil aplecându-se să-i sărute mâna când se urcase în caleaşcă, gata de drum. După un timp urmaseră căsătoria lor, oficiată în grabă la Burgos, un orăşel de la graniţa dintre cele două ţări, apoi intrarea în Madrid, acompaniată de ceremonia religioasă ce avea loc prin tradiţie la catedrala La Atocha, precum şi de un autodafe mai solemn ca de obicei, când aproape trei sute de eretici, printre care şi o

mulţime de englezi ajunşi pe mâna autorităţilor civile, au fost arşi pe rug.

O iubise la nebunie, fără îndoială, şi din pricina asta îşi dusese ţara la nenorocire, credeau mulţi, atunci când intrase în război cu Anglitera, din dorinţa de a pune stăpânire pe Lumea Nouă. N-o scăpa din vedere aproape nicio clipă, de dragul ei uitase, ori cel puţin aşa păruse, de toate treburile importante ale ţării şi, orbit cu desăvârşire de patima cu care-i blagosloveşte dragostea pe cei care o slujesc, nici nu băgase de seamă că acele ceremonii alambicate cu care dorea să o desfete nu făceau decât să înrăutăţească boala ciudată de care suferea regina. Când ea s-a stins, monarhul parcă şi-a pierdut minţile o vreme. Neîndoios că ar fi abdicat oficial şi s-ar fi retras la Granada, marea mănăstire de călugări trapişti, la care şi fusese ales stareţ onorific, de nu s-ar fi temut s-o lase pe micuţa Infantă la cheremul fratelui său, vestit pentru cruzimea lui până şi în Spania, pe care o mulţime de oameni îl bănuiau că ar fi ucis-o pe regină cu o pereche de mănuşi otrăvite, pe care i le dăruise când ea îl vizitase la castelul din Aragon. Nici măcar după ce au trecut cei trei ani de doliu naţional ţinut în toate teritoriile peste care era stăpân şi pentru care dăduse edict regal nu le îngăduia miniştrilor să-i sufle vreo vorbă despre o nouă soaţă, iar atunci când împăratul însuşi i-a trimis vorbă, oferindu-i mâna fermecătoarei arhiducese de Boemia, nepoata sa, a rugat soliie să-şi vestească stăpânul că regele Spaniei este deja căsătorit cu Suferinţa, pe care, deşi e o mireasă stearpă, o iubeşte mai mult decât iubeşte Frumuseţea; preţul plătit pentru acest răspuns a fost Coroana provinciilor bogate ale Ţărilor de Jos, care, peste puţină vreme, s-au lăsat instigate de împărat şi s-au răzvrătit împotriva lui, supunându-se poruncilor unor fanatici ai Bisericii Reformate.

Astăzi, privind-o pe Infanta care se juca pe terasă, parcă depăna în gând toată povestea căsătoriei, cu bucuriile ei în culori strălucitoare şi cu îngrozitoarea agonie a sfârşitul venit pe nepusă masă. Micuţa avea aceeaşi drăgălăşenie plină de viaţă, încântătoare, a reginei, acelaşi fel încăpăţânat de a da din cap, aceeaşi gură frumos arcuită, ce trăda îngâmfare, acelaşi surâs minunat – chiar că *vrai sourire de France* – când privea spre fereastră ori întindea mânuţa spre a fi sărutată de impunătorii nobili ai Spaniei. În schimb, hohotele stridente ale copiilor parcă îi zgâriau timpanul, soarele ce strălucea fără îndurare parcă îi lua în batjocură durerea şi un iz vag de mirodenii stranii, asemenea celor folosite la îmbălsămat, murdărea – sau poate că aşa i se năzărise lui? – aerul curat al dimineaţii. Regele şi-a cuprins faţa în mâini şi, când Infanta s-a uitat iar într-acolo, a dat cu ochii de perdelele trase, căci monarhul se retrăsese.

Dezamăgită, fetiţa a pus botic şi a ridicat din umeri. Ar fi putut să stea cu ea de ziua ei. Ce însemnătate aveau nişte prostii cum sunt treburile ţării? Ori se dusese cumva în capela întunecoasă, unde ardeau mereu lumânări şi unde n-avea voie să intre niciodată? Ce neghiob era, să stea închis când soarele ardea atât de strălucitor şi toată lumea era aşa de veselă! Mai mult, avea să piardă şi lupta cu tauri pusă în scenă şi vestită de trâmbiţe, ca să nu mai pomenim de spectacolul cu marionete şi alte minunăţii. Unchiul ei şi Marele Inchizitor erau mult mai cu scaun la cap. Ieşiseră pe terasă şi schimbau frumos complimente. Aşa că ea îşi scutura căpşorul graţios şi, ţinându-l de mână pe Don Pedro, cobora încet treptele spre pavilion – un cort lung de mătase purpurie, aşazat la capătul grădinii; ceilalţi copii o urmau respectând cu stricteţe ordinea cuvenită rangului, primii fiind cei care aveau cele mai lungi nume.

Un alai de tineri nobili, în splendide veşminte de toreadori, i-a ieşit în întâmpinare, iar junele conte de Terra-Nova, un băiat chipeş de vreo paisprezece ani, şi-a descoperit capul cu graţia unui hidalgo înnăscut şi a unui *grande* de Spania, conducând-o solemn înăuntru, până la un mic jilţ, cu incrustaţii de fildeş, urcat pe o estradă deasupra arenei. Micuţii s-au aşezat de jur-împrejurul ei, dând din evantaiele imense şi şuşotind între ei. Don Pedro şi Marele Inchizitor rămăseseră la intrare şi râdeau. Parcă nici măcar Ducesa – căreia îi ziceau *Camarera-Mayor*, adică Marea Doamnă de Onoare –, uscată, slăbănoagă şi osoasă, cu un chip ţeapăn ce se iţea dintr-un guler înalt şi creţ, nu mai era aşa de posacă şi parcă pe faţa ei zbârcită se arată uneori un început de surâs, gata să-i desfacă buzele subţiri, livide.

A fost o coridă extraordinară, fără îndoială, mult mai drăguţă, s-a gândit Infanta, decât luptele de tauri adevărate pe care le văzuse la Sevilla, când ducele de Parma venise în vizită la tatăl ei. Unii dintre junii călăreţi stăteau falnici pe ponei în veşminte strălucitoare, mânuind cu eleganţă lănci lungi, cu panglici în culori vii, alţii mergeau pe jos, fâlfâindu-şi capele sângerii în faţa taurului, sărind apoi sprinţar obstacolul, când animalul era gata să-i ia în coarne; cât despre acesta, el parcă ar fi fost un taur adevărat, deşi era doar o împletitură din răchită, prinsă într-o bucată de piele întinsă. Uneori nu se lăsa până nu făcea înconjurul arenei, mergând doar pe picioarele din spate, treabă care unui taur viu nici nu i-ar putea trece prin minte. Pe deasupra, făcea un spectacol minunat, iar micuţii erau atât de fericiţi, că s-au ridicat în picioare, şi-au fluturat batistele şi au strigat *Bravo toro! Bravo toro!*, cum ar fi făcut oamenii mari. În cele din urmă, după o luptă prelungită, în care s-au rănit mai mulţi căluţi şi călăreţi răsturnaţi din şa, tânărul conte de Terra Nova a îngenuncheat taurul şi, primind încuviinţarea Infantei de a-i da lovitura de graţie, a înfipt sabia din lemn în grumazul animalului cu atâta sete, că

taurului i-a zburat capul şi astfel s-a iţit chipul surâzător al junelui Monsieur de Lorraine, fiul ambasadorului Franţei la Madrid.

În iureşul aplauzelor a fost curăţată arena şi doi paji mauri, în livrele galben cu negru, au scos căluţii fără suflare cu gesturi sobre, iar după un scurt interludiu în care un maestru francez a făcut exhibiţii pe o funie, s-au arătat nişte marionete italiene în tragedia semiclasică *Sophonisba*, pe scena unui teatru mic, ridicat special. Au jucat aşa de convingător, cu gesturi fireşti, fără cusur, încât atunci când spectacolul a luat sfârşit Infanta avea ochii împăienjeniţi de lacrimi. Unii copii chiar plânseseră, primind dulciuri drept consolare, şi însuşi Marele Inchizitor era puternic mişcat, aşa că nu i-a putut spune lui Don Pedro că i se pare cu neputinţă ca nişte jucărele din lemn şi ceară colorată, mânuite cu sârme, să sufere, să treacă prin atâtea nenorociri şi să se aleagă numai cu năpaste. Apoi a venit rândul unui scamator african, care a adus un coş mare, plat, acoperit cu o pânză rosie, l-a pus în mijlocul arenei, a scos din turban un fluier ciudat şi a început să cânte la el. În numai câteva clipa pânza a prins să se mişte, fluierul, să scoată sunete din ce în ce mai înalte şi doi şerpi verzi cu auriu să-şi arate capetele subţiri, bizare, înălţându-se alene, legănându-se la unison cu muzica precum se unduieşte o plantă în apă. Copiii s-au cam speriat când le-au văzut glugile pestriţe şi limbile ce li se iţeau iute ca fulgerul şi le-au plăcut mai mult când îmblânzitorul a făcut o vrajă şi din nisip a răsărit un portocal mic, în care au înflorit floricele albe, prefăcându-se apoi în puzderie de roade adevărate. Iar în clipa în care a luat evantaiul de la fetiţa Marchizului de Las Torres şi l-a prefăcut într-o pasăre albastră ce a zburat ciripind de jur-împrejurul cortului, au fost nespus de încântaţi şi de uluiţi. Încântaţi s-au arătat şi de menuetul pe care l-au dansat sobru novicii de la biserica Nuestra Senora Del Pilar. Infanta vedea pentru prima dată miraculoasa ceremonie ce se ţinea în luna

mai, an de an, în faţa marelui altar închinat Sfintei Fecioare; de fapt, nimeni din familia regală a Spania nu păşise niciodată în catedrala cea mare de la Saragosa, după ce un preot cu minţile rătăcite, despre care mulţi ziceau că ar fi fost în slujba reginei Elisabeta I a Angliei, încercase să-l otrăvească pe prinţul Asturiei cu anafură. Aşa că Infanta auzise de la alţii despre Dansul Sfintei Fecioare, într-adevăr o minunăţie. Băieţii erau îmbrăcaţi în veşminte odinioară la modă la Curte, de catifea albă, purtând tricornuri ciudate, cu boruri cusute în fir de argint şi cu vârfuri în care unduiau gigantice pene de struţ, iar când se mişcau în lumina soarelui albul sclipitor al veşmintelor parcă sclipea şi mai tare, în contrast cu chipurile lor măslinii şi părul negru şi lung. Toată lumea era fascinată de ţinuta demnă şi gravă în vreme ce executau figurile complicate ale dansului şi de graţia şlefuită a gesturilor lor lente, de reverenţele lor maiestuoase. Când şi-au isprăvit spectacolul, şi-au scos pălăriile uriaşe, cu pene de struţ, în faţa Infantei, care le-a răspuns curtenitoare, făgăduind să trimită o lumânare cât mai mare la altarul Sfintei Fecioare drept mulţumire pentru bucuria pe care o primise.

O trupă de chipeşi egipteni – aşa li se spunea ţiganilor pe vremea aceea – a pătruns în arenă, egiptenii s-au aşezat turceşte, în cerc, şi au purces să cânte încet la ţitere, legănându-se în ritmul muzicii şi fredonând o arie desprinsă parcă din vis încet, care abia dacă se auzea. Când l-au zărit pe Don Pedro s-au încruntat şi unii parcă s-au şi speriat, fiindcă trecuseră doar câteva săptămâni de când acesta spânzurase în piaţa publică din Sevilla doi de-ai lor, învinuindu-i de vrăjitorie. Însă drăgălaşa Infantă îi vrăjea, aşa cum stătea acum, sprijinită de spătarul jilţului şi iscodindu-i cu ochii ei mari şi albaştri de deasupra evantaiului, astfel încât ar fi băgat mâna în foc că o făptură aşa de frumoasă nu s-ar fi putut arăta neîndurătoare niciodată. Prin urmare, cântau încet, abia atingând coardele cu

unghiile lor lungi, ascuţite, lăsând capul în jos tot timpul, parcă gata să adoarmă. Însă dintr-odată s-a auzit un strigăt ascuţit, micuţii au tresărit înspăimântaţi cu toţii, mama lui Don Pedro a înşfăcat mânerul de agat al pumnalului, iar egiptenii au ţâşnit în aer, învârtindu-se ca scoşi din minţi de jur-împrejurul arenei, bătând în tamburine şi icnind sălbatic o cântare de dragoste în sunetele guturale ale idiomului lor atât de ciudat. Apoi a urmat alt semn şi s-au azvârlit din nou la pământ, unde au rămas stane de piatră, liniştea fiind tulburată numai de duiosul zdrăngănit al ţiterelor. După ce au repetat acest ritual de mai multe ori, au dispărut o clipă şi s-au întors trăgând de lanţ un urs mare, blănos, pe umerii căruia se vedeau nişte maimuţoi de Berberia. Animalul s-a aşezat în cap cu cea mai mare gravitate din lume, iar maimuţoii zbârciţi s-au apucat de giumbuşlucuri, care mai de care mai haioase, cu doi ţigănuşi ce păreau stăpânii lor, s-au luptat în duel cu nişte săbiuţe, au tras cu puşca şi au făcut exerciţii de soldaţi adevăraţi, aidoma corpului de gardă al regelui. Şi mare le-a fost triumful.

Însă cel mai haios din toată desfătarea acelei dimineţi a fost, fără îndoială, dansul Piticului. Când a intrat împleticindu-se, legănându-se ca un răţoi pe picioarele otova, dând din capul cât o şură, ciudat de mare, ba într-o parte, ba în alta, copiii şi-au arătat încântarea printr-un strigăt convingător şi Infanta a izbunit într-un râs din pricina căruia Camerata n-a avut încotro şi i-a făcut observaţie, povestindu-i că, deşi în Spania existaseră multe fiice de rege care plânseseră de faţă cu cei de acelaşi rang, nu se pomenise nicicând o prinţesă de cea mai înaltă stirpe care să-şi dea în vileag bucuria atât de gălăgios în prezenţa unor oameni de rang inferior. Numai că Piticul era pur şi simplu cuceritor şi nici măcar la Curtea Spaniei, dintotdeauna vestită pentru aplecarea ei pentru orori, nu se mai văzuse un monstruleţ aşa de fantasmagoric. Şi era şi prima dată când

ieşea în lume! Îl descoperiseră cu numai o zi în urmă în pădure, unde-l fugăreau doi nobili aflaţi la o partidă de vânătoare în ţinuturile îndepărtate ale unei păduri de stejari de plută ce se întindea de jur-împrejurul oraşului şi îl duseseră la palat să-i facă o surpriză Infantei, căci tatăl lui, un pădurar sărman ce-şi câştiga pâinea meşterind mangal, abia aşteptase să se descotorosească de progenitura hidoasă şi fără rost. Cel mai haios era, poate, că Piticul habar n-avea de înfăţişarea lui grotescă. Dimpotrivă, părea chiar fericit şi voios nevoie mare. Când râdeau copiii râdea şi el din toată inima, vesel ca oricare dintre ei şi, după fiecare dans, îi lua la rând şi le făcea câte o reverenţă caraghioasă, zâmbindu-le şi salutându-i de parcă ar fi fost ca ei, nu o pocitanie mică, pe care natura o născocise, dintr-un capriciu, ca să-şi bată alţii joc de ea. Iar Infanta îl fascina de-a dreptul. Nu-şi mai dezlipea ochii de la ea, parcă dănţuia numai pentru ea şi când şi-a isprăvit numărul ea şi-a adus aminte că le-a văzut pe marile doamne de la Curte aruncându-i buchete de flori lui Caffareli, vestitul tenor italian cu voce de cap, trimis de papa în persoană de la capela lui la Madrid ca să-l lecuiască pe rege de melancolie cu glasul lui alinător, şi-a desprins din păr minunatul trandafir alb şi – mai în glumă, mai ca s-o supere pe Camarera – i l-a azvârlit în arenă, etalându-şi în acelaşi timp cel mai dulce surâs, iar Piticul i-a primit gestul cu mare sobrietate, a luat floarea şi a dus-o la buzele lui aspre, şi-a pus mâna la inimă şi a îngenuncheat în faţa prinţesei, rânjind cu gura până la urechi, în vreme ce în ochişorii ce scăpărau scântei i se citea încântarea.

Gestului lui a fost atât de sfidător pentru aerul ei solemn, că Infanta nu se mai oprea din râs chiar dacă Piticul ieşise din arenă, mărturisindu-i unchiului că ar dori ca maimuţoiul să mai danseze o dată imediat. Însă Camarera, susţinând că soarele e prea arzător, a hotărât că Alteţa Sa se va întoarce degrabă la palat, unde o aştepta un

ospăţ minunat, din care făcea parte şi un tort adevărat, pe care iniţialele ei erau scrise în glazură colorată şi în mijlocul căruia trona un încântător steguleţ argintiu. Aşa că prinţesa s-a ridicat foarte afectată şi, poruncind ca Piticul să mai danseze o dată după siestă şi mulţumindu-i cu însufleţire junelui conte de Terra Nova pentru primirea călduroasă, a plecat în camera ei, urmată de toţii copiii, care au ieşit în aceeaşi ordine în care intraseră.

Numai că, auzind el că va trebui să danseze iar în faţa Infantei, care-i dăduse poruncă, Piticul s-a fălit din cale-afară, a zbughit-o în grădină sărutând, încântat la nebunie, trandafirul cel alb şi făcând cele mai bizare şi mai stângace gesturi ce-i trădau bucuria.

Îndrăzneala lui a fost prilej de indignare pentru flori, care, văzându-şi invadat mirificul tărâm şi pe el dându-se de-a dura pe alei şi fluturându-şi braţele ca un caraghios, şi-au pierdut stăpânirea de sine:

– E mult prea urât ca să se joace acolo unde suntem noi! au strigat lalelele.

– Mai bine ar bea licoare de mac ca să doarmă o mie de ani! au spus crinii sângerii, înroşindu-se şi mai tare de furie.

– E o creatură înspăimântătoare! a ţipat cactusul. E pocit şi îndesat, cu un cap cât un monstru şi cu picioarele lui ca nişte beţe. Parcă mi se înfoaie toţi spinii când mă uit la el şi dacă se apropie de mine o să-l înţep de n-o să se vadă.

– Şi mie mi-a luat una dintre florile cele mai frumoase! a exclamat tufişul de trandafiri albi. Chiar eu i l-am dăruit Infantei azi-dimineaţă pentru ziua ei de naştere, iar el i l-a furat.

Apoi a început să ţipe.

– Hoţul! Hoţul! Puneţi mâna pe el!

Până şi muşcatele roşii, care nu erau îngâmfate şi aveau puzderie de rubedenii sărace, se strâmbau în semn de dispreţ la adresa lui şi, atunci când blândele violete au zis că nu e vina lui că este de o urâţenie înfricoşătoare, i-au răspuns pe bună dreptate că urâţenia e marele lui defect şi că nu poţi admira pe cineva pentru simplul motiv că are un beteşug fără leac. Şi până şi unele violete au zis că Piticul aproape că se făleşte cu urâţenia lui, deşi s-ar fi cuvenit să aibă un aer abătut ori cel puţin gânditor, nu să ţopăie voios şi să se poarte grotesc şi neghiob.

În ceea ce-l priveşte pe vechiul Cadran Solar – făptură cu totul specială, care-i spusese cât e ora chiar şi unui om de vază precum împăratul Carol Quintul –, pe el înfăţişarea Piticului îl îngrozise aşa de tare, că puţin a lipsit să uite a semnala câteva minute bune cu degetul lui cel lung, de umbră, şi n-a reuşit nici să-i zică marelui Păun, alb ca spuma laptelui, care se lăfăia la soare pe balustradă, că toată lumea ştie că odraslele regilor sunt tot regi şi ale cărbunarilor, tot cărbunari, aşa că ar fi absurd să crezi altceva. Păunul şi-a exprimat deplinul acord cu părerea lui şi a strigat „bineînţeles, bineînţeles“ atât de tare, răguşit, că peştişorii de aur din apa răcoroasă a fântânii şi-au iţit căpşoarele, întrebându-i pe tritonii gigantici din piatră ce se întâmplă. Cu toatea astea, Piticul reuşea să fie pe placul zburătoarelor. Ele îl văzuseră adesea în pădure, zbenguindu-se ca un spiriduş după frunzele în vârtej ori pitit undeva sus, în scorbura vreunui stejar bătrân, unde împărţea ghindele, alunele şi nucile cu veveriţele. Păsărilor Piticul nu le părea urât defel. Nici măcar privighetoarea, care cânta în ceasurile nopţii în

livezile de portocali aşa de duios, că şi luna se apleca s-o asculte, nu era frumoasă; plus că Piticul se arătase bun cu ele şi în iarna aceea neîndurătoare, când în copaci nu mai rămăsese nici pic de rod, iar ţărâna era tare ca fierul şi lupii ajunseseră la porţile oraşului, hămesiţi de foame, dar el nu uitase de ele şi le dăduse tot timpul firimituri din bucăţica lui de pâine neagră, împărţind cu ele tot ce primea la micul dejun. Prin urmare, i-au dat roată în zbor, atingându-i uşor obrajii cu aripile lor, în timp ce ciripeau între ele, Piticul fiind aşa de bucuros, că nu s-a putut stăpâni şi le-a arătat trandafirul alb şi le-a povestit că îl are chiar de la Infantă, care i l-a dăruit fiindcă îl iubeşte. Zburătoarele n-au priceput nimic din ce tot sporovăia el, dar nici nu conta, pentru că-şi lăsaseră capul într-o parte, ca înţelepţii, ceea ce e acelaşi lucru cu a înţelege şi, pe deasupra, e şi mai uşor.

Şi şopârlele se înnebuneau după el, aşa că, atunci când el era vlăguit, după ce alergase, şi s-a întins pe iarbă să-şi mai ostoiască puţin istovirea, au început să se joace cu el şi să ţopăie pe trupul lui, din dorinţa de a-l desfăta cât mai bine.

– Nu toată lumea e frumoasă ca o şopârlă, strigau. Asta ar însemna să avem aşteptări prea mari. Şi, poate pare fără noimă, dar el nici măcar nu este aşa de urât, desigur, dacă închizi ochii şi nu te uiţi la el.

Şopârlele erau înţelepte din născare şi aveau obiceiul de a sta pe gânduri ceasuri întregi, când n-aveau altceva de făcut ori ploaua prea tare ca să poată ieşi.

Numai că florile s-au supărat îngrozitor pentru că şopârlele şi păsările se purtau aşa.

– Asta nu arată decât ce vulgarităţi pricinuieşte frecuşul lor necontenit, au zis ele. Oamenii bine crescuţi rămân mereu cu noi. Nimeni nu ne-a văzut mergând de colo-colo pe alei ori gonind prin iarbă după libelule. Când vrem să schimbăm aerul, chemăm grădinarul, care ne duce în alt strat de flori. Aşa e demn, aşa se cade. Numai că păsărilor şi şopârlelor le lipseşte dorinţa de linişte. Păsările nici măcar n-au o locuinţă permanentă, de fapt. Sunt mereu pe drumuri, ca ţiganii. Şi ar trebui tratate ca ei.

Apoi şi-au înălţat căpşoarele trufaşe, mai mult decât încrezătoare. S-au bucurat când, după un timp, l-au văzut pe Pitic ridicându-se cu greu din iarbă şi luând-o spre terasa palatului.

– Ar trebui ţinut închis în casă toată viaţa, au zis Florile, după care s-au pus pe chicotit: Ia te uită ce cocoşat e! Şi ce picioruşe pocite are!

Însă Piticul nu avea nici cea mai vagă idee despre toate astea. Lui îi plăceau mult şi păsările, şi şopârlele, dar era de părere că nimic nu se compară pe lumea asta cu florile, cu excepţia Infantei, se înţelege. Ea îi dăruise frumosul trandafir alb şi-l iubea, ceea ce schimba total situaţia. Ce bine ar fi fost dacă s-ar fi întors cu ea! Prinţesa l-ar fi ridicat în mâna dreaptă şi i-ar fi surâs, iar el nu s-ar mai fi dezlipit niciodată de ea, i-ar fi devenit tovarăş de joacă şi ar fi învăţat-o giumbuşlucuri şi numere care mai de care mai încântătoare. Căci era iscusit la minunăţii, cu toate că nu mai fusese în niciun palat până atunci. Ştia să meşteşugească nişte colivii micuţe, din trestie, în care să cânte greierii şi corsarii, precum şi să împletească tulpine de bambus şi să făurească naiul atât de îndrăgit de zeul Pan. Recunoştea ţipetele fiecărei zburătoare în parte şi putea chema graurii din vârful copacilor ori bâtlanii de prin mlaştini. Ştia numele tuturor animalelor şi putea să descopere iepurele după urmele graţioase ale

lăbuţelor şi mistreţul după felul în care călcase pe frunze. Era bun la orice dans – la ţopăiala smintită, în straie roşii, de la începutul toamnei, la dansul acela uşor, dansat în sandale albastre pe roadele culese de pe câmp, la dansul cu ghirlande de zăpadă din miezul iernii, la dansul florilor, cu care hoinăreau primăvara prin livezi. Ştia unde-şi fac cuib porumbeii din pădure şi odată se întâmplase ca, după ce un vânător a prins în capcană două păsări, un mascul şi o femelă, care aveau pui, să le crească el micuţii, cărora le-a făcut o hulubărie mică într-o deschizătură dintr-un ulm. Erau nişte porumbei cuminţi şi prietenoşi şi îi mâncau din palmă în fiecare dimineaţă. Pe lângă iepurii ce goneau pe câmp, îi plăceau şi gaiţele cu pene ca oţelul şi cioc negru, şi aricii care se fac nişte mingi cu ţepi, şi ţestoasele care se târau de ici colo, bâţâind din cap şi apucând vreo frunză fragedă. Da, într-adevăr, Infanta trebuie să vină în pădure să se joace cu el. O să-i dea chiar pătuţul lui şi o să o vegheze de afară, aşezat în faţa ferestrei, până în zori, ca nu cumva s-o înţepe lighioanele sălbatice şi nici să-i dea târcoale colibei lupii înfometaţi. Dimineaţa o să ciocănească în obloane ca să-i dea scularea, ea o să iasă şi o să dănţuiască amândoi cât e ziua de lungă. Iar în pădure nu prea te simţi singur, nici nu te plictiseşti. Câteodată mai trece un episcop pe un măgar alb, citind dintr-o cărţoaie cu multe poze. Uneori mai vin şi vânătorii cu şoimi, având pe cap şepcuţe verzi, din catifea reiată, şi purtând veste din piele de căprioară, iar la încheietura mâinii ţinând şoimii cu ciuf. Odată cu vremea când se culeg viile sosesc şi argaţii care zdrobesc strugurii cu mâinile şi cu picioarele sângerii, împodobite cu iederă strălucitoare şi cărând butoaie din care curge vin. Cei ce trudesc mangalul stau noaptea lângă cuptoarele imense, urmăresc atent cum se lasă în foc buturugile uscate şi prăjesc castane în cenuşă. Şi tâlharii ies din peşteri şi se desfată cu ei. Odată a zărit şi un alai fermecător ce urca

pe drumul colbuit şerpuind spre Toledo. În faţă erau călugării, care cântau duios, purtând steguleţe în culori tari şi cruci din aur, după ei urmau oştenii în armuri din argint, cu flinte şi suliţe, în mijlocul lor aflându-se trei bărbaţi desculţi, bizar îmbrăcaţi – veşmintele le erau galbene, pictate cu tot soiul de forme minunate – şi cu nişte lumânări aprinse în mână. Fără îndoială că poţi vedea o mulţime de lucruri în codru şi, dacă Infanta ar obosi, el i-ar face rost oricând de un pat moale din muşchi ori ar lua-o în braţe, fiind destul de viguros, slavă Domnului, deşi ştia că nu e şi îndeajuns de înalt. O să-i facă un colier din bobiţe roşii de la fructele sălbatice, care n-o să fie cu nimic mai prejos de şiragul de bobiţe albe cu care-şi împodobea rochia. Iar dacă se plictiseşte poate să le arunce, el oricum o să-i facă altele. O să-i aducă nişte cupe mici de la ghinde şi anemone cu picături de rouă pe petale şi licurici mici care să-i lumineze părul auriu aidoma unor stele.

Dar unde era Infanta? A întrebat trandafirul alb, dar el nu i-a răspuns. Tot palatul parcă se cufundase în somn şi până şi la ferestrele cu obloanele închise erau trase draperii grele ca să nu intre razele soarelui. Piticul se ducea când încolo, când încoace, în căutarea unui loc prin care să intre, şi în cele din urmă a zărit o uşiţă deschisă. S-a furişat înăuntru şi iată-l într-o încăpere minunată, mult mai frumoasă decât pădurea, a simţit el, căci oriunde te uitai îţi lua ochii strălucirea obiectelor de aur şi argint şi chiar şi pardoseala era din lespezi mari, colorate, aşezate în model geometric. Dar prinţesa nu era acolo, unde îl priveau nişte splendide statui albe, cu ochi goi şi trişti, zâmbindu-i în chip enigmatic. Stăteau sus, pe piedestaluri de jad.

La capătul sălii se vedea o draperie din catifea neagră, cu broderii alambicate, presărată cu sori şi stele, însemnele preferate ale regelui,

în culoarea pe care el o iubea cel mai mult. Oare Infanta s-o fi ascuns după ele? N-avea decât să încerce şi să afle.

Aşa că s-a dus tiptil într-acolo şi a tras draperia. Dar nu, acolo era intrarea în altă încăpere, parcă şi mai şi decât cea din care ieşise. Pe pereţi erau tapiserii verzi, înfăţişând o partidă de vânătoare, operă a unor meşteşugari din Ţările de Jos care trudiseră şapte ani la ea. Cândva aici fusese camera lui *Jean Le Fou*, cum era poreclit regele acela care se dădea în vânt după vânătoare şi, cu minţile pierdute fiind, încerca să se urce pe caii cabraţi de pe tapiserie şi să doboare cerbul pe care tăbărau copoii. Suna din cornul de vânătoare şi-şi înfigea pumnalul în cerbul palid, lansat ca în zbor. Acum servea ca sală de sfat şi pe masa din mijloc se aflau mapele roşii ale marilor dregători, împodobite cu lalelele de aur ale Spaniei, dar şi cu stema şi blazonul casei de Habsburg.

Piticul se uita înmărmurit şi aproape că i-a fost frică să meargă mai departe. Călăreţii aceia bizari, tăcuţi, ce galopau aşa de repede, dar fără să scoată niciun zgomot prin luminişuri şi poieniţe, erau aidoma înspăimântătoarelor stafii despre care îi auzise pe mangalagii povestind: vânători de noapte, Compachos, care prefăceau în căprior orice om de care dădeau în întuneric, după care-l fugăreau. Dar şi-a adus aminte de Infanta cea drăgălaşă şi s-a mai însufleţit puţin. Ar fi vrut să fie singură când o găseşte şi să-i spună că şi el o iubeşte. Poate o fi în următoarea încăpere. Gonea pe covoarele moi, lucrate de mauri, şi a mai deschis o uşă. Dar nu! Prinţesa nu era nici acolo. Camera are goală. Era Sala Tronului, unde erau primiţi ambasadorii din străinătate atunci când regele le acorda o audienţă personală, ceea ce în ultima vreme nu prea se întâmplase, era aceeaşi încăpere unde cu ani în urmă intraseră nişte englezi ca să pună la punct căsătoria reginei lor, după care venise unul dintre suveranii catolici

ai Europei, împreună cu fiul cel mare al împăratului. Draperiile erau din piele de Cordoba aurită, iar în mijlocul tavanului negru cu alb se afla un mare candelabru aurit, cu braţe pentru trei sute de lumânări. Sub un baldachin uriaş din pânză de aur, pe care erau brodaţi din mărgăritare leii şi turnurile Castiliei era tronul propriu-zis, ascuns de o arcadă impresionantă din catifea neagră, bătută în lalele din argint şi cu chenarul ornat cu argint şi perle. Pe cea de-a doua treaptă a tronului era aşezat scăunelul Infantei, cu ţesătura din argint, iar mai jos, dincolo de marginea baldachinului, se afla jilţul Nunţiului Papal, singurul care avea dreptul să stea jos în prezenţa regelui, la oricare ceremonie publică. Pălăria de cardinal a acestuia, cu ciucurii stacojii împletiţi, se afla pe un taburet stacojiu, în faţă. Pe perete, chiar în dreptul tronului, se vedea portretul în mărime naturală al lui Carol Quintul în costum de vânătoare, cu un dulău imens alături, un tablou al lui Filip al II-lea primind omagiul Ţărilor de Jos, era aşezat în mijlocul celuilalt perete. Înspre perete se ridica un mic dulap de abanos, cu incrustaţii din fildeş, pe care fuseseră gravate odinioară imagini din *Dansul Morţii* de Holbein, gravate de vestitul maestru în persoană, aşa umbla vorba. Numai că Piticului nu i-a păsat nici cât negru sub unghie de această bogăţie mirifică. N-ar fi schimbat el trandafirul pe toate mărgăritarele baldachinului, iar în schimbul tronului impunător nu s-ar fi îndurat să dea nici măcar o petală. Tot ce dorea era s-o vadă pe Infantă înainte ca ea să meargă în pavilionul de petrecere şi s-o roage să vină cu el când îşi isprăveşte dansul. La palat totul e închis, împovărător, dar în pădure vântul bate liber, iar razele aurii ale soarelui pătrund prin frunzele ce freamănă. În codru sunt şi flori, poate nu frumoase ca acelea din grădină, dar sigur mai înmiresmate. Când vine primăvara zâmbilele pestriţe înfrumuseţează vâlcelele răcoroase şi moviliţele pe care creşte iarbă, pâlcuri de brânduşe galbene se aciuează la rădăcinile noduroase ale

stejarilor şi mai sunt şi rostopasca strălucitoare, şopârliţa albastră şi stânjeneii movulii şi aurii. Pe ramurile alunilor sunt şi mâţişori cenuşii, degetariţele pun capul în pământ, strivite sub greutatea florilor pestriţe, pe care poposesc albine puzderie. În castan sunt turnuleţe şi candelabre din stele albe şi păducelul are luni palide, de neasemuită frumuseţe. Da. Dacă o găseşte, Infanta o să meargă cu el neîndoios! O să se ducă în pădurea frumoasă şi el o să danseze toată ziulica, spre marea ei bucurie. Când s-a gândit la asta, un zâmbet i-a luminat chipul. S-a îndreptat spre încăperea următoare.

Era cea mai strălucitoare şi cea mai frumoasă dintre toate. Pe pereţi, pânze de damasc cu flori trandafirii de Lecca, împletite cu păsărele şi, ici şi colo, cu floricele argintii de o delicateţe fără rival. Mobila era din argint greu, cu sculpturi înfăţişând ghirlande de flori şi amoraşi lunecând în văzduh, iar înaintea celor două consile mari se aflau paravane gigantice, brodate cu papagali şi păuni şi pardoseala din onix verde ca marea parcă se întindea până departe. Însă Piticul nu era singur. La capătul celălalt a zărit o făptură micuţă, care se uita la el din umbra arcadei de la uşă. A început să-i tremure inima, a ţipat de bucurie şi a ieşit în lumina tare a soarelui. Făptura aceea a ieşit şi ea şi aşa a văzut-o limpede. Cum adică Infanta?! Era un monstru, cel mai hidos monstru pe care-l văzuse în viaţa lui! Nu era ca oamenii obişnuiţi, ci cocoşat, crăcănat, avea o căpăţână cât toate zilele din care bâţâia şi o claie de păr negru. Piticul s-a încruntat şi a băgat de seamă că şi monstrul s-a încruntat. A râs el, a râs şi monstrul, şi-a pus el mâinile-n şold, şi le-a pus şi monstrul, imitându-l la fiecare gest. A făcut o reverenţă în zeflemea, monstrul s-a înclinat până la pământ. S-a dus spre el şi el i-a ieşit în drum, imitându-l la fiecare pas ori oprindu-se de câte ori se oprea şi el. Era amuzat, ţipa de bucurie şi alerga, iar când i-a întins mâna monstrul i-a întins-o pe-a lui: era rece ca gheaţa. A încercat să-şi vadă de drum, să-l dea la o

parte, numai că l-a oprit ceva neted şi tare. Acum monstrul era la o palmă de el şi părea îngrozit. Şi-a dat la o parte părul care-i cădea pe ochi. Monstrul a făcut la fel. L-a lovit, l-a lovit şi monstrul pe el şi tot aşa. I s-a făcut silă şi a început să se strâmbe. A dat el înapoi, a dat înapoi şi monstrul.

Ce să fie oare? A rămas pe gânduri o clipă, după care s-a uitat mai departe. Ciudat, dar totul parcă era dublu în peretele nevăzut de apă limpede. Da, fiecare tablou era dublu, fiecare canapea. Faunul adormit în nişa de lângă arcada uşii avea un frate geamăn la fel de adormit şi Venera de argint aşezată la soarea îşi desfăcea braţele spre o zeiţă care o egala în frumuseţe.

O fi Ecoul? Aşa o strigase jos, în vale, odată, iar ea îi răspunsese cuvânt cu cuvânt? Oare poate să-i îngâne ochiul, cum îi îngâna şi glasul? Oare poate să născocească o lume întocmai după chipul lumii adevărate? Oare umbrele lucrurilor pot prinde culoare şi viaţă? Oare să fi fost…?

A tresărit, şi-a scos frumosul trandafir alb de la piept, s-a întors şi l-a sărutat. Dar şi monstrul avea un trandafir întru totul ca al lui! Şi el l-a sărutat şi l-a strâns la piept cu gesturi dezgustătoare.

Când l-a izbit adevărul ca un trăsnet, a scos un ţipăt înspăimântător, deznădăjduit, şi s-a prăbuşit jos cu un geamăt. Carevasăzică el era pocitania cocoşată, ce îngrozea ochii! El însuşi era monstrul, de el râseseră copiii de atâtea ori, de mâinile şi de picioarele lui îşi bătuse joc Infanta, despre care el crezuse că-l iubeşte, dar ea nu nu făcuse decât să-i ia în râs urâţenia. De ce nu-l lăsese în pădure, unde nu exista oglinda care să-i arate ce îngrozitor e? De ce nu-l ucisese taică-său, în loc să-l vândă şi astfel să-l facă de ruşine? Pe obraji îi curgeau lacrimi fierbinţi şi a sfâşiat trandafirul alb. Monstrul lăţit din faţă a

făcut acelaşi lucru, azvârlind în aer petalele firave. Şi el se târa pe jos şi, când se uita la el, îi întorcea privirea, arătându-şi chipul schimonosit de durere. S-a furişat ca să nu-l mai aibă în faţa ochilor şi şi-a acoperit faţa cu mâinile, tremurând din toate mădularele. S-a târât în patru labe, de parcă ar fi fost rănit, până într-un cotlon întunecat, ca să zacă şi să scâncească. Chiar atunci au intrat Infanta şi însoţitoarele ei, s-au uitat la Piticul cel urât, care era întins pe jos şi dădea cu pumnii în pardoseală, un gest surprinzător şi de neînţeles. Au izbucnit în râs vesele şi au rămas în picioare, de jur-împrejurul lui, ca să se uite la el.

– A dansat haios, a zis Infanta, dar a jucat şi mai haios. Aproape la fel de bine ca păpuşile, dar nu le fel de firesc, desigur.

Şi a aplaudat, fâlfâind din evantaiul ei mare.

Dar piticul nu şi-a ridicat privirea nicio clipă şi suspina din ce în ce mai puţin, când, deodată, a horcăit ciudat şi şi-a dus mâinile la o coastă. Apoi s-a prăbuşit pe spate şi încremenit a fost.

– E un număr foarte frumos, i-a spus prinţesa, după care a adăugat: Dar acum trebuie să dansezi pentru mine.

– Da! au strigat copiii în cor. Ridică-te şi dansează! Eşti la fel de isteţ ca maimuţele şi mult mai haios.

Dar Piticul nu s-a ridicat. Infanta a bătut din picior şi l-a strigat pe unchiul său, care se plimba pe terasa cu domnul şambelan, citind o telegrama de curând sosită din Mexic, unde se înfiinţase de puţină vreme o misiune a Inchiziţiei.

– Piticul meu caraghios e ursuz, a strigat. Să-l treziţi şi să-l puneţi să danseze!

Copiii au zâmbit unii la alţii şi au intrat cu graţie, în urma lor venind Don Pedro, care l-a lovit încet pe Pitic cu mânuşa brodată.

– O să dansezi, *petit monstre*! I-a zis. Trebuie. Infanta Indiilor şi a Spaniei vrea să se distreze.

Dar Piticul a rămas încremenit.

– Să vină o slugă să-l biciuiască, a hotărât Don Pedro, apoi s-a întors pe terasă.

Cu un aer grav, şambelanul s-a aplecat lângă pocitanie şi i-a pus mâna în dreptul inimii. În câteva clipa a înţeles, s-a ridicat, a făcut o reverenţă în faţa Infantei şi i-a spus:

– *Mi bella princesa*, Piticul cel nostim nu va mai dansa niciodată. Mare păcat! Este atât de urât, că i-ar fi smuls un zâmbet şi Maiestăţii Sale Regelui.

– Dar de ce? a întrebat prinţesa râzând.

– Pentru că i s-a rupt inima, i-a răspuns şambelanul.

Iar Infanta s-a încruntat, buzele ei suave ca petalele de trandafir strângându-se dispreţuitor:

– De aici încolo să aveţi grijă ca cei care vin să se joace cu mine să nu aibă inimă! le-a strigat şi a zbughit-o în grădină.

PRINCIPESA

Anton Pavlovici Cehov

Traducere din limba rusă
Nicoleta Ionescu

O trăsură trasă de patru cai frumoşi, îngrijiţi, a intrat pe poarta mare, „Poarta Roşie“, a mănăstirii de călugări N. Strânşi claie peste grămadă în faţa acelei părţi din arhondaric pe care o păstrau pentru oaspeţii de viţă nobilă, monahii şi fraţii recunoscuseră de departe şi caii, şi vizitiul, ştiind că doamna din trăsură e principesa Vera Gavrilovna, cunoştinţă veche.

Lacheul vârstnic, îmbrăcat în livrea, a sărit din capră şi i-a dat mâna să coboare. Principesa şi-a ridicat voaleta neagră şi a mers alene spre monahi, aşteptând binecuvântarea. După aceea i-a salutat călduros şi s-a dus spre arhondaric.

– V-a lipsit principesa, nu-i aşa? i-a întrebat pe călugării ce-i cărau bagajele. A trecut fix o lună de când n-am mai fost pe la voi. În cele din urmă, s-a milostivit Domnul şi a venit şi principesa. Aici e, priviţi-o cât doriţi! Dar unde-i părintele arhimandrit? Abia aştept să-l văd. E o minune de bătrân! Fără îndoială că sunteţi mândri de un asemenea stareţ…

Când a venit în încăpere arhimandritul, vizitatoarea a scos un chiot de bucurie, şi-a pus braţele cruciş la piept şi a mers spre el, dorind s-o binecuvânteze.

– Nu, nu. Îngăduie-mi să-ţi sărut dreapta! i-a spus, luându-i mâna, pe care i-a sărutat-o cu înfocare de trei ori. Sunt atât de fericit să te revăd, Sfinţia Ta! E limpede c-ai dat-o uitării pe principesă. Dar principesa s-a gândit necontenit la frumoasa mănăstire pe care o aveţi. E aşa de bine aici! Departe de toate zădărniciile de pe pământ, viaţa închinată Domnului are un farmec pe care eu îl simt, Sfinţia Ta, până în străfundul sufletului, dar nu-l pot cuprinde în cuvinte.

Începea să prindă culoare în obraji şi în ochi îi luceau lacrimi. Însă a continuat să vorbească inimoasă, în vreme ce arhimandritul, un bătrân de cam şaptezeci de ani, slut, hâtru şi sfios nu scotea nicio vorbă, ci doar îi răspundea câteodată ca un soldat:

– Chiar aşa, Strălucirea Ta… Prea bine… Înţeleg… Binevoiţi să ne fiţi oaspete vreme mai îndelungată? a îndrăznit s-o întrebe în cele din urmă.

– La noapte voi sta aici, iar mâine voi da o fugă la Klavdia Nikolaevna. N-am mai văzut-o de atâta timp! După aceea, poimâine, mă voi întoarce şi voi mai rămâne la mănăstire trei-patru zile. Sufletul meu are nevoie de odihnă, Sfinţia Ta…

Îi plăcea să vină în vizită la mănăstirea N., de care se legase de vreo doi ani şi unde rămânea, în lunile de vară, câteva zile ori chiar şi câte o săptămână. Liniştea de aici, călugării sfioşi, tavanele joase, aroma lemnului de chiparos, mâncarea simplă, perdelele ieftine de la ferestre – toate acestea îi aduceau înduioşare, trezindu-i dorinţa de a-şi aduna gîndurile şi de a-şi linişti sufletul. O jumătate de ceas petrecută în micile ei odăi din arhondaric era de ajuns ca să aibă impresia că şi ea este un om sfios, simplu, care miroase a chiparos. Atunci propriul ei trecut rămânea departe şi începea să pară neînsemnat, iar principesa-şi închipuia că, deşi are doar 29 de ani,

seamănă peste poate cu arhimandritul în vârstă şi că, aidoma lui, nu e menită nici bogăţiei, nici laudelor omeneşti, nici dragostei, ci unei vieţi trăite în tihnă, departe de zbuciumul lumesc, unei vieţi duse în umbră, precum cea pe care o duc călugării în chiliile lor…

Uneori, în chilia întunecată a pustnicului adâncit în rugăciune intră neinvitată câte o rază de soare ori vreo păsărică, după care se apucă de ciripit pe pervaz. Iar călugărul ursuz n-are încotro şi zâmbeşte, din pieptul lui împovărat de păcate izvorând deodată, ca de sub o lespede grea, un firicel de bucurie curată. Principesa credea că prezenţa ei e alinătoare ca raza de soare sau ca păsărica. Neîndoios că surâsul cald şi zglobiu, privirea moale, glasul, glumele şi întreaga ei fiinţă, scundă şi plinuţă, purtând o rochie de culoare neagră, simplă, le mişcau şi le bucurau inimile pustnicilor aceia mohorâţi şi simpli. Fără îndoială că, privind-o, fiecare îşi zicea „Domnul mi-a trimis un înger“… Având sentimentul că gândeau cu toţii la fel, principesa le surâdea şi mai dulce, dornică să semene şi mai tare cu o păsărică.

După ce şi-a băut ceaiul şi s-a odihnit, Vera Gavrilovna a pornit la plimbare. Era după apus. Mireasma răcoritoare a micsandrelor proaspăt udate o învăluia dinspre mica grădină de flori a aşezării monahale. Glasul călugărilor răzbătea până la ea din biserică, neînchipuit de frumos şi de abătut: se ţinea vecernia. Atâta linişte şi atâta pace se revărsau din ferestrele întunecoase în care pâlpâiau uşor lumânările, din umbrele ce cuprinseseră totul, din fiinţa bătrânului monah aşezat în pridvor, aproape de icoana milelor, că principesa avea lacrimi în ochi, fără a şti de ce…

De cealaltă parte a Porţii Roşii, peste aleea cu bănci dintre zidul mănăstirii şi un pâlc de mesteceni, se lăsa întunericul. Se înnopta cu

repeziciune… Principesa a pornit pe alee, după care s-a aşezat pe o bancă, pradă gândurilor.

Îşi spune că poate i-ar face bine să-şi petreacă tot restul zilelor în acest lăcaş, unde viaţa era tihnită şi liniştită ca o seară de vară, că poate i-ar face bine să-l dea uitării pentru totdeauna pe principele păcătos şi nerecunoscător, să uite şi de averea ei nemăsurată, de creditorii care nu-i mai dădeau pace în nicio zi, dar şi de necontenitele ei amărăciuni, de camerista Daşa, care fusese aşa de neobrăzată în dimineaţa aceea… Tare bine ar fi să-şi poată petrece toată viaţa aici, pe bancă, privind negura serii cum coboară valea, strecurându-se printre trunchiuri de mesteacăn, şi stolul de ciori care se duc la culcare, venind din depărtare în zbor peste pădure, ca un nor aidoma unui văl negru… Să se uite la cei doi fraţi, unul călare pe o mioarţă tărcată, celălalt pe jos, care duc caii spre păşunea de noapte şi, bucuroşi tare că sunt în sfârşit liberi, zburdă ca nişte prichindei. În aerul încremenit li se aud limpede glasurile tinere, iar vorbele le răzbat desluşite. Ce plăcere să petreci câteva ceasuri ascultând tăcerea nopţii! Vârfurile mestecenilor se înfioară, atinse de o blândă adiere, iarba uscată foşneşte din pricina unei broaşte, orologiul bate sfertul între zidurile mănăstirii… Să rămâi nemişcată şi să stai cu urechea la şoaptele nopţii, să-ţi urmezi gândurile, să le desfăşori iar şi iar…

Prin faţa ei trece o bătrână cu o povară în spate. Îi vine în gând s-o oprească, să-i zică o vorbă alinătoare, să-i dea o mână de ajutor… Însă bătrâna nici nu se uită în urmă şi dispare după colţ.

După o vreme pe alee se arată un domn înalt, cărunt, purtând o pălărie de pai. Ajungând în dreptul ei, o salută scoţându-şi pălăria. Văzându-i chelia şi nasul coroiat, principesa îşi dă seama că e

doctorul Mihail Ivanovici, care o slujise în urmă cu vreo cinci ani la Dubovki. Îşi aminteşte că a auzit că soţia lui s-ar fi stins cu un an în urmă. Şi-ar dori să-şi exprime compasiunea şi, de asemenea, să-i aducă mîngâiere.

– Am sentimentul că nu mă recunoaşteţi, doctore, îi spune, cu un surâs prietenos.

– Greşiţi, principesă. Vă recunosc, îi răspunde el, scoţându-şi iar pălăria în chip de salut.

– Da? Mulţumesc. Mă gândeam c-aţi uitat-o pe principesa dumneavoastră. Oamenii îşi ţin minte numai duşmanii, nu şi prietenii. Aţi venit să vă închinaţi?

– Vin în fiecare sâmbătă, împins de nevoie. Sunt doctorul mănăstirii.

– Cum vă mai merge? îl întreabă ea slobozind un oftat. Înţeleg că aţi rămas fără soţie. O nenorocire!

– Da, principesă, o nenorocire cumplită pentru mine.

– Dar ce putem face? Trebuie să îndurăm supuşi. Niciun fir de păr nu se clinteşte de pe capul omului, dacă nu vrea providenţa.

– Da, principesă.

Deşi ea i-a zâmbit dulce şi cald, deşi a suspinat, el i-a răspuns rece şi impersonal „da, principesă“. Şi chipul îi e rece şi impersonal.

„Ce să-i mai zic?“ se întreabă ea.

– Nu ne-am mai văzut de amar de vreme, încearcă din nou. De cinci ani! Atâtea s-au întâmplat de-atunci şi atâtea s-au schimbat! Mă

înspăimânt când mă gândesc! Ştiţi că m-am căsătorit? Că nu mai sunt contesă, ci principesă! Şi între timp m-am şi despărţit de soţul meu.

– Am auzit.

– Am trecut prin atâtea încercări! Aşa a fost vrerea Domnului, desigur. Probabil ştiţi că averea mi-e ca şi ruinată. A trebuit să plătesc datoriile făcute de năpăstuitul meu soţ, aşa că am vândut moşiile Dubovki, Kiriakovo şi Sofino. Mai am doar Baranovo şi Mihalţevo. Când privesc în urmă, mă trec fiori: atâtea schimbări, atâtea necazuri, atâtea greşeli!

– Da, atâtea greşeli!

Principesa se fâstâceşte. Ştie ce greşeli a făcut, numai că ele sunt prea intime ca să poată vorbi altcineva decât ea despre ele, ca să aibă dreptul altcineva să le discute… Dar cedează ispitei şi îl întreabă:

– La care greşeli vă gândiţi?

– Chiar dumneavoastră le-aţi pomenit, deci ştiţi… îi replică el surâzând. N-are rost să le mai amintim acum.

– Ba vă rog să mi le spuneţi, doctore. V-aş fi profund îndatorată. Şi să fiţi necruţător! Prefer să joc cu cărţile pe faţă.

– Nu se cuvine să fiu ca un judecător pentru dumneavoastră, principesă!

– Ca un judecător? Ca şi cum aţi şti ceva! Vă rog, vorbiţi!

– Fie, dacă stăruiţi. Dar eu nu prea mă pricep la vorbe, din păcate, şi nu întotdeauna reuşesc să mă fac înţeles.

După ce a rămas pe gânduri preţ de o clipă, doctorul a vorbit.

– Da, aţi săvârşit o mulţime de greşeli, dar, cât mă priveşte, cea mai rea a fost aerul acela nepăsător ce plutea în ţinuturile dumneavoastră. Vedeţi? Nu prea mă pricep la vorbe… Antipatia, dispreţul pentru oameni, prezent pretutindeni, în tot şi în toate. Pentru dumneavoastră, dispreţul era ca o temelie a vieţii. Dispreţ pentru glasul omului, pentru chipul lui, pentru ceafa, pentru mersul lui… pe scurt, dispreţ pentru tot ce înseamnă omul. La fiecare intrare şi la fiecare scară, stăteau drepţi ticăloşi de lachei în livrea, leneşi sătui şi mojici, care nu-i lăsau pe cei în straie sărace să intre în casă. În vestibul, scaune cu spătar înalt, pentru ca la baluri şi serate lacheii să nu murdărească tapetul cu ceafa lor. Peste tot, covoare groase, ca să nu se audă paşii. Oricine intra trebuia să vorbească încet, puţin, să nu pomenească de ceva ce v-ar fi putut strica buna-dispoziţie sau zdruncina nervii. Când eraţi în birou, nu dădeaţi mâna cu nimeni şi nu invitaţi pe nimeni să ia loc, cum aţi făcut şi acum. N-aţi dat mâna cu mine, nu m-aţi invitat să mă aşez…

– Mă rog, dacă doriţi… i-a răspuns ea surâzând şi întinzându-i mâna. Dar să te superi pentru un asemenea mărunţiş?

– Să mă supăr?

Doctorul izbucneşte în râs, dar se însufleţeşte din nou, îşi scoate iar pălăria, cu care-şi face vânt, şi continuă cu năduf:

– Ca să fiu sincer, de când aştept să prind ocazia să vă zic tot, absolut tot… Impresia mea e că, asemenea lui Napoleon, sunteţi de părere că

oamenii nu sunt decât carne de tun. Numai că, spre deosebire de dumneavoastră, el avea o scuză.

– Adică eu disprețuiesc oamenii? Eu? întreabă principesa uluită, după care surâde iar, dând din umeri.

– Da, dumneavoastră. Sau aţi vrea dovezi? Vi le dau. Pe moşia de la Mihalţevo sunt trei foşti bucătari, care şi-au pierdut vederea din pricina dogorii de la cuptoarele din bucătăriile dumneavoastră, iar acum cerşesc ca să trăiască. Dumneavoastră şi cei care s-au aciuat pe lângă dumneavoastră aţi făcut vechili, lachei, vizitii din toţi oamenii sănătoşi şi chipeşi de pe zecile de mii de deseatine pe care se întind moşiile ce vă aparţin. Aceste creaturi cu două picioare au crescut în slugărnicie, îmbuibate, sălbăticite, pe scurt, prefăcându-se în altceva decât oameni după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Aţi îndepărtat de la îndeletnicirile şi de la munca lor dreaptă doctori tineri, agronomi, învăţători, cam toţii oamenii cu carte, şi i-aţi pus să se scălămbăie în fel şi chip, să facă lucruri de care i-ar fi ruşine oricărui om cumsecade, pentru o coajă de pâine. În nici trei ani, sunt deja fiinţe cu două feţe, linguşitoare, care umblă cu vorba… O fi bine? Vechilii de sânge polonez, iscoade meschine, toţii Cazimirii şi Kactanii, vă colindă moşiile întinse de când se scoală şi până se culcă, să acapareze cât mai mult ca să vă intre în graţii. Vedeţi? Spun lucruri fără noimă, dar ce importă? Pentru dumneavoastră, oamenii de jos nu sunt oameni. Nici măcar prinţii, conţii şi clericii care vă calcă pragul nu sunt oameni vii, ci doar un decor. Însă… Însă mă înfurie cel mai tare faptul că, deşi aveţi o avere care depăşeşte milionul, nu mişcaţi un deget pentru oameni, nici măcar un deget!

Uimită, speriată şi jignită, principesa nu ştie ce să facă şi ce să spună. Nimeni nu i-a vorbit niciodată pe un asemenea ton. Pentru urechile

ei, glasul aspru şi mânios al doctorului, vorbirea lui anevoioasă şi bâlbâită sunt ca nişte bătăi de ciocan care o asurzesc. După care i se năzare că el, care gesticulează fără întrerupere, îi dă cu pălăria peste cap.

– Nu e adevărat! îngaimă ea pe un ton rugător. Am făcut atâta bine oamenilor şi dumneata ştii prea bine!

– Da? Răspunde el răstit. Cum de mai socotiţi că faptele dumneavoastră de milostenie sunt adevărate şi de folos, cum de nu vă daţi seama că nu e decât un circ? O comedie de la un cap la altul, un joc de-a iubirea pentru seamănul nostru, însă un joc la vedere, pe care-l văd chiar şi copiii şi femeile cele mai strâmte la minte? Să ne gândim, de exemplu, la – cum îi zice? – azilul de bătrâne singure unde m-aţi pus un fel de medic-şef, în vreme ce dumneavoastră aţi ales să fiţi preşedinte de onoare. Ce loc plăcut, Dumnezeule mare! Aţi făcut o casă cu parchet pe jos şi cu lucarnă la acoperiş, aţi strâns vreo zece babe din sate, după care le-aţi pus să doarmă sub plăpumi de molton şi în aşternuturi de olandă şi să molfăie la caramele.

Domnul izbucneşte în râs răutăcios, după care continuă degrabă, înecându-se:

– Ce comédie! Trepăduşii de la azil încuiau în dulap plăpumile şi cearşafurile ca să nu le murdărească babele. N-au decât să doarmă pe jos, hoaştele! Iar sărmanele femei nu îndrăzneau să se aşeze pe pat, să-şi pună camizoanele ori să păşească pe parchet. Ţineau tot pentru spectacol, ascundeau tot de ele de parcă ar fi fost hoaţe, iar amărâtele se îmbrăcau cu ce dădea Dumnezeu, la care se rugau necontenit să le scăpe din închisoare şi de sub grija „întru izbăvirea sufletului“ pe care le-o purtau îmbuibaţii pe care îi puseserăţi să vegheze la binele lor. Aveţi idee ce făceau cei mai de sus? Să mori de

râs, nu alta! Treizeci şi cinci de curieri soseau acolo în galop de vreo două ori pe săptămână, seara, să le spună că principesa (adică dumneavoastră) o să vină la azil în ziua următoare. Iar eu n-avem decât să-mi las suferinzii, să-mi pun hainele bune şi să mă prezint la spectacol. Bun. Mă prezentam la azil. În straie noi, curate, babele stăteau în şir şi aşteptau. În jurul lor, directorul azilului, pe vremuri şoarece de garnizoană, surâdea mieros şi mincinos. Ele căscau, schimbau priviri, dar nici gând să se plângă. Eu aşteptam. Şi al doilea vechil al moşiei venea în galop. Peste jumătate de ceas apărea primul vechil, după acea administratorul general, apoi alt sus-pus şi tot aşa, şi tot aşa. Nu se mai opreau. Toţi erau sobri şi enigmatici. Iar noi aşteptam şi iar aşteptam, lăsându-ne când pe un picior, când pe altul, cu ochii pe ceas, într-o tăcere desăvârşită, căci nu ne-aveam la inimă unii pe alţii. Se scurgea o oră, apoi încă una… În cele din urmă, în zare se ivea o trăsură şi… şi…

Pe doctor îl apucă un râs ascuţit, după care povesteşte mai departe, pe un glas firav.

– Dumneavoastră coboraţi din trăsără şi, la semnul şoarecelui de garnizoană, babele se puneau pe cântat: *Cuvântul nu poate a arăta slava lui Dumnezeu din Sion…* Frumos, nu?

Acum hohoteşte zdravăn şi gesticulează din mâini, parcă sugerând că nu mai poate de râs. Râde ca un om fără inimă, aspru, printre dinţi. Din hohotele lui, de pe chip şi din privirea puţin sfidătoare i se înţelege adâncul dispreţ pentru principesă, pentru azil şi pentru bietele bătrâne. În povestea lui neiscusită, agresivă, nu e nimic de râs. Dar el râde cu poftă, chiar mulţumit.

– Şi şcoala, spune el mai departe, respirând cu greu din pricina hohotelor. Ţineţi minte că vi s-a năzărit să vă faceţi profesoara

copiilor de mujici? Aprige lecţii le-aţi mai dat, dacă toţi şi-au luat tălpăşiţa după ele, iar părinţii le-au tras o mamă de bătaie, după care n-au avut încotro şi le-au dat bani ca să se întoarcă la şcoală! Dar când v-a apucat cheful să le daţi lapte cu biberonul bebeluşilor ale căror mame trudeau la câmp? Ţineţi minte? Cutreieraţi satele, plângând că femeile sunt nevoite să-şi ia odraslele la câmp! În cele din urmă, starostele n-a avut ce face şi le-a zis să-i lase acasă, pe rând, ca să aveţi o preocupare… Nu ştiu cum se face că oamenii fugeau de bunătatea dumneavoastră ca şoarecii de pisică! Oare de ce? Simplu ca bună ziua. În niciun caz pentru că gloata e neştiutoare şi habar n-are ce e recunoştinţa, cum aţi dorit să vă justificaţi, ci fiindcă în nicio faptă de-a dumneavoastră, pardon de expresie, nu se simţea nici pic de iubire sau de milă, ci numai pofta de a vă desfăta cu păpuşi însufleţite, atâta tot… Cine nu poate deosebi un om de un căţel de salon să nu se apuce de milostenii. Între un om şi un căţel de rasă, credeţi-mă, e o deosebire ca de la cer la pământ.

Principesei îi bate inima să-i sară din piept, îi vâjâie urechile şi tot i se pare că doctorul îi dă cu pălăria în cap, în timp ce turuie cu zăduf, bâlbâindu-se şi gesticulând întruna. Nu pricepe decât un lucru: doctorul e needucat, grosolan, rău şi lipsit de recunoştinţă. Însă ce vrea el să-i explice nu pricepe.

– Plecaţi! îi spune pe un ton plângăcios, apărându-se cu braţele de loviturile lui imaginare. Plecaţi!

– Şi comportamentul faţă de cei care vă slujesc! continuă doctorul înfuriat. Ei nici nu sunt oameni, de vreme ce vă purtaţi cu ei de parc-ar fi hoţi. Pot să vă întreb, de exemplu, de ce m-aţi concediat? L-am slujit pe tatăl dumneavoastră, apoi pe dumneavoastră, vreme de zece ani, am făcut muncă cinstită, n-am ştiu nici de sărbătoare, nici de

vacanţă. Drept răsplată am primit dragostea oamenilor până la o sută de verste de aici, dar numai pentru ca într-o bună zi să mi se dea de veste că nu mai sunt în slujba dumneavoastră. Ce am făcut? Nici azi nu ştiu. Ce importă că sunt nobil, doctor în medicină, absolvent al Universităţii din Moscova, tată? Puteţi să mă azvârliţi pe uşă ca pe orice otreapă, fără vreo explicaţie! De ce şi-ar bate cineva capul cu mine? Peste ceva vreme mi-a ajuns la urechi că soţia mea v-ar fi vizitat pe furiş de trei ori, să vă roage să mă luaţi iar în slujba dumneavoastră, dar că n-aţi fi primit-o nici măcar o dată. Mi s-a povestit că a stat în sală, cu ochii plini de lacrimi… Nu, o asemenea umilinţă nu o voi ierta niciodată!

Se opreşte şi strânge buzele, parcă gândindu-se la câte alte lucruri grele i-ar mai putea zice ca să-şi ia revanşa. Apoi îşi aminteşte ceva şi faţa mohorâtă i se luminează deodată.

– Ar mai fi şi mănăstirea, continuă el la fel de pătimaş. Nu cruţaţi pe nimeni şi, cu cât mai sfânt e locul, cu atât are mai mulţi sorţi să sufere din pricina milei şi a bunătăţii dumneavoastră de înger! De ce veniţi aici? Pot să vă întreb ce căutaţi la aceşti călugări? Ce aveţi dumneavoastră cu Hecuba şi ce are Hecuba cu dumneavoastră [12] ? Vă zic eu: aceeaşi slăbiciune pentru desfătare şi joacă, acelaşi dispreţ pentru om şi nimic mai mult! Nu credeţi în Dumnezeul pustnicilor de aici şi nu credeţi fiindcă în străfundul sufletului purtaţi un Dumnezeu al dumneavoastră, pe care l-aţi descoperit cu mintea în şedinţe de spiritism. Sunteţi îngăduitoare faţă de rânduielile Bisericii: nu mergeţi la liturghie ori la vecernie, dormiţi până după-amiază… Prin urmare, ce căutaţi aici?… Vă înfăţişaţi la mănăstire cu Dumnezeul dumneavoastră şi vă închipuiţi că pentru ea prezenţa dumneavoastră este o mare onoare! Ei bine, eu unul am îndoieli! Oare v-aţi gândit vreodată, măcar în treacăt, la cât îi costă aceste

vizite pe monahi? Aţi ajuns astă-seară, dar administratorul moşiilor dumneavoastră a trimis încă de alaltăieri un călăreţ care să vă vestească sosirea. Toată ziua de ieri v-au pregătit încăperea şi v-au aşteptat. Azi-dimineaţă a venit avangarda: camerista, o acriturǎ, care s-a foit prin curte toată ziulica, înnebunindu-i pe toţi cu întrebări şi porunci… M-a scos din minţi, ce să zic! Călugării stau ca pe ghimpi de azi-dimineaţă. Deh, dacă nu v-ar primi cu surle şi trâmbiţe, ar fi vai şi amar de ei. V-aţi plânge la arhiereu: *Călugării nu mă au la inimă, Sfinţia Ta! Cu ce le-oi fi greşit? Sunt o mare păcătoasă, recunosc, dar una atât de nefericită!* O mănăstire deja a dat de bucluc din pricina dumneavoastră. Stareţul e om învăţat şi ocupat, n-are nicicând odihnă, dar dumneavoastră nu-l slăbiţi deloc şi-i daţi treburile peste cap. Fără nicio consideraţie pentru vârsta lui înaintată ori pentru demnitatea lui de om al Bisericii. Măcar de-aţi fi largă la pungă şi le-aţi face danii! Aşa, aş mai înţelege. Însă, de când aţi ajuns aici, n-au văzut nici măcar o sută de ruble de la dumneavoastră!

Când o deranja ceva, când se simţea neînţeleasă ori jignită, neştiind cum să răspundă şi ce să facă, principesa izbucnea în plâns. Ceea ce a făcut, în cele din urmă, şi de data aceasta. Acoperindu-şi faţa cu mâinile, a început să plângă, sughiţând ca un copilaş. Doctorul a tăcut-o brusc şi s-a uitat la ea. Chipul i s-a întunecat şi a devenit sobru.

– Iertare, principesă! a îndrugat încet. M-a apucat o stare rea şi mi-am cam pierdut stăpânirea de sine. Îmi pare său.

Ruşinat, a plecat tuşind, grăbit, fără să-şi pună pălăria pe cap.

Stelele au prins a clipi pe bolta cerească. Pesemne că răsărise luna, de vreme ce de cealaltă parte a mănăstirii cerul se vedea limpede şi transparent. În dreptul zidului alb zburau în tăcere lilieci.

Orologiul a bătut de trei ori, rar. Pesemne că se făcuse nouă fără un sfert. Principesa s-a ridicat şi a pornit agale spre poartă. Era ofensată şi plângea. Parcă tot ce o înconjura îi plângea de milă: copacii, stelele, liliecii, orologiul, ce bătuse parcă mai dulce, ca să-i aducă alinare. Vărsa lacrimi, cu gândul că bine ar fi să rămână la mănăstire toată viaţa. Vara, în serile liniştite, s-ar plimba singură pe alei, jignită şi neînţeleasă de oameni, doar Dumnezeu şi bolta spuzită de stele i-ar vedea lacrimile de slujitoare a Lui… Vecernia încă nu se isprăvise. S-a oprit să asculte. Ce frumos se auzeau cântările în atmosfera nemişcată a nopţii! Ascultându-le, lacrimile-i părea atât de dulci şi suferinţa, atât de blândă!

A intrat în camera ei, s-a privit în oglindă, şi-a dat cu pudră pe faţa ce purta urmele lacrimilor şi s-a aşezat să ia cina. La mănăstire se ştia că-i plac marinata de cegă, ciupercuţele, vinul de Malaga şi turta dulce, care-ţi lăsa gura mirosind a chiparos. Ori de câte ori ajungea aici primea aceste delicatese. Devorând ciupercuţele şi bând vin de Malaga, se gândea că în scurtă vreme o să ajungă la sapă de lemn şi toată lumea o s-o lase de izbelişte, vechilii, contabilii şi cameristele, pentru care făcuse atâtea lucruri bune, o să se lepede de ea, o să-i răspundă grosolan şi absolut toţi oamenii o să-o trădeze, o să râdă şi o s-o batjocorească. Aşa că o să renunţe la rangul ei de principesă, la viaţa în huzur, la ieşirile în societate şi o să se ducă la mănăstire, fără să reproşeze nimic nimănui. O să se roage la Dumnezeu pentru duşmani, iar ei abia atunci o vor înţelege şi-i vor cere iertare. Numai că va fi prea târziu…

După ce a isprăvit masa a îngenuncheat în faţa icoanei şi a citit două capitole din *Evanghelie*. Camerista i-a pregătit patul şi s-a culcat. S-a întins sub cuvertura albă suspinând uşurată, din toate puterile, cum suspină omul după ce plânge, a închis ochii şi a adormit…

Când s-a trezit în dimineaţa următoare şi s-a uitat la ceas, a văzut că era nouă şi jumătate. O rază de soare, subţire, sclipitoare, se furişase pe fereastră şi lumina blând încăperea. Muştele zumzăiau pe la geamuri, dincolo de perdeaua neagră.

E devreme, s-a gândit ea şi a închis ochii.

S-a întins în pat, răsfăţându-se, amintindu-şi de întâlnirea cu doctorul, de lucrurile la care se gândise cu o seară în urmă, înainte de a adormi, de cât de nefericită e. Dar şi de soţul ei, aflat la Petersburg, de vechili, doctori, vecini, de simbriaşii pe care-i cunoştea… În faţa ochilor minţii i s-a arătat un şir de bărbaţi cunoscuţi. A surâs, spunându-şi că, dacă i-ar putea vedea sufletul şi ar înţelege-o, toţi oamenii aceia i-ar cădea la picioare…

La unsprezece şi un sfert a chemat camerista.

– Să ne îmbrăcăm, Daşa! i-a strigat răsfăţându-se. Stai! Întâi porunceşte să înhame caii. Mergem la Klavdia Nikolaevna.

Coborând în arhondaric să se urce în trăsură, a orbit-o lumina soarelui şi a clipit, răzând încântată. Era o zi minunată, într-adevăr. Printre pleoapele pe jumătate închise i-a privit pe călugării strânşi în faţa cerdacului ca s-o petreacă, a dat din cap spre ei, în semn de salut, şi le-a spus:

– Cu bine, prieteni! Ne vedem poimâine.

A fost plăcut surprinsă să-l vadă pe doctor printre ei. Era palid şi mohorât.

– Principesă, a început el, zâmbind ca un om vinovat, vă aştept de multă vreme. Iertaţi-mă, pentru Dumnezeu… Aseară m-a apucat

ceva urât, o poftă de răzbunare, şi v-am zis tot soiul de vorbe necugetate… Pe scurt, vă rog să mă iertaţi.

Ea i-a răspuns cu un surâs zglobiu, întinzându-i mâna, pe care el a sărutat-o înroşindu-se.

Dornică să semene cât mai tare cu o păsărică, principesa a sărit voioasă în trăsură, după care a dat din cap în toate părţile. Sufletul îi era uşor, vesel, plin de căldură şi ştia că surâsul îi e mai dulce şi mai prietenos ca niciodată. Trăsura a ieşit pe poartă, caii mergând la pas, apoi luând-o la goană pe drumul prăfuit, pe lângă izbe, grădini şi lungi şiruri de căruţe şi credincioşi ce mergeau, grupuri după grupuri, spre mânăstire, iar ea a surâs cu blândeţe în tot acest timp, clipind neîncetat. Nici că există plăcere mai mare, îşi spunea, decât să duci peste tot căldură, lumină, bucurie, să ierţi jignirile şi să le surâzi prietenos duşmanilor… Ţăranii cu care se întâlneau o salutau, trăsura înainta sprintenă, de parcă şoseaua-ar fi fost un covor moale, iar de sub roţi se ridicau rotocoale de praf, pe care vântul le răspândea peste lanurile galbene de secară, iar principesa simţea că trupul nu i se leagănă pe pernele din trăsură, ci pe nori, şi că ea însăşi e ca un norişor uşor, transparent…

– Sunt atât de fericită! şoptea, închizând ochii. Sunt atât de fericită!

O PASIUNE ÎN DEŞERT

Honoré de Balzac

Traducere din limba franceză
Adrian Pătruşcă

– E un spectacol îngrozitor! a ţipat ea ieşind de la menajeria domnului Martin.

Tocmai asistase la reprezentaţia vajnicului circar *lucrând* cu hiena lui, după cum scria pe afiş.

– Prin ce metode, a continuat ea, a domesticit animalele într-atât încât să fie sigur de afecţiunea lor pentru…?

– Ceea ce dumitale îţi pare complicat, am întrerupt-o eu, este, totuşi, ceva firesc.

– Vai! a exclamat ea, lăsând să-i fluture pe buze un zâmbet neîncrezător.

– Crezi, deci, că fiarele sălbatice sunt cu totul lipsite de trăiri? am întrebat-o. Află, dar, că putem să le transmitem toate viciile ce izvorăsc din starea noastră de civilizaţie.

Ea m-a privit cu un aer uluit.

– Dar, am continuat eu, când l-am văzut pentru prima oară pe domnul Martin, mărturisesc că mi-a scăpat, ca şi dumitale, o exclamaţie de uimire. Mă aflam atunci alături de un militar veteran,

cu piciorul drept amputat, care intrase odată cu mine. Faţa lui mă frapase de la început. Era una dintre acele figuri temerare, însemnate cu pecetea războiului, pe care sunt înscrise cronicile războaielor lui Napoleon. Bătrânul soldat avea mai cu seamă un aer de francheţe şi voie bună care întotdeauna mă impresionează plăcut. Era fără îndoială unul dintre acei trupeţi pe care nimic nu îi surprinde, care găsesc motiv de râs în ultima grimasă a unui camarad muribund, care îl îngroapă sau îl jefuiesc cu seninătate, care înfruntă cu bravură ghiulelele, care, în fine, nu stau prea mult pe gânduri şi sunt gata să se înfrăţească şi cu dracul. După ce l-a privit cu mare atenţie pe proprietarul menajeriei când ieşea din lojă, însoţitorul meu şi-a încreţit buzele în semn de dispreţ zeflemitor: afişa mutră demonstrativă a oamenilor superiori, care arată că nu se lasă păcăliţi. Când m-am minunat de curajul domnului Martin, a zâmbit şi, cu un aer de cunoscător, mi-a zis clătinând din cap:

«Fumat!»

«Cum aşa, fumat?» i-am răspuns. Dacă ai vrea să-mi explici misterul, ţi-aş rămâne foarte îndatorat.»

După câteva momente în care am făcut cunoştinţă, am mers să luăm masa în primul restaurant care ne-a ieşit în cale. La desert, o sticlă de vin de Champagne le-a redat amintirilor evocate de soldatul ciudat întreaga lor limpezime. Mi-a depănat povestea lui şi am văzut că avusese dreptate să exclame «Fumat!»

Întoarsă la ea acasă, într-atât m-a bătut la cap şi mi-a făcut o mie de promisiuni, încât am acceptat să pun pe hârtie destăinuirea soldatului. A primit, aşadar, a doua zi, acest episod dintr-o epopee pe care am putea-o numi *Francezii în Egipt*.

În timpul unei expediţii întreprinse în nordul Egiptului de generalul Desaix, un soldat din Provence a căzut în mâinile magrebienilor şi a fost dus de aceşti arabi în deşerturile aflate dincolo de cascadele Nilului. Pentru a pune între ei şi armata franceză o distanţă liniştitoare, magrebienii au mărşăluit forţat şi nu s-au oprit decât la căderea nopţii. Şi-au făcut tabăra în jurul unui izvor ascuns între câţiva palmieri, lângă care aveau îngropate niscai provizii. Netrecându-le măcar prin cap că prizonierului i-ar putea veni ideea să fugă, s-au mulţumit să-i lege mâinile şi s-au culcat cu toţii, după ce au mâncat câteva curmale şi au dat orz cailor. Când vajnicul provensal a văzut că duşmanii nu-l mai supraveghează, a apucat cu dinţii un iatagan; apoi, ajutându-se de genunchi pentru a-i fixa lama, a tăiat sforile care îi pecetluiau mâinile şi s-a eliberat. Imediat a înşfăcat o carabină şi un pumnal, s-a aprovizionat cu ceva curmale uscate, cu un săculeţ de orz, cu praf de puşcă şi cu gloanţe; a încins iataganul, a încălecat pe un cal şi s-a îndreptat în galop în direcţia unde bănuia că să află armata franceză. Nerăbdător să regăsească tabăra alor săi, şi-a forţat într-atât armăsarul, că bietul animal şi-a dat duhul, cu coastele sfâşiate de pinteni, lăsându-l în mijlocul deşertului.

După ce a mers o vreme prin nisip cu toată energia unui ocnaş evadat, soldatul a trebuit să se oprească la sfârşitul zilei. Deşi în Orientul cerul e frumos noaptea, nu s-a mai simţit în puteri să-şi continue drumul. Din fericire, a ajuns la o colină în vârful căreia se înălţau câţiva palmieri. Frunzele lor, pe care le zărise de departe, îi treziseră în suflet dulci speranţe. Oboseala îi era atât de mare, încât s-a culcat pe o stâncă de granit, pe care întâmplarea o cioplise în formă de pat de campanie, şi a adormit fără să-şi mai ia vreo măsură de

apărare. Viaţa lui fusese deja pierdută. Ultimul gând a fost o părere de rău. Îşi reproşa că-i părăsise pe magrebieni şi existenţa lor nomadă, care începuse să-i surâdă din momentul în care s-a aflat departe de ei şi fără ajutor.

L-au trezit razele nemiloase ale soarelui, care, căzând direct asupra granitului, făceau o arşită nimicitoare. Or, provensalul făcuse greşeala de a se aşeza în partea opusă umbrei pe care coroanele verzi şi majestuoase ale palmierilor o aruncau… A privit spre arborii singuratici şi a tresărit! Îi aminteau de trunchiurile elegante şi încoronate ale catedralei din Arles. Dar, când şi-a aruncat privirea în jur, după ce a numărat palmierii, cea mai îngrozitoare disperare i-a năpădit sufletul. Era un ocean fără margini. Nisipurile negricioase ale deşertului se întindeau cât vedeai cu ochii, în toate părţile, şi scânteiau ca lama de oţel lovită de lumina puternică. Aveai impresia că e un ocean de gheaţă ori că vezi lacuri unite într-o oglindă uriaşă. Aerul încins se învârtejea deasupra pământurilor mişcătoare. Cerul avea o strălucire orientală, de o puritate exasperantă, căci descuraja orice elan al imaginaţiei. Cerul şi pământul erau în flăcări. Liniştea înspăimânta prin cumplita, sălbatica ei măreţie. Nesfârşitul, imensitatea, apăsau sufletul din toate părţile: niciun nor pe cer, nicio adiere în văzduh, nicio ridicătură deasupra nisipurilor frământate de valuri mărunte; orizontul se sfârşea cum se vede pe mare, când e vreme frumoasă, printr-o linie de lumină fină ca tăişul unei săbii.

Provensalul a strâns în braţe trunchiul unui palmier, de parcă ar fi fost corpul unui prieten, apoi, la adăpostul umbrei subţiri şi drepte pe care arborele o desena pe stâncă, a plâns, s-a aşezat şi a rămas aşa, contemplând cu adâncă mâhnire scena implacabilă ce i se oferea privirii. A strigat parcă pentru a-şi verifica singurătatea. Glasul i s-a pierdut prin scobiturile colinei şi s-a stins fără să trezească vreun

ecou în depărtări; ecoul era în inima lui. Provensalul avea douăzeci şi doi de ani. Şi-a încărcat carabina…

– Am timp berechet! şi-a spus el, lăsând jos arma eliberatoare.

Privind pe rând întinderea negricioasă a nisipului şi întinderea azurie a cerului, soldatul visa la Franţa lui. Îi revenea cu încântare în nări mirosul canalelor din Paris, îşi reamintea oraşele prin care trecuse, figurile camarazilor şi momentele cele mai uşuratice ale vieţii. În fine, închipuirea lui meridională l-a făcut să întrevadă în jocurile arşiţei, deasupra întinderii deşertului, pietrişurile dragei sale Provence. Sesizând cât de periculoase erau acele crude miraje, a coborât pe versantul opus celui pe care urcase colina în ajun. Mare i-a fost bucuria când a descoperit un soi de grotă, săpată de natură în bucăţile imense de granit ce formau baza acelui colnic. Rămăşiţele unei rogojini arătau că adăpostul fusese cândva locuit. La câţiva paşi mai încolo erau palmieri împovăraţi de curmale. Atunci instinctul care ne face să ne agăţăm de viaţă i s-a trezit în inimă. Spera să trăiască suficient pentru a aştepta trecerea vreunor magrebieni sau poate să audă în curând bubuitul tunurilor! Căci pe-atunci Bonaparte traversa Egiptul.

Înviorat de aceste gânduri, francezul a scuturat câţiva ciorchini de fructe coapte, sub greutatea cărora curmalii păreau să se rupă, şi a înţeles, gustând din această nesperată mană, că fostul locatar îngrijise palmierii: carnea gustoasă şi proaspătă a curmalelor demonstra, într-adevăr, preocuparea predecesorului său. Provensalul a trecut brusc de la o disperare sumbră la o fericire vecină cu nebunia. S-a suit din nou în vârful colinei şi apoi şi-a petrecut toată ziua tăind unul dintre palmierii neroditori care în ajun îi serviseră de acoperiş. Umbra unui gând i-a adus în minte animalele deşertului şi,

prevăzând că ar putea veni să se adape la izvorul pierdut în nisipuri ce ţâşnea de la baza stâncilor, s-a hotărât să se apere de vizitele lor înălţând o barieră la intrarea în sihăstrie. În ciuda eforturilor, în ciuda forţei pe care i-o dădea frica de a fi devorat în timpul somnului, i-a fost imposibil să taie palmierul în mai multe bucăţi în ziua aceea, dar a reuşit să-l doboare. Spre seară, când acel rege al deşertului a căzut, zgomotul prăbuşirii sale a răsunat până departe, ca un geamăt al pustietăţii; soldatul s-a înfiorat de parcă ar fi auzit o voce care-i prevestea o nenorocire. Dar, ca un moştenitor care nu se lasă înduioşat mult timp de moartea unei rude, a despuiat mândrul copac de frunzele mari, lungi şi verzi, care îi închipuie o atât de poetică podoabă, şi s-a folosit de ele pentru a drege rogojina pe care avea să se culce. Obosit de căldură şi de muncă, a adormit sub lambriurile roşii ale grotei umede.

La miezul nopţii somnul i-a fost tulburat de un zgomot ieşit din comun. S-a ridicat în capul oaselor şi, în liniştea adâncă, a desluşit o respiraţie sacadată, a cărei forţă sălbatică nu putea aparţine unei creaturi umane. O groază teribilă, sporită de beznă, i-a îngheţat inima. A simţit cum i se ridică părul în cap când, chinuindu-se să deschidă ochii care îl dureau, a desluşit în întuneric două luciri slabe, galbene. Întâi, a crezut că sunt doar reflexul propriilor sale pupile, dar, ajutat treptat de strălucirea nopţii să distingă lucrurile care se aflau în grotă, a zărit un animal uriaş, întins la doi paşi de el. Era un leu, un tigru, un crocodil? Provensalul nu ştia carte cât să-şi dea seama în ce ordin zoologic se clasa duşmanul său, dar spaima îi era cu atât mai violentă, cu cât ignoranţa îl făcea să-şi imagineze toate nenorocirile la un loc. A îndurat tortura crudă de a asculta, de a surprinde toanele acelei respiraţii, fără a îndrăzni să facă nici cea mai mică mişcare. Un miros la fel de înţepător ca acela de vulpe, dar mai intens, mai apăsător, ca să zicem aşa, umplea grota. Când l-a

adulmecat, teroarea lui nu a mai cunoscut margini; nu mai putea pune la îndoială existenţa teribilului companion în a cărui văgăună generoasă îşi găsise adăpost. Curând, razele lunii ce cobora spre orizont au luminat vizuina, dând la iveală splendida blană tărcată a unei pantere. Acest leu al Egiptului dormea, făcut covrig ca un câine uriaş, paşnic proprietar al unei cuşti somptuoase la uşa unui conac; ochii săi, deschişi o clipă, se închiseseră. Era cu faţa întoarsă spre francez. Mii de gânduri tulburi au trecut prin mintea prizonierului panterei. Mai întâi, a vrut s-o ucidă cu un foc de carabină, dar şi-a dat seama că nu era suficient spaţiu între ea şi el pentru a ţinti, ţeava ar fi depăşit animalul. Şi dacă se trezea?… Gândul l-a paralizat. Ascultând cum îi bate inima în liniştea aceea, îşi blestema zbaterile prea puternice pe care valurile de sânge i le produceau, temându-se că va tulbura somnul ce îi permitea să caute o cale de scăpare. A pus de două ori mâna pe iatagan, cu gândul să reteze capul duşmanului, dar ar fi fost greu să taie părul scurt şi aspru, ceea ce l-a făcut să renunţe la planul îndrăzneţ.

– Să ratez? Ar fi moarte sigură, a gândit el.

A preferat şansa unei înfruntări directe şi, astfel, a hotărât să aştepte lumina zilei.

Iar ziua nu s-a lăsat mult aşteptată. Atunci a putut să studieze pantera; avea botul mânjit de sânge.

– A mâncat bine!… s-a gândit el, fără a-şi face griji dacă ospăţul fusese compus din carne de om. N-o să-i fie foame când se va trezi.

Era o femelă. Blana de pe pântece şi de pe coaste era de un alb strălucitor. Mai multe pete mici, ca de catifea, formau splendide brăţări în jurul labelor. Coada puternică era de asemenea albă, dar se

termina cu câteva inele negre. Partea superioară a veşmântului, galbenă ca aurul mat, lucioasă şi moale, avea acele pete ca nişte rozete, care deosebesc panterele de alte specii de feline. Oaspetele liniştit şi de temut torcea într-o poziţie la fel de graţioasă ca a unei pisici culcate pe o pernă de sofa. Cu mustăţi rare şi drepte ca nişte fire de argint, capul se odihnea pe labele pătate de sânge, nervoase şi bine înarmate. Dacă ar fi fost închisă într-o cuşcă, provensalul ar fi admirat cu siguranţă graţia felinei şi contrastele puternice dintre culorile vii ce dădeau toaletei sale o strălucire imperială; dar, în acele momente, vederea îi era tulburată de sinistra apariţie. Prezenţa panterei, fie ea şi adormită, îl făcea să simtă efectul pe care ochii magnetici ai şarpelui îl produc, se spune, asupra privighetorii. O clipă curajul soldatului s-a topit în faţa acestui pericol, el, care ar fi înfruntat cu exaltare gurile de tun scuipând ghiulele. Totuşi, un gând curajos i-a luminat sufletul şi i-a zvântat sudoarea rece care i se scurgea pe frunte. Aşa cum bărbaţii, pe care nenorocirea îi împinge dincolo de limite, ajung să sfideze moartea şi i se oferă cu bravură, aşa şi el a văzut în această aventură o tragedie şi a hotărât să-şi joace rolul cu demnitate până la ultima scenă.

– Alaltăieri poate că arabii m-ar fi ucis! şi-a spus el. Considerându-se, deci, gata mort, a aşteptat curajos şi cu intrigată curiozitate trezirea duşmanului său. Când a răsărit soarele, pantera a deschis brusc ochii, apoi şi-a întins violent labele, ca pentru a şi le dezmorţi şi a alunga cârceii. În fine, a căscat, arătându-şi îngrozitorul arsenal al colţilor şi limba ascuţită, aspră ca o răzătoare.

– E ca o metresă nostimă!… şi-a zis francezul. Văzând-o cum se tolăneşte şi face mişcări atât de graţioase şi de cochete.

Ea şi-a lins sângele care îi păta labele şi botul şi şi-a scărpinat capul cu gesturi repetate, pline de delicateţe.

– Bravo!… Fă-ţi puţină toaletă… şi-a spus în sinea lui francezul, căruia buna-dispoziţie îi revenea odată cu vitejia. Acum ne vom da bineţe.

Şi a apucat micul jungher pe care îl şterpelise de la magrebieni.

În aceeaşi clipă pantera s-a întors cu capul spre francez şi l-a pironit cu privirea. Fixitatea ochilor ei şi insuportabila lor limpezime l-au făcut să tresară, mai ales când creatura a început să înainteze spre el; dar el, dezmierdând-o din priviri şi aţintind-o ca pentru o hipnotiza, a lăsat-o să se apropie; apoi, printr-un gest la fel de dulce, la fel de drăgăstos ca şi cum ar fi mângâiat cea mai frumoasă femeie din lume, şi-a petrecut mâna de-a lungul întregului ei corp, de la cap până la coadă, căutând cu vârful unghiilor vertebrele mlădioase ce împărţeau în două spinarea galbenă a panterei. Felina şi-a ridicat voluptuos coada, ochii i s-au îmblânzit şi, când, pentru a treia oară, francezul a încheiat această linguşire interesată, ea a început să toarcă, aşa cum fac pisicile noastre când îşi exprimă plăcerea, numai că torsul pleca dintr-un gâtlej atât de puternic şi de adânc, încât grota trepida ca o biserică la vibraţiile unei orgi. Provensalul, pricepând importanţa mângâierilor sale, le spori pentru a o ameţi şi a îmblânzi curtezana autoritară. Când a fost sigur că a topit ferocitatea capricioasei sale partenere, a cărei foame fusese atât de fericit astâmpărată în ajun, s-a ridicat şi a vrut să iasă din grotă. Pantera l-a lăsat să plece, dar, când a ajuns în vârful colinei, a ţâşnit cu uşurinţa vrăbiilor care ţopăie de pe o creangă pe alta şi a venit să se frece de picioarele soldatului, arcuindu-şi spinarea ca mâţele; apoi, privindu-şi oaspetele cu o căutătură a cărei strălucire devenise mai puţin

tăioasă, a scos acel răget sălbatic pe care naturaliştii îl compară cu zgomotul unui fierăstrău.

– E pretenţioasă! s-a mirat francezul zâmbind.

A încercat să se joace cu urechile ei, să-i mângâie pântecele şi să-i scarpine capul cu unghiile. Când a văzut că are succes, i-a gâdilat ţeasta cu vârful pumnalului, pândind momentul să o ucidă, dar duritatea oaselor l-a făcut să renunţe, de teama unui eşec.

Sultana deşertului a apreciat talentele sclavului ei, ridicându-şi capul, lungind gâtul, întinzându-se de plăcere. Francezului i-a venit brusc ideea că, pentru a ucide dintr-o singură lovitură această prinţesă sălbatică, trebuia să o înjunghie în beregată şi şi-a ridicat lama, când pantera, satisfăcută, i s-a culcat graţioasă la picioare, aruncându-i la răstimpuri nişte priviri în care, cu toată asprimea nativă, se distingea bunăvoinţă. Sărmanul provensal şi-a mâncat curmalele sprijinit de un palmier, când scrutând deşertul, când căutând din ochi vreun salvator, când privind spre teribila sa parteneră, pentru a-i ţine sub observaţie bunăvoinţa incertă. Pantera se uita unde cădeau sâmburii de la curmale ori de câte ori arunca vreunul şi ochii ei exprimau atunci o uriaşă neîncredere. Îl urmărea cu o prudenţă de neguţător, dar examenul i-a fost favorabil, căci, atunci când el şi-a terminat frugalul dejun, ea i-a lins ghetele şi, cu limba aspră şi puternică, a reuşit să îndepărteze ca prin minune praful încrustat în scâlcieturi.

– Dar când o să i se facă foame?… s-a întrebat provensalul.

În ciuda frisonului pe care i l-a dat ideea, a prins să măsoare curios proporţiile panterei, în mod sigur una dintre cele mai frumoase din câte existau, căci înălţimea era de sub un metru şi lungime, de peste

un metru, fără a socoti coada. Această armă puternică, rotundă ca o bâtă, era lungă de aproape trei picioare. Capul, mare ca al unei leoaice, surprindea printr-o expresie de o rară de fineţe; dominată de cruzimea rece a tigrilor, da, dar era acolo şi un aer vag din fizionomia unei femei viclene. În fine, figura acestei regine singuratice avea în clipa aceea un soi de veselie de Nero cherchelit: se adăpase cu sânge şi acum avea chef de joacă. Soldatul a încercat să se îndepărteze şi apoi să se întoarcă; pantera l-a lăsat în pace, mulţumindu-se să-l urmărească din ochi, astfel aducând nu atât cu un câine fidel, cât cu o pisică de angora uriaşă, neliniştită de toate, chiar şi de mişcările stăpânului ei. Când s-a întors, a zărit înspre izvor resturile calului; până acolo târâse pantera leşul. Cam două treimi erau devorate. Priveliştea l-a liniştit. A înţeles atunci absenţa panterei şi motivul pentru care îl lăsase în pace în timpul somnului. Cum acest prim noroc l-a încurajat să sfideze soarta, i-a trecut prin cap gândul nebun de a face menaj bun cu pantera toată ziua, fără să neglijeze niciun mijloc de a o îmblânzi şi de a se asigura că rămâne în graţiile ei. A revenit lângă ea şi a avut bucuria să vadă că dă din coadă cu o mişcare aproape insesizabilă. S-a aşezat atunci alături, fără teamă, şi au început să se joace. El a apucat-o de labe, de nas, i-a pleoştit urechile, a răsturnat-o pe spate şi i-a scărpinat tare coastele calde şi mătăsoase. Ea s-a lăsat în voia lui şi, când a încercat să-i netezească blana de pe labe, ea şi-a retras atentă ghearele curbate ca nişte pumnale de Damasc. Francezul, care ţinea o mână pe jungher, tot se mai gândea să-l înfigă în pântecele credulei pantere, dar s-a temut să nu fie gâtuit pe loc în ultimele convulsii care ar fi zguduit-o şi, de altfel, a auzit în inima sa un fel de remuşcare ce îi cerea să aibă milă de o creatură inofensivă. I se părea că a găsit o prietenă în deşertul fără margini. I-a venit în gând, fără să vrea, prima lui iubită, căreia îi spunea Mignonne, printr-un contrast ironic, pentru că era de

o gelozie atât de cumplită, încât, tot timpul cât a durat amorul lor pasional el s-a temut de cuţitul cu care ea îl ameninţa mereu. Amintirea din tinereţe i-a sugerat să încerce s-o facă să răspundă la acest nume pe tânăra panteră, la care admira acum mai puţin îngrozit agilitatea, graţia şi moliciunea.

Spre sfârşitul zilei, se împăcase cu situaţia periculoasă, ale cărei angoase aproape că începuseră să-i placă. În cele din urmă, însoţitoarea lui s-a obişnuit să întoarcă privirea atunci când o chema în falset: *Mignonne!* La apusul soarelui, Mignonne a scos în câteva rânduri un sunet adânc şi melancolic.

– E bine educată!… s-a gândit soldatul. Îşi spune rugăciunile.

Dar gluma i-a venit în minte abia când a remarcat atitudinea paşnică pe care o adoptase tovarăşa sa.

– Hai, blondina mea mică, te las să mergi tu prima la culcare, a spus el, mizând pe vigoarea picioarelor lui pentru a evada grabnic şi a-şi căuta un alt adăpost pentru noapte, atunci când ea va fi adormit.

A aşteptat cu nerăbdare ora evadării şi, când i s-a părut că a sosit, a pornit în marş iute în direcţia Nilului. Dar abia făcuse un sfert de leghe prin nisipuri, când a auzit pantera săltând pe urmele lui şi scoţând din când în când răgetul de fierăstrău, mai înspăimântător chiar decât zgomotul greu al salturilor sale.

– Vai de mine, şi-a zis el, m-a găsit de prieten!… Poate că juna panteră n-a mai întâlnit pe nimeni, e flatant să fiu tocmai eu prima ei iubire.

Chiar în clipa aceea a nimerit într-o capcană de nisipuri mişcătoare, dintre cele care îi înfricoşează atât pe călători şi din care e imposibil să mai scapi. Simţindu-se captiv, a scos un strigăt de ajutor; pantera l-a apucat cu colţii de guler şi, făcând un salt viguros înapoi, l-a scos ca prin miracol din bulboana de nisip.

– Ah! Mignonne, a exclamat soldatul mângâind-o cu foc, acum suntem legaţi pe viaţă şi pe moarte… Dar, ai grijă, fără pozne!

Şi a făcut cale întoarsă.

Din momentul acela, pentru el deşertul a fost ca şi locuit. Adăpostea o făptură căreia îi putea vorbi şi a cărei ferocitate o îndulcise, fără a putea găsi o explicaţie pentru cauzele neverosimilei prietenii. Oricât de puternică i-a fost dorinţa de a rămâne de veghe, a adormit. Când s-a trezit, nu a mai văzut-o pe Mignonne. A urcat colina şi a zărit-o în depărtare, gonind în salturi, potrivit obiceiului acestor animale, cărora alergarea le este împiedicată de extrema fragilitate a coloanei vertebrale. Mignonne a ajuns, cu botul mânjit de sânge. A primit mângâierile de rigoare ale partenerului ei, mărturisind chiar, prin câteva reprize de tors, cât era de fericită. Ochii galeşi i s-au întors cu o şi mai mare tandreţe decât în ajun asupra provensalului, care îi vorbea ca unui animal de casă:

– Of, of, domnişoară, tare mai suntem noi frumuşică, nu? Ia uite!… Grozav ne mai place să fim giugiulită. Nu-ţi e ruşine! Am păpat vreun magrebian? Bravo, bravo! Şi ei sunt tot animale ca noi! Numai francezi să nu hăpăim… Altfel, n-o să te mai iubesc deloc!

Ea se juca aşa, ca un căţelandru, cu stăpânul lui, lăsându-se răsturnată, smotocită şi alintată; uneori îl provoca întinzând laba spre el, ca o cerşetoare sentimentală.

Aşa au trecut câteva zile. Datorită acestei companii provensalul a descoperit sublimele frumuseţi ale deşertului. Cum aici avea parte de ceasuri de temere şi de linişte, de hrană şi de o făptură la care să se gândească, sufletul îi era agitat de contraste. Era o viaţă plină de contradicţii: singurătatea îi dezvăluia toate tainele, îl învăluia cu farmecele ei, necunoscute lumii. Tresărea auzind deasupra capului fâşâitul uşor al aripilor unei păsări – insolit călător! –, văzând norii amestecându-se – peregrini schimbători şi coloraţi! Noaptea studia efectele lunii asupra oceanului de nisip, pe care simunul isca valuri repezi. Trăia ziua orientală, îi admira fastul minunat şi, deseori, după ce savura teribilul spectacol al unui uragan, pe această întindere unde nisipurile ridicate stârneau ceţuri roşii, uscate, ca nişte nori ucigători, vedea cu încântare cum se înserează, căci atunci se pogora răcoarea binecuvântată a stelelor. Asculta muzici imaginare din ceruri. Pe urmă, singurătatea l-a învăţat să cotrobăie printre comorile reveriei. Petrecea ore întregi amintindu-şi tot felul de nimicuri, comparându-şi viaţa trecută cu cea din prezent. În sfârşit, a făcut o pasiune pentru pantera lui, căci avea nevoie de afecţiune. Fie că voinţa lui puternică schimbase caracterul tovarăşei sale, fie că ea găsea hrană din abundenţă, graţie luptelor care se dădeau pe atunci în deşert, ea a respectat viaţa francezului, care a ajuns să nu se mai teamă văzând-o atât de bine domesticită. Soldatul folosea cea mai mare parte a timpului ca să doarmă, dar trebuia să fie vigilent ca un păianjen pe pânza lui, ca să nu-i scape vreo ocazie salvatoare, dacă cineva ar fi apărut la orizont. Îşi sacrificase cămaşa pentru a face din ea un steag, pe care l-a arborat în vârful unui palmier desfrunzit. Învăţat de nevoie, a ştiut să descopere mijlocul de a-l menţine desfăşurat cu ajutorul unor beţe, căci vântul ar fi putut să nu-l fluture exact când călătorul mult-aşteptat ar fi scrutat deşertul…

În lungile ceasuri când nădejdea îl părăsea, se juca împreună cu pantera. Ajunsese să-i cunoască feluritele inflexiuni ale vocii, expresia privirilor, studiase capriciile tuturor petelor care îi însemnau aurul veşmântului. Mignonne nici măcar nu mai mârâia când o apuca de smocul din vârful cozii ei viguroase pentru a-i număra inelele negre şi albe, ornamente delicate ce străluceau de departe în lumina soarelui, ca nişte nestemate. Îi plăcea să-i admire liniile molatice şi fine ale formelor, albeaţa pântecelui, eleganţa capului. Dar mai ales când se zbenguia o privea cu plăcere: agilitatea, tinereţea mişcărilor ei îl uimeau de fiecare dată. Îi admira supleţea, când începea să sară, să se caţere, să se strecoare, să se agaţe, să se rostogolească, să se ghemuiască, să ţâşnească. Oricât de mare ar fi fost elanul, oricât de alunecos un bloc de granit, se oprea în loc la auzul cuvântului „Mignonne!“

Într-o zi, pe un soare strălucitor, o pasăre uriaşă plana în văzduh. Provensalul şi-a părăsit pantera pentru a cerceta noul oaspete, dar, după un moment de aşteptare, sultana părăsită a mârâit surd.

– Pe Dumnezeul meu, cred că e geloasă! a exclamat el, văzând că privirea îi redevine de oţel. Sufletul Virginiei [13] sigur s-a mutat în acest corp!…

Vulturul a dispărut în tării în timp ce soldatul admira crupa plinuţă a panterei. Atâta graţie şi tinereţe în formele sale! Era frumoasă ca o femeie. Părul blond de pe spate se topea prin nuanţe fine în tonurile de alb mat care-i învăluiau coastele. Lumina abundentă a soarelui făcea să strălucească acest aur viu, aceste pete întunecate, încât le dădea o atracţie inefabilă. Provensalul şi pantera s-au uitat unul la altul. Cocheta s-a înfiorat când a simţit unghiile dragului ei

scărpinând-o pe creştet, ochii i-au strălucit ca două fulgere, apoi s-au închis strâns.

– Are suflet! a spus el, cercetând liniştea acestei regine a nisipurilor, aurită ca ele, albă ca ele, singuratică şi fierbinte ca ele…

– Ei bine, mi-a zis, am citit pledoaria dumitale în favoarea animalelor. Dar ce s-a ales din această istorie, a două fiinţe făcute să se înţeleagă atât de bine?

– Ah! Vezi… S-a terminat cum se termină toate marile pasiuni: printr-o neînţelegere. Îl bănuieşti pe celălalt de cine ştie ce trădare, nu dai explicaţii din orgoliu, te învrăjbeşti din încăpăţânare.

– Uneori, în cele mai frumoase momente, a vorbit ea, o privire, o exclamaţie ajung… Ei bine, termină-ţi povestea!

– E groaznic de greu, dar vei înţelege tot ce îmi destăinuise veteranul lui Napoleon, când, isprăvindu-şi sticla de vin de Champagne, a exclamat:

– Nu ştiu ce rău i-am făcut, dar s-a întors ca şi când ar fi turbat şi, cu colţii ei ascuţiţi mi-a apucat coapsa, nu prea tare, trebuie s-o spun. Crezând că vrea să mă sfâşie, i-am înfipt pumnalul în gât. S-a rostogolit, scoţând un strigăt ce mi-a îngheţat inima, am văzut-o cum se zbate în timp ce mă privea fără mânie.

Aş fi dat orice pe lume, chiar şi crucea primei comuniuni pe care încă n-o primisem, ca s-o readuc la viaţă. Mă simţeam ca şi cum aş fi omorât un om. Soldaţii care văzuseră steagul meu şi care mi-au alergat în ajutor m-au găsit plângând în hohote…

– Ei bine, domnule, a reluat veteranul după o clipă de tăcere, am făcut apoi războiul în Germania, în Spania, în Rusia, în Franţa, dar oricât mi-am plimbat leşul prin lume, n-am văzut nimic asemănător deşertului… Ah! Ce minunat e!

– Ce simţeai când erai acolo? l-am întrebat.

– O! Asta nu se poate istorisi, tinere domn. De altfel, nu tânjesc mereu după pâlcul de palmieri şi după pantera mea… Pentru asta trebuie să fiu trist. Vezi dumneata, în deşert este totul şi nu este nimic…

– Cum aşa?

– Ei bine, a reluat el, lăsând să-i scape un gest de nervozitate, este Dumnezeu fără oameni.

CÂNTĂREŢII [14]

Ivan Turgheniev

Traducere din limba rusă
Nicoleta Ionescu

Sătucul Kolotovka, stăpânit pe vremuri de o moşierească căreia în toată regiunea i se zicea Coasa, fiind ea necruţătoare şi hrăpăreaţă (de numele ei adevărat habar n-are nimeni), aflat azi în proprietatea nu ştiu cărui neamţ de la Petersburg, stă pe povârnişul unui deal gol, prin mijlocul căruia se află o râpă cât o prăpastie, unduioasă, bătută de ploaie, trecând prin mijlocul uliţei şi despărţind în două sătucul mai abitir ca un pârâu – peste un pârâu măcar se poate pune o punte. Pe coastele pline de nisip, ici-colo câte un fir subţire de răchită; pe mâlul uscat, bronzuliu, stau ditai lespezile de piatră argiloasă. Nimic voios într-o asemenea privelişte, însă localnicii ştiu drumul spre Kolotovka prea bine, căci le place să se ducă acolo şi se duc cât mai des cu putinţă.

În capătul râpei, lângă locul de unde apare o crăpătură mică, se vede o căsuţă pătrată, stingheră, despărţită de celelalte. Are acoperiş din paie şi hogeag; aidoma unui ochi care stă la pândă, o fereastră dă spre râpă, aşa că iarna, când se înserează, lumina dinăuntru se zăreşte de departe prin negura deasă a gerului şi sclipeşte spre drumeţi ca o stea călăuzitoare. O stinghie din lemn, albastră la culoare, e bătută în cuie deasupra uşii: Pritînîi, cârciuma unde vin oamenii pentru că le dă ghes inima.

E limpede că preţul băuturii nu coboară nici în ruptul capului sub preţul la vedere, dar locul tot are mai mare căutare decât celelalte cârciuni din ţinut. Şi asta, graţie lui Nikolai Ivanîci, cârciumarul.

Pe vremuri un voinic sprinţar, creţ şi roşu în obraji, Nikolai Ivanîci a albit, s-a rotunjit peste poate, chipul îi luceşte de seu, ochii înguşti îi sclipesc cu bunătate amestecată cu şiretenie, fruntea-i este grasă şi străbătută de o mulţime de firişoare subţiri ca aţa şi stă în sat de peste douăzeci de ani. Nikolai Ivanîci e priceput şi-i merge mintea ca oricărui cârciumar. Nu e nici prea politicos, nici prea clevetitor şi muşteriii vin la el ca muştele la miere, simţindu-se în largul lor lângă tejghea, sub ochii calzi şi blânzi, deşi cercetători, ai pişicherului de cârciumar. Omul dă dovadă de mult bun-simţ, ştie prea bine ce viaţă duc stăpânii, ţăranii şi târgoveţii: la ananghie poate da un sfat înţelept, dar, fiind prevăzător şi nu tocmai milostiv, îşi vede numai de treaba lui şi le aruncă muşteriilor – doar celor de care-i pasă – numai câte un apropo, pe departe, ca să-i ducă pe drumul adevărului. Ştie tot ce trebuie despre ce-i pasă rusului: cai, vite, cherestea, cărămizi, vase, manufactură, pielărie, cântece şi dansuri. Când nu e nici ţipenie în crâşmă, stă în uşă, ca un sac trântit la pământ, cu picioarele subţiri încrucişate dedesubt, şi mai schimbă câte o vorbă bună cu cine se întâmplă să treacă pe-acolo. A văzut destule la viaţa lui, ştie zeci de boiernaşi care târguiau „aghiasmă“ de la el, are idee despre tot ce mişcă pe o rază de o sută de verste, dar ţine tot pentru el, aşa că nimănui nu-i trece prin cap că omul cunoaşte ce nu cunoaşte nici poliţaiul cel mai isteţ. Preferă să tacă, să zâmbească şi să-şi vadă de paharele lui. Se bucură de stima vecinilor: generalul Serepetenko, cel mai înalt în rang din tot ţinutul, îi dă bineţe ori de câte ori trece pe lângă cârciumă. Nikolai Ivanîci nu e fiştecine: pe un hoţ de cai căruia i se dusese buhul l-a făcut să înapoieze armăsarul furat din curtea unei cunoştinţe de-ale sale; pe o

mână de ţărani dintr-un sat vecin, care-l tot goneau pe administratorul nou, i-a convins să se potolească şi tot aşa. Dar să nu ne gândim acum că omul era mare iubitor de dreptate şi avea vreo dragoste pentru aproapele lui! El nu făcea decât să ţină departe orice i-ar fi putut ameninţa liniştea. Cârciumarul are şi nevastă, şi copii. Soaţa lui e o precupeaţă plină de viaţă, cu nas ascuţit, ochi pătrunzători şi un trup care s-a cam îngreunat în ultima vreme, ca şi al lui. E mâna lui dreaptă şi ea are grijă de bănetul ţinut sub cheie. Beţivilor şi chefliilor le e frică de ea, care nici să nu-i vadă în ochi, fiindcă nu câştigă mare lucru de pe urma lor şi fac ditai tevatura. Odraslele sunt încă mici: primii născuţi s-au prăpădit cu toţii, iar cei care trăiesc le seamănă părinţilor şi e tare plăcut să te uiţi la mutriţele lor vioaie de ţânci sănătoşi.

Într-o zi de iulie, pe o căldură îngrozitoare, urcam agale, cu câinele în urma mea, spre cârciuma Pritînîi. Soarele parcă fierbea cu toată puterea pe boltă şi te cocea fără milă, în văzduh plutind o boare înecăcioasă. Corbii cu penele lor lucioase stăteau cu pliscul deschis, privindu-i abătuţi pe trecători, parcă cerşindu-le să se îndure de ei; doar vrăbiile mai erau gureşe, îşi zbârleau penele, ciripeau şi se alergau pe garduri, mai vesele ca niciodată, sau se avântau în cârduri iscând colbul de pe drum şi zburând ca nişte norişori cenuşii deasupra cânepiştii verzi. Eram mort de sete. Şi nici strop de apă pe aproape. Ca în multe sate din stepă, nici la Kolotovka nu sunt izvoare şi fântâni, aşa că localnicii se mulţumesc cu apă mâloasă din iaz… Dar cum să nu-meşti ceva atât de groaznic apă? Aşa că mi-am zis să-i cer un pahar de bere sau de cvas lui Nikolai Ivanîci.

Ca s-o spunem pe-a dreaptă, satul ăsta nu-l are pe vino-ncoace, însă e mai mult decât jalnic în zilele când soarele de iulie pârjoleşte necruţător tot ce găseşte: acoperişurile roşiatice de paie, pe jumătate

sfâşiate; râpa mare, imaşul uscat, prăfuit, pe care zburătăcesc slăbănoage de găini cu ditai picioarele, foişorul din lemn de plop, unde în loc de ferestre dai de nişte spărturi, ultimă dovadă a unei curţi boiereşti de odinioară, sufocat de urzicile, pelinul şi buruienile ce-i cresc de jur împrejur, eleşteul negru, parcă pârjolit şi acoperit cu puf alb de la gâşte, prins între maluri aproape uscate, lângă digul căzut, alături de care se vede un grind bătătorit ca cenuşa, unde se înghesuie o turmă de oi care se sufocă de cald, abia mai respiră şi-i lasă capul cât mai jos, năpăstuite, aşteptând cuminţi să se ducă arşiţa.

În cele din urmă, am ajuns cu chiu, cu vai la crâşmă, fapt care pe copii i-a lăsat fără grai, ca de obicei, iar pe câini i-a înfuriat, căci s-au pus pe lătrat mânioşi, răguşiţi de parcă s-ar fi sfâşiat ceva înăuntrul lor, înecându-se şi răsuflând din greu. Şi iată că se iveşte în prag un om înalt, fără nimic pe cap, într-un suman din aba, prins cu un brâu albastru. Ai fi zis că e slujitor la vreun boier. Lângă obrazul supt, încreţit, o claie de păr cărunt. Striga după cineva, dând iute din mâinile ce-i ajungeau mai departe decât ar fi vrut, ceea ce însemna că gustase ceva tărie.

– Vino, hai! îngăima, ridicând din sprâncenele groase. Hai, Morgaci! Doamne, cum te mai târâi! Nu-i frumos, frate dragă! Te-aşteaptă oamenii, şi tu de-abia te mişti… Hai mai iute!

– Acuşica vin, se aude un glas spart şi din dreapta, din spatele casei, se iveşte un şchiop pitic şi îndesat.

Era într-un veşmânt curăţel, din postav, dar aşezat cum se cuvinte numai pe o mânecă. Pe sprâncene i se lăsase cuşma ţuguiată, aşa că faţa lui rotundă şi umflată părea mai vicleană şi mai obraznică. Ochişorii gălbui îi alunecau în toate părţile, buzele subţiri îi

surâdeau măsurat, bizar, iar nasul mare şi ascuţit se avânta în faţă curajos, ca o cârmă de luntre.

– Sosesc, i-a răspuns, şontăcăind spre crâşmă. De ce să vin?… Cine mă caută?

– De ce să vii?… a început să-l muştruluiască omul în aba. Caraghios mai eşti, Morgaci! Eu te chem la cârciumă, şi tu vrei să ştii de ce! Iaca, pentru că te aşteaptă niscaiva oameni cumsecade: Iaşka turcul, Diki-Barin şi negustorul de la Jizdra. Primul a făcut prinsoare cu negustorul pe-o oca de bere pentru cine cântă mai bine, adică… Pricepi?

– Iaşka să cânte? a întrebat Morgaci curios. Nu cumva torni braşoave, Obaldui?

– Eu nu torn braşoave, a răspuns celălalt demn. Tu vorbeşti în doi peri. Bineînţeles că o să cânte, de vreme ce a făcut prinsoare, Morgaci, neghiob şi mincinos ce eşti!

– Bine. Hai, isteţule!

– După ce mă pupi, suflete, i-a mormăit Obaldui, întinzând larg braţele.

– Da’ nu mai poate Isop de atâta iubire! s-a strâmbat Morgaci dezgustat, dându-i un cot.

Apoi s-au aplecat şi au intrat amândoi pe uşa mică.

Schimbul acesta de vorbe mă făcuse curios tare. Ştiam de amar de vreme că Iaşka turcul ar fi cel mai bun cântăreţ din partea locului şi

uite că aveam acum prilejul să-l ascult într-o întrecere cu alt talent. Aşa că m-am grăbit şi am ajuns în crâşmă.

Puţini dintre cei care citesc aceste rânduri vor fi văzut vreodată o cârciumă de ţară, e limpede. Dar noi, care suntem vânători, ajungem pe unde nici cu gândul nu gândeşti! De obicei, o asemenea cârciumă e simplă: o tindă întunecoasă şi o odaie cu sobă, prin mijlocul căreia trece un perete din lemn, dincolo de care niciun muşteriu n-are voie să intre. În perete, deasupra unei mese mari, din lemn de stejar, e o deschizătură largă. Pe acolo se dă băutura. În faţa deschizăturii se văd carafe pecetluite, de felurite mărimi, orânduite pe policioară. În partea aceea a încăperii unde vin muşteriii sunt doar nişte bănci, câteva butoaie goale şi o masă aşezată într-un colţ. La ţară mai toate cârciumile sunt întunecoase, iar pe pereţii din bârne aproape că nici nu se zăresc litografiile pestriţe atât de obişnuite în casele ţăranilor.

Când am intrat, se strânsese destulă suflare înăuntru.

Nikolai Ivanîci, îmbrăcat într-o cămaşă din stambă pestriţă, cu faţa buhăită şi un zâmbet a lehamite, era în spatele tejghelei, cum îi stă bine unui cârciumar, şi ţinea în mâna lui albă şi grăsană două pahare cu rachiu pentru Morgaci şi Obaldui, care tocmai intraseră, iar soaţa lui cu ochii în patru era într-un colţ, lângă fereastră. În mijloc, Iaşka turcul, de vreo douăzeci şi trei de ani, slab, însă bine clădit, purtând un caftan lung, albastru. Părea unul dintre cei care lucrează la oraş şi se vedea că nu stă tocmai bine cu sănătatea. Supt în obraji, cu ochi spălăciţi, mari şi neliniştiţi, cu nasul lui drept, cu nări mici, fremătătoare, cu o frunte albă, adusă în sus, cu părul cârlionţat şi bălai pieptănat pe spate, cu buze cărnoase, frumoase – chip de om pătimaş, uşor de impresionat. Omul era emoţionat din cale-afară: ochii îi sclipeau, răsuflarea îi şuiera aiurea, mâinile îi tremurau de

parc-ar fi avut febră, ceea ce şi avea – febra aceea care-i apucă dintr-odată pe mai toţi oamenii care urmează să vorbească ori să cânte în public. Lângă el, un spătos de vreo patruzeci de ani, cu pometi laţi şi frunte îngustă, ochi mici, ca tătarii, nas turtit, bărbie pătrăţoasă şi păr negru şi lucios, tare ca o perie. Ai fi zis că faţa lui întunecată, cu umbre ca plumbul, şi buzele palide întruchipează ferocitatea, dacă nu i-ai fi simţit calmul şi concentrarea. Stătea încremenit, doar ochii şi-i rotea de jur-împrejur, ca un taur în jug. Era într-un surtuc ca vai de lume, cu nasturi de alamă, lucioşi; în jurul grumazului de balaur avea o basma neagră, veche, din mătase. I se spunea Diki-Barin. Pe banca de sub icoane, chiar în faţa lui, şedea adversarul, Iaşka, negustorul de la Jizdra, bine legat, scund, de vreo treizeci de ani, cu faţa ciupită de vărsat şi cu un păr cârlionţat, cu un nas cu vârful ridicat, cu ochii de culoarea castanei, plini de viaţă, şi cu o barbă din tuleie rare. Se uita iscoditor când încoace, când încolo, vorbind nepăsător, izbind în podeaua de lemn cu cizmele lui elegante, cu carâmbi răsfrânţi. Purta o haină nouă, din postav gri, cu un guler din catifea sub care se vedea, strident, o cămaşă roşie, încheiată strâns la gât. În partea cealaltă a încăperii, în dreapta, lângă uşă, era un ţăran într-o haină lungă cenuşie, sărăcăcioasă, ruptă la umăr.

Prin cele două ferestre mici şi prăfuite intra lumina soarelui ca un torent galben, dar fără putere să alunge întunericul din crâşmă: lumina ajungea numai ici-colo, pe câte un obiect. Era răcoare, aşa că, de cum am intrat, nu m-am mai simţit sufocat de zăpuşeală.

Vizita mea, aveam să văd, la început a cam nedumerit muşteriii. Băgând ei de seamă că Nikolai Ivanîci mă salută ca pe un cunoscut, s-au liniştit şi şi-au văzut mai departe de treabă. Am cerut bere şi m-am aşezat lângă ţăranul cu haina ruptă, în colţ.

– Hai! a strigat dintr-odată Obaldui şi a dat pe gât un pahar de tărie, făcând toate gesturile acelea de neînţeles cu care-şi însoţea fiecare cuvânt. Ce mai aşteptăm? Să începem! Nu, Iaşka?…

– Să înceapă! a fost de acord cârciumarul.

– Bine, bine, să înceapă, a zis şi negustorul fără tragere de inimă, zâmbind îngâmfat. Sunt gata.

– Şi eu, a anunţat Iaşka încurcat.

– Atunci, n-aveţi decât să-i daţi drumul, băieţi, s-a băgat şi Morgaci.

Numai că, deşi nimeni nu mai avea răbdare, nimeni nu spărgea gheaţa. Negustorul nici nu s-a clintit de pe laviţă şi toţi parcă aşteptau ceva.

– Începeţi! a zis Diki-Barin ursuz şi poruncitor.

Iakov a tresărit. Negustorul s-a ridicat, şi-a aşezat brâul şi a tuşit.

– Cine începe? l-a întrebat parcă pe alt glas pe Diki-Barin, care era tot neclintit în mijloc, ţinându-şi picioarele butucănoase desfăcute şi mâinile mari în buzunarele de la şalvari.

– Tu, tu începi, negustorule, a mormăit Obaldui. Tu, drăguţă!

Diki-Barin s-a uitat la el pe sub sprâncene.

Obaldui a mai mormăit ceva încetişor, s-a fâstâcit, s-a uitat într-un colţ din tavan, a ridicat din umeri, dar n-a scos o vorbă.

– Trageţi la sorţi, a zis rar Diki-Barin. Iar băuturile să se aducă pe tejghea.

Cârciumarul s-a aplecat, a ridicat ocaua de bere cu un geamăt şi a pus-o pe masă.

Diki-Barin i-a aruncat o privire lui Iakov şi l-a încurajat:

– Hai!

Iakov s-a căutat prin buzunare, de unde a scos un bănuţ, pe care l-a strâns între dinţi ca să rămână semn. De sub caftanul negustorului s-a ivit o pungă din piele, nouă, căreia i-a desfăcut pe îndelete băierile, apoi a pus ceva mărunţiş în mână şi a luat un bănuţ nou din grămăjoară. Obaldui a întins şapca veche, cu cozorocul rupt, unde Iacok a aruncat bănuţul, iar negustorul a făcut la fel.

– Trage tu, a început Diki-Barin, întorcându-se spre Morgaci.

Acesta a zâmbit mulţumit şi a apucat de şapcă, pe care a scuturat-o.

A urmat o clipă de tăcere grea; s-a auzit doar zăngănitul bănuţilor care se izbeau unii de alţii. M-am uitat atent de jur-împrejur: pe chipurile tuturor se citea concentrarea, până şi Diki-Barin era emoţionat de aşteptare şi strângea din pleoape, până şi ţăranul cu haină ruptă, vecinul meu, se întindea nerăbdător. Morgaci a băgat mâna în şapcă şi a scos moneda negustorului, moment în care au răsuflat din greu cu toţii. Iakov s-a îmbujorat la faţă, iar negustorul şi-a trecut mâna prin păr.

– Am zis eu că tu o să începi, a strigat Obaldui, am zis…

– Gata cu cârâiala! l-a repezit dispreţuitor Diki-Barin. Să începem! a gesticulat apoi negustorul.

– Ce să cânt? a întrebat acesta fâstâcit.

– Ce pofteşti, i-a spus Morgaci. Ce-ţi trece prin cap.

– Da, ce pofteşti, a vorbit şi Nikolai Ivanîci, făcându-şi braţele cruce în dreptul pieptului. Nu te opreşte nimeni. Poţi să cânţi ce vrei, numai să cânţi bine. Noi o să hotărâm cinstit.

– E limpede că cinstit, a încuviinţat Obaldui, dând cu limba pe buza paharului gol.

– Daţi-mi voie să-mi dreg glasul oleacă, a cerut negustorul, lărgindu-şi gulerul de la caftan cu degetele.

– Hai, lasă asta. Începe! a poruncit Diki-Barin, plecând capul.

Negustorul a rămas pe gânduri puţin, apoi a clătinat din cap şi a făcut un pas, lăsând fruntea în jos.

Dar, înainte să vă povestesc întrecerea, câteva cuvintele despre toate personagiile mele. Despre unii ştiam înainte să dau de ei la crâşmă, iar despre alţii am aflat după aceea.

Mai întâi, Obaldui. Pe numele lui adevărat Evgraf Ivanov, era cunoscut de toţi din ţinut drept Obaldui, adică Gură-Cască, iar porecla îi venea atât de bine, că el însuşi îşi zicea aşa. Şi drept este că niciun cuvânt nu i s-ar fi potrivit mai bine la mutra lui de netot pe care totul îl ia prin surprindere. Era un serv fără soaţă, beţiv izgonit de stăpâni cu multă vreme în urmă, fără slujbă, fără un sfanţ, ca atare chefuind pe cheltuiala altora zi de zi. O groază de prieteni îi dădeau rachiu şi ceai din belşug, dar nici ei n-aveau habar de ce. Omul n-avea nici sare, nici piper când era în societate, clevetea în dodii şi plictisea pe toată lumea, băgându-şi nasul în tot şi în toate, gesticulând pătimaş şi răzând tot timpul fără motiv. Habar n-avea să

cânte ori să joace şi nu zisese în viaţa lui o vorbă ca lumea, nicidecum o vorbă înţeleaptă: trăncănea te miri ce şi minţea de îngheţa apele, ce mai, era un adevărat Obaldui. Dar nu ştiu cum se face că la patruzeci de verste în jur nu se pomenise beţie la care să nu se arate lunganul ăsta şi unde să nu se amestece cu invitaţii, care-l ştiau cu toţii ca pe-un cal breaz şi-l vedeau ca pe o buruiană cu neputinţă de stârpit. Îl priveau cu dispreţ, e drept, dar numai Diki-Barin era în stare să-l potolească.

Morgaci nu semăna cu Obaldui. Porecla Morgaci îi venea bine, căci înseamnă Clipici, cu toate că el clipea ca toţi oamenii (ruşii se pricep la porecle, ştie oricine). M-am străduit din răspunteri să descopr cât mai mult despre Morgaci, numai că pentru mine, ca şi pentru alţii, viaţa lui era plină de umbre, de întunericul de nepătruns al necunoscutului, cum ar scrie romancierii foiletonişti. Ştiu doar că pe vremuri fusese vizitiu la o stăpână bătrână, fără urmaşi, că fugise cu troica de cai, că nimeni nu mai auzise nimic despre el un an şi că, trăind pe pielea lui necazurile şi suferinţele vieţii de om de pripas, se întorsese singur, şchiop, şi se aruncase la picioarele stăpânei, cerându-i iertare.

Câţiva ani se purtase desăvârşit ca să i se uite greşeala şi astfel câştigase încrederea acesteia, devenindu-i apoi intendent. După ce ea s-a prăpădit, n-a mai fost în rândul şerbilor şi a devenit târgoveţ. Închiria harbuzării de prin împrejurimi, se căpătuia, trăia în huzur. Era un om încercat, cu măsură, nici prea bun şi nici prea rău, ci mai mult înţelept: trecut prin viaţă, cum se zice, având habar despre oameni şi pricepându-se să-i folosească. Era prevăzător şi totodată şiret ca un vulpoi, clevetitor ca o babă, dar reuşind să spună întotdeauna ce se cuvine, iscusit la a-i trage pe alţii de limbă. Şi nici nu făcea pe prostul, cum au obiceiul mulţi asemenea lui, plus că i-ar

fi fost greu: nici că am văzut vreodată ochi mai sfredelitori şi mai vioi decât ochişorii lui şireţi. El nu te privea niciodată pur şi simplu: el te măsura din ochi, stătea la pândă. Uneori se gândea săptămâni în şir la o treabă simplă şi dintr-odată făcea ceva, un gest primejdios, dar niciodată nu ieşea înfrânt, tot îi mergea de minune. Era norocos şi se încredea în norocul lui şi în semne. Era un om superstiţios din cale-afară. Nimeni nu-l îndrăgea pentru că nu-i păsa de nimeni, dar toţi îl respectau. Singura lui familie era un băiat pe care-l iubea nespus şi care urma să ajungă om mare, de vreme ce avusese un astfel de tată. Morgaci ăl mic seamănă cu taică-său, şuşoteau bătrânii pe prispe în serile de vară. Cu toţii ştiau ce va să zică, aşa că tăceau.

Despre Iakov turcul şi despre negustor nu e prea mult de povestit. Poreclit „turcul“ fiindcă maică-sa era o roabă turcoaică, Iakov chiar avea suflet de artist şi muncea la o fabrică de hârtie. Negustorul, despre soarta căruia nu ştiu mai nimic, recunosc, îmi părea un târgoveţ isteţ şi curajos.

Însă asupra lui Diki-Barin merită să zăbovim. Când îl vedeai pentru prima oară, era întruchiparea puterii primitive, aspre, cuceritoare. Avea o înfăţişare necioplită, cum s-ar zice, se vedea că are o sănătate de fier şi, ciudat, parcă avea şi un strop de eleganţă, poate pentru că se încredea cu totul în propria lui forţă. La prima vedere, greu de spus din ce categorie făcea parte un asemenea Hercule. Nici slujitor la boier, nici târgoveţ, nici notar ajuns la sapă de lemn, nici boiernaş în sărăcie lucie, iubitor de câini şi scandal; nu semăna cu nimeni. Nimeni n-avea habar de unde răsărise pe aceste meleaguri; se zicea că ar fi fost din clasa ţăranilor liberi, proprietari, şi că ar fi fost cândva slujbaş, dar nu se ştia nimic limpede. De altminteri, nimeni n-avea de unde să ştie, cu atât mai puţin de la el, care era cel mai tăcut şi cel mai ursuz om de pe faţa pământului. Şi nu exista suflet

care să aibă habar cum îşi câştigă pâinea. N-avea nicio meserie, nu se ducea nicăieri, nu avea legături cu nimeni, dar avea întotdeauna ceva gologani, nu mulţi, dar avea. Nu-şi ducea zilele modest, ci mai degrabă liniştit. Vieţuia ca şi cum ar fi fost singur pe lume şi chiar că nu-i trebuia nimeni în jur. Diki-Barin, cum era poreclit (numele lui adevărat fiind Perevlesov), avea mare putere asupra tuturor vecinilor. Toţi îl ascultau cu drag, cu toate că el n-avea nici cel mai mic drept să dea poveţe altora şi, mai mult, nici nu-i păsa dacă oamenii fac ca el au ba. Era de ajuns să vorbească – puterea are şi ea drepturile ei. Nu se dădea în vânt după băutură şi femei, iubea pătimaş numai cântecul. Era ceva misterios în toată fiinţa lui, parcă avea în stăpânire nemărginite forţe ursuze, de parcă ştia că, dacă le-ar fi lăsat în voia lor, ar fi făcut prăpăd tot în jur şi pe el însuşi. Greşesc, se poate, dar credinţa mea este că în viaţa lui fusese o mare explozie, una din care abia scăpase cu viaţă, aşa că acum ţinea tot în frâu, necruţător. Ce mă uluia peste măsură la el era un amestec de cruzime înnăscută şi nobleţe tot înnăscută, amestec cum nu mai văzusem la nimeni.

Prin urmare, negustorul a făcut câţiva paşi, a închis ochii pe jumătate şi a prins să cânte sus, în *falsetto*. Glasu-i era plăcut, blând, uşor răguşit; se juca cu vocea, o învârtea de parc-ar fi fost un titirez, o schimba mereu, revenea negreşit la notele de sus, pe care le ţinea şi le prelungea cu mare atenţie. Tăcea, după care se întorcea brusc, pătimaş, la primul motiv. Era când îndrăzneţ, când hazliu. Un cunoscător l-ar fi admirat nespus, iar unui neamţ nu i-ar fi fost pe plac nici pic. Era un *tenore di grazia* rus, un *ténor léger*. Cânta o arie vioaie numai bună pentru dans şi printre podoabe şi nenumărate înfloriturі, consoane în plus şi exclamaţii n-am desluşit decât *În grădină eu voi ara,/ Roşie floare-oi semăna,/ Puică, tu, puică a mea!*

Omul cânta. Toată lumea îl asculta încordată. E limpede că se simţea printre cunoscători şi-şi dădea silinţa să fie la înălţime. Da, pe la noi oamenii au habar de muzică şi satul Serghevskoe, aflat pe drumul mare spre Oriol, e pe bună dreptate cunoscut în toată Rusia pentru melodiile lui frumoase şi armonioase. Negustorul a cântat destul, dar fără a reuşi să-şi înduioşeze prea mult ascultătorii, în lipsa corului care să-l sprijine. În cele din urmă, după o modulare care l-a însufleţit până şi pe Diki-Barin, Obaldui a strigat încântat. Toată lumea s-a animat. Obaldui şi Morgaci au prins a-l îmbărbăta pe şoptite: „Bravo… Tot înainte, lepădătură! Tot mai sus, drăcuşorule! Mai sus! Mai cu foc, lepădătură ce eşti!… Dracu' să-l ia!“ Şi tot aşa.

Stând după tejghea, Nikolai Ivanîci dădea din cap încuviinţând. În cele din urmă, Obaldui a prins a tropăi, a bate din călcâie, a ridica din umeri, iar lui Iakov îi străluceau ochii ca tăciunii şi fremăta din toate mădularele, ca o frunză, cu un un surâs împietrit pe faţă. Doar Diki-Barin avea aceeaşi expresie şi nici că se clintise, numai privirea cu care-l fixa pe negustor se mai îndulcise, deşi pe buze i se citea tot dispreţul. Simţind că tuturor celor prezenţi le face plăcere, negustorul s-a lăsat purtat de vânt, aşa că a început a-i blagoslovi cu triluri şi înfloriturі, cântând cu atâta iscusinţă, că în clipa în care a scos nota cea din urmă, istovit, palid şi cu trupul şiroind în sudoarea caldă, a zvâcnit înapoi şi toţi cei de faţă au izbucnit în strigăte de admiraţie. Obaldui l-a prins în braţele lui lungi şi ciolănoase; Nikolai Ivanîci se îmbujorase la faţă şi parcă era mai tânăr. Cât despre Iakov, el striga ca un apucat: „Brava! Brava la tine!“. Nici omul de lângă mine, ţăranul în zdrenţe, nu s-a putut ţine în frâu şi a urlat: „A fost tare frumos! Pe cinstea mea, frumos cum nu se poate!“ După care s-a tras la o parte plin de nădejde.

– Vai, vai, mare bucurie pe capul meu! ţipa Obaldui, ţinându-l strâns pe negustor, care abia îşi trăgea sufletul. Mare plăcere mi-ai făcut, recunosc! Ai câştigat, frăţioare, ai câştigat! Noroc! Berea e a ta. Iaşka-i departe… Ascultă-mă: e departe… Crede-mă! (Şi iar îl îmbrăţişa strâns pe negustor.)

– Lasă-l! Lasă-l! l-a repezit Morgaci plin de furie. Lasă-l să stea pe laviţă. Nu mai poate… Neghiobule! Mare neghiob, pe cinstea mea!

– N-are decât să stea şi eu o să închin un păhărel în cinstea lui, a replicat Obaldui, mergând spre tejghea. Un păhărel din partea ta, frăţioare, i-a zis apoi negustorului.

Cel din urmă a clătinat din cap, s-a aşezat pe laviţă, după care a luat din cuşmă un ştergar cu care a început să-şi frece obrazul, în timp ce Obaldui a băut păhărelul cât ai zice peşte şi, aşa cum fac oamenii dedaţi la băutură, a tuşit gros şi s-a posomorât dintr-odată.

– Ce frumos cânţi! Foarte frumos! i-a spus sincer Nikolai Ivanîci. Acum a venit rândul lui Iaşa. Ai grijă, să-ţi stăpâneşti firea. Şi o să vedem care e cel mai cel… Oricum, negustorul cântă foarte bine, n-am ce zice.

– Ghine, ghine! a încuviinţat încetişor vecinul.

– Da’ oare ce-o fi cu sălbaticul ăsta? a întrebat brusc Obaldui şi, ducându-se spre ţăranul cu mâneca ruptă, a prins a ţopăi şi a-l arăta cu degetul, în timp ce se hăhăia cât îl ţinea gura. Ţărănoiule! Ghine, chicior, chiatră, sălbaticule! Ce-i cu tine pe-aci? striga întruna, tot un hohot.

Sfiindu-se, amărâtul de ţăran tocmai voia să se ridice şi s-o tulească degrabă, însă chiar atunci s-a auzit vocea ca de bronz a lui Diki-Barin.

– De ce se bagă neghiobul ăsta? a întrebat strângând din dinţi.

– Dar eu nu fac nimic! a bălmăjit Obaldui. Nu voiam decât să…

– Tacă-ţi gura! l-a repezit Diki-Barin. Hai, Iakov, apucă-te!

Acesta şi-a cuprins gâtul cu mâinile.

– Nu ştiu… Hmm… Nu ştiu, pe cuvânt, frăţioare, dacă…

– Ajunge! Acum, fără frică! Ruşine să-ţi fie! Ce te schimonoseşti? Cânţi cum poţi.

Diki-Barin a pus ochii-n pământ, în aşteptare.

S-a făcut linişte, Iakov a aruncat o privire de jur-împrejur, acoperindu-şi chipul cu mâinile. Toţi se uitau la el, mai cu seamă negustorul, pe faţa căruia se citea o oarecare nelinişte, dincolo de aerul încrezător de fiecare zi şi de bucuria pe care o aduce reuşita. S-a sprijinit din nou de perete, punându-şi palmele sub el, dar fără să mai bâţâie din picioare. În cele din urmă, când şi-a luat mâinile de la faţă, la Iakov s-a văzut o paloare de moarte: ochii abia-i mai licăreau printre genele plecate. A oftat din toţi rărunchii şi a prins a cânta… Mai întâi, un sunet vag, şovăielnic, parcă venit din altă parte, parcă ajuns acolo printr-o întâmplare şi din depărtare. Tremurul din glasul lui a făcut o impresie neobişnuită – am schimbat o privire între noi, soţia lui Nikolai Ivanîci a tresărit şi a devenit mai atentă, parcă După prima notă, a urmat a doua, mai hotărâtă şi mai prelungă, sunând ca o strună în care izbeşte tare un deget, vibrând şi creând un ultim

sunet care se pierde imediat. După a doua notă, a treia şi tot aşa, pas cu pas, mai pătimaş şi mai tare se auzea *Of, multe cărări mă duc la tine, pe câmp,* astfel cânta şi noi cu toţii eram abătuţi şi înduioşaţi. Rar mi-a fost dat să aud aşa un glas, recunosc, un pic răguşit şi tremurat, poate că uşor suferind la început. Patimă adâncă, sălbatică, tinereţe, forţă, iubire şi amărăciune de om fără speranţă – toate ne vrăjeau. În glasul lui trăia spiritul rusesc, fierbinte, tremurător; ni se lipea de suflet şi pătrundea până în străfundurile fiinţei noastre. Cântarea lui se înălţa şi apoi parcă se revărsa ca o curgere de apă. Iakov parcă era în mrejele beţiei, nici urmă din sfiiciune nu-i mai rămăsese şi omul era purtat pe aripile bucuriei, tremurul din glas pierise şi se simţea un fior venit din patima aceea care ajunge până în sufletul celui ce ascultă, devenind tot mai tare, mai sigur şi mai cuprinzător. Ţin minte că într-o seară, la ceasul refluxului, am zărit pe ţărmul neted şi nisipos al mării ce vuia departe un lar mare şi alb: parcă era încremenit, ţinându-şi pieptul moale în razele de chihlimbar ale asfinţitului şi uneori îşi întindea cuminte aripile lungi, parcă spre a se înclina în faţa mării îndrăgite, parcă spre a se înclina în faţa apusului de purpură de la orizont. Şi larul acela a ieşit din amintire în vreme ce-l ascultam pe Iakov. El cânta, uitând de rival, de noi toţi şi de toate, în timp ce noi îl ascultam în linişte, la rândul nostru pătimaşi, înălţându-l cum îl înalţă valul pe înotătorul curajos. El cânta şi fiecare sunet ne aducea aminte de câte ceva drag sufletului nostru, de parcă stepa noastră cea dragă s-ar fi întins în faţa ochilor noştri, pierzându-se în zarea nesfârşită. Îmi tremura pieptul şi simţeam că mi s-au umezit ochii. Şi dintr-odată, hohote reţinute şi stăpânite… M-am întors să mă uit şi am văzut-o plângând pe soaţa cârciumarului, prăbuşită pe pervazul ferestrei. Iakov s-a uitat repede la mine şi cântarea i-a devenit şi mai duioasă, şi mai lină. Nikolai Ivanîci era cu ochii-n pământ. Morgaci era deja cu spatele. Înduioşat,

Obaldui rămăsese în picioare, cu gura căscată de uimire. Sărmanul ţăran ofta la locul lui, fără să scoată o vorbuliţă, dând şi din cap şi scoţând gemete numai de el ştiute, în timp ce sub pleoapele aproape închise ale lui Diki-Barin, pe obrazul maroniu, se rostogolea încet o lacrimă grea. Negustorul a strâns pumnul, a dus mâna la frunte şi neclintit a fost… Habar n-am ce simţăminte ar fi putut inspira mai departe starea în care se aflau cu toţii, dacă Iakov nu s-ar fi oprit brusc, după o notă înaltă, din cale-afară de ascuţită, care parcă i-ar fi sfâşiat vocea în bucăţi. Nimeni n-a zis un cuvânt, nimeni nu s-a mişcat, aşteptând parcă să prindă a cânta iar. Iar el a deschis ochii, cumva uimit de liniştea din jur, s-a uitat de jur împrejur cercetător şi a înţeles că învinsese.

– Iaşa, a început Diki-Barin, punând o mână pe umărul lui, dar fără a continua.

Eram cu toţii muţi de uimire. Negustorul s-a ridicat încet şi s-a dus mai aproape de Iakov.

– Tu… ai învins… i-a zis el abia vorbind, după care a zbughit-o pe uşă.

Şi parcă s-a rupt toată vraja în clipa în care el a ieşit val-vârtej. Apoi toţi au prins a vorbi tare, înveselindu-se. Obaldui ţopăia şi scotea suntele de neînţeles, dând din mâini ca din nişte aripi de moară. Şchiopătând, Morgaci s-a dus să-l ia în braţe pe Iakov. Nikolai Ivanîci s-a ridicat, anunţând grav că dă un rând de bere. Diki-Barin râdea ca un descreierat, aşa cum n-aş fi crezut că-l pot vedea. Amărâtul de ţăran stătea în ungherul lui şi, ştergându-şi faţa cu palmele, zicea întruna: „Frumos a mai fost, Dumnezeule! Să fiu al naibii dacă n-a fost frumos!“ Aprinsă în obraji, nevasta lui Nikolai Ivanîci s-a ridicat şi s-a făcut nevăzută. Iar Iakov se bucura de victorie ca un copil:

parcă avea cu totul şi cu totul alt chip şi ochii îi sclipeau de bucurie. Ceilalţi au mers la tejghea, iar el l-a chemat aproape pe ţăranul plângăcios, trimiţându-l pe ţâncul crâşmarului după negustor, care însă a fost de negăsit. Şi aşa au început să chefuiască.

– Să mai cânţi! striga Obaldui, dând din mâini. Să ne cânţi până pe-nserat!

Atunci m-am uitat ultima oară la Iakov şi apoi am ieşit. Nu mai voiam să rămân, de frică să nu cumva să-mi fac altă impresie.

Zăpuşeala era tot sufocantă. Parcă se lipise de pământ, ca un strat gros şi greu. Pe albastrul cerului împovărat parcă se roteau scântei printr-o pulbere subţire, aproape neagră. Linişte desăvârşită. Peste tăcerea adâncă a naturii fără vlagă plutea un aer de deznădejde copleşitor. Am mers într-un fânar, unde m-am întins pe iarba proaspăt cosită, dar aproape uscată. A trecut mult până să-mi vină somnul, iar în urechi îmi zăbovea glasul stăruitor al lui Iakov. În cele din urmă, zăpuşeala şi oboseala au învins şi am căzut într-un somn greu, parcă de plumb. Când m-am trezit, se întunecase, iarba lăsa o mireasmă tare, iar picăturile de rouă se aşezau pe ea una câte una. Printre crăpăturile din acoperişul dărăpănat întrezăream stelele pâlpâind vag. Am plecat. Se înserase de mult, din strălucirea asfinţitului nemairămânând decât o dungă albicioasă la orizont; cu toate că se răcorise odată cu înserarea, tot se simţea zăpuşeala, aşa că duceam dorul unei adieri răcoritoare. Nu tu vreo suflare, nu tu vreun nor. Cerul era o boltă curată, întunecat şi transparent, puzderie de stele scânteind blând şi abia zărindu-se. În sat începeau să se vadă luminile serii: la crâşmă era multă lumină şi se auzea o zarvă nedesluşită, dar în care parcă se ghicea şi glasul lui Iakov. Uneori mai tresărea câte un hohot de râs. M-am dus la fereastră şi

mi-am lipit obrazul de geam. Acolo, o priveliştе care nu-ţi făcea nicio plăcere, dar însufleţită şi pestriţă: toţi erau beţi, cu Iakov în frunte. Era întins pe o laviţă, avea cămaşa desfăcută şi mormăia răguşit un cântec fără perdea, ciupind fără vigoare strunele unei chitare. Părul îi era asudat şi căzut pe obrazul fără culoare. Fără manta, deşuchiat din cale afară, Obaldui dănţuia în mijlocul crâşmei, ţopăind în faţa ţărănoiului în strai cenuşiu. Şi acesta din urmă se opintea să-şi facă picioarele vlăguite să dănţuiască, răzând aiurea în barba stufoasă, dând din mâini ca şi cum ar fi vrut să zică „Fie ce-o fi!“. Nici că ţi-ai fi putut închipui ceva mai haios decât mutra lui. Deşi se străduia din răsputeri să-şi ţină ochii deschişi, pleoapele îngreunate i se lăsau mereu, iar privirea înceţoşată, blândă, abia i se întrezărea printre ele. Era cuprins de moleşeala plăcută ce coboară asupra omului ameţit, care, atunci când se întâlneşte cu vreun trecător, se alege cu vorbe ca „Halal să-ţi fie, frăţioare!“. Roşu ca racul şi cu nările fremătând în vânt, Morgaci se hlizea într-un cotlon, dispreţuitor. Doar Nikolai Ivanîci era netulburat în tăcerea lui, cum îi şade bine unui cârciumar. Şi mai erau şi ceva feţe noi, dar Diki-Barin nu.

Am plecat şi am coborât iute colina pe care trece Kolotovka. Din vale se arată un şes mare. Învăluită în negura serii, ce se aşeza în valuri dese, întinderea dreaptă parcă n-avea sfârşit şi se făcea nevăzută departe, în orizontul negru. Mergeam cu paşi repezi pe marginea râpei când, dintr-odată, am auzit venind de departe un glas de copil:

– Antropka!… An-trop-ka!

Era un glăscior stăruitor, speriat, parcă plângăcios, ce prelungea mereu ultima silabă.

Apoi, câteva clipe nu s-a mai auzit, după care a început iar şi văzduhul a purtat-o încremenit şi somnoros. Copilul a strigat

numele de cel puţin treizeci de ori. Şi brusc a venit un răspuns din partea cealaltă a şesului:

– Ce eeeeste?

– Vino-ncoaşe, drăcuşorule! a strigat copilul imediat, bucuros peste poate.

– De ceee? a întrebat celălalt glas după destulă vreme.

– Ca să te bată tata! a răspuns degrabă micuţul.

Celălalt glas nici gând să se mai audă şi copilul s-a apucat iar să strige. Se auzea din ce în ce mai rar când s-a întunecat de tot şi am luat-o pe la marginea pădurii ce se întindea de jur-împrejurul satului meu, aflat la patru verste de Kolotovka…

– Antropka-a-a! parcă auzeam neîncetat în seara cuprinsă de umbrele nopţii.

ADIO

Guy de Maupassant

Traducere din limba franceză
Adrian Pătruşcă

Cei doi prieteni îşi terminau cina. De la fereastra cafenelei vedeau bulevardul înţesat de lume. Adulmecau adierea călduţă ce suflă la Paris în nopţile de vară blânde, îi stârneşte pe trecători să ridice capul, le face poftă să hoinărească fără nicio ţintă pe sub frunzişul copacilor şi îi împinge să viseze la râuri sclipind sub lună, la licurici şi la privighetori.

Unul dintre cei doi, Henri Simon, a suspinat adânc:

– Ah! Îmbătrânesc! Ce trist! Pe vremuri, în astfel de seri aveam foc prin vine. Astăzi nu mai am decât păreri de rău. Viaţa trece repede!

Începuse să se îngraşe, avea poate 45 de ani şi chelise.

Celălalt, Pierre Carnier, doar puţin mai vârstnic, dar mai zvelt şi mai plin de viaţă, a replicat:

– Eu, dragul meu, am îmbătrânit fără să-mi dau seama. Încă mă simţeam vesel, vioi şi viguros. Or, dacă te uiţi în fiecare zi în oglindă, nu vezi cum vârsta îşi desăvârşeşte opera, căci procesul este lent, continuu şi îţi schimbă trăsăturile atât de încet, încât transformările sunt insesizabile. Doar din acest motiv nu murim de inimă rea după numai doi sau trei ani de degradare, pentru că nu băgăm de seamă.

Pentru asta ar trebui să nu-ţi priveşti faţa şase luni – oh! ce şoc ai avea atunci!

Şi femeile, dragul meu, cât le compătimesc pe sărmanele făpturi! Toată fericirea lor, toată energia lor, toată viaţa lor stau în frumuseţea care durează zece ani.

Aşadar, am îmbătrânit fără să-mi dau seama, încă mă credeam un flăcău, deşi mă apropiam de cincizeci de ani. Nesimţind niciun fel de beteşug, trăiam fericit şi liniştit.

Revelaţia degradării mele a venit într-un mod simplu şi teribil, care m-a doborât… Am avut nevoie de aproape şase luni ca să mă resemnez.

Eram mai mereu îndrăgostit, ca toţi bărbaţii. O dată însă a fost ceva cu adevărat deosebit.

Am întâlnit-o la malul mării, la Etretat, acum vreo doisprezece ani, puţin după război. Nimic nu era mai frumos decât plaja aceea dimineaţa, la ceasul scăldatului! Mică, rotunjită ca o potcoavă, încadrată de falezele albe, bortelite de găurele botezate „Porţile“, una uriaşă, întinzându-şi în mare piciorul gigantic, cealaltă, aşezată mai în faţă, rotundă, ghemuită; ceata femeilor se adună, se îngrămădeşte pe limba îngustă de pietriş, pe care o transformă, cu toaletele lor pastelate, într-o grădină încântătoare, încadrată de stâncile înalte. Soarele luminează din plin ţărmul, umbrelele multicolore, marea de un bleu verzui; şi totul este vesel, fermecător şi surâde ochiului. Mergem chiar lângă apă să privim femeile care se scaldă. Coboară învelite într-un halat de pluş, pe care îl leapădă cu o mişcare graţioasă când ating franjurile de spumă ale valurilor mici şi intră în

mare cu paşi mărunţi şi iuţi, opriţi uneori de un delicios frison rece, o clipă de sufocare.

Puţine rezistă la proba scăldatului. Acolo le poţi măsura, de la pulpe şi până la bust. Ieşirea din apă le dă de gol întotdeauna pe cele plăpânde, cu toate că apa mării este un excelent remediu pentru trupurile vlăguite.

Prima oară când am văzut-o astfel pe această tânără, am fost fermecat şi subjugat. Avea o statură dreaptă, fermă. Sunt chipuri al căror farmec ne pătrunde brusc în suflet, ne cotropeşte pe loc. Ne pare că am întâlnit femeia pe care ne-am născut s-o iubim. Această senzaţie, acest cutremur, le-am avut eu atunci.

M-am prezentat şi curând eram îndrăgostit cum nu mai fusesem niciodată. Îmi răvăşea inima. E îngrozitor şi delicios să înduri astfel stăpânirea unei femei. Este aproape un supliciu şi, în acelaşi timp, o fericire de nespus. Privirea ei, surâsul ei, puful de pe ceafă ridicat de briză, cele mai mărunte mişcări ale ei mă încântau, mă buimăceau, mă înnebuneau. Mă subjuga prin toată făptura ei, prin gesturi, prin atitudini, chiar şi prin lucrurile pe care le purta şi care mă vrăjeau. Mă topeam văzându-i voaleta uitată pe o mobilă, mănuşile azvârlite pe un fotoliu. Toaletele ei îmi păreau fără pereche. Nicio femeie nu mai avea pălării ca ale ei.

Era măritată, dar soţul venea sâmbăta pentru a pleca iar lunea. De altfel, omul mă lăsa cu totul indiferent. Nu eram câtuşi de puţin gelos, nu ştiu de ce, dar niciodată un om nu mi se mai păruse atât de puţin important în viaţa mea şi nu-mi reţinuse mai puţin atenţia ca acest bărbat.

Dar pe ea, cât o iubeam! Şi cât era de atrăgătoare, de graţioasă şi de tânără! Era tinereţea, eleganţa şi prospeţimea întruchipate. Niciodată nu pricepusem ce făptură frumoasă, gingaşă, distinsă şi delicată e femeia, cum este ea făcută din farmec şi graţie. Nu înţelesesem ce minune seducătoare se ascunde în curbura unui obraz, în mişcarea unei buze, în cutele rotunde ale unei urechiuşe, în forma acestui stupid organ căruia îi spunem nas.

Totul a durat trei luni, apoi am plecat în America, cu inima zdrobită de deznădejde. Dar amintirea ei a rămas în mine, stăruitoare, puternică. Mă stăpânea de departe, aşa cum mă stăpânise de aproape. Anii au trecut. Nu am uitat-o. Imaginea ei fermecătoare dăinuia în ochii şi în inima mea. Iar tandreţea mea îi rămânea fidelă, liniştită acum, amintire dragă a celui mai încântător lucru care mi se întâmplase în viaţă.

Doisprezece ani nu înseamnă aproape nimic într-o viaţă de om. Nici nu-i simţi când trec! Curg unul după altul, liniştiţi şi agitaţi, domoli şi grăbiţi, fiecare în parte este atât de lung, şi totuşi trec atât de repede! Şi se adună fără zăbavă, lasă aşa de puţine urme, dispar atât de deplin, încât, când te întorci pentru a vedea timpul scurs, nu mai vezi nimic şi nu înţelegi cum te-ai trezit dintr-odată bătrân.

Cu adevărat mi se părea că abia câteva luni mă despărţeau de vremea aceea fermecătoare de pe pietrişurile de la Etretat.

Primăvara trecută am fost să cinez la nişte prieteni, la Maisons-Laffitte. Când să plece trenul, o doamnă corpolentă a urcat în compartiment, escortată de patru fetiţe. Abia mi-am aruncat privirea spre cloşca planturoasă, rotundă, cu o faţă ca luna plină, încadrată de o pălărie prinsă cu panglici.

Respira greu, obosită de mersul grăbit. Copilele au început să ciripească. Mi-am deschis ziarul şi am început să citesc.

Trecusem de Asnières, când vecina mea mi se adresă brusc:

– Scuzaţi-mă, domnule, nu sunteţi cumva domnul Carnier?

– Ba da, doamnă.

Atunci ea a început să râdă, un râs vesel, de femeie blajină, şi totuşi cu o undă de tristeţe.

– Aşadar, nu mă recunoaşteţi?

Ezitam. Aveam într-adevăr impresia că-i mai văzusem chipul undeva. Dar unde? Când?

– Da… şi nu… Vă cunosc cu siguranţă, dar nu-mi amintesc numele dumneavoastră, i-am răspuns.

A roşit puţin.

– Sunt doamna Julie Lefèvre.

Niciodată nu mai primisem o asemenea lovitură. Într-o clipă mi s-a părut că pentru mine totul s-a sfârşit. Simţeam că mi se luase vălul de pe ochi şi că voi descoperi lucruri cumplite şi dezamăgitoare.

Era ea! Această femeie grasă şi banală, ea? În plus, de când n-o mai văzusem, plodise patru fete. Iar făpturile acelea micuţe mă uimeau la fel de mult ca mama lor. Ieşiseră din ea, erau mari deja, îşi ocupaseră locul în viaţă. În vreme ce ea nu mai conta, ea, o minune a graţiei, cochetă şi rafinată. Parcă o văzusem ieri, şi azi o regăseam astfel! Era cu putinţă?

O durere atroce mi-a strâns inima, dar şi o revoltă împotriva naturii înseşi, o indignare iraţională contra acestei opere brutale, infame, de distrugere.

O priveam încurcat. Apoi i-am luat mâna şi m-au podidit lacrimile. Plângeam tinereţea ei, plângeam moartea ei. Căci doamna grasă mi-era cu totul străină.

Emoţionată la rândul său, a bâiguit:

– M-am schimbat mult, nu? Ce vrei, totul trece. Vezi, am devenit mamă, nimic mai mult decât o mamă, o mamă bună. Pentru restul, adio, s-a terminat. Oh! Mă gândeam eu că nu o să mă mai recunoşti, dacă ne-am fi întâlnit vreodată. Şi tu te-ai schimbat. Mi-a trebuit ceva timp să mă asigur că nu mă înşel. Ai albit cu totul. Gândeşte-te, au trecut doisprezece ani! Doisprezece ani! Fata mea cea mare a împlinit zece ani…

O priveam pe copilă. Şi regăseam în ea ceva din farmecul de odinioară al mamei, dar ceva încă nelămurit, prea puţin format, ca o promisiune. Iar viaţa mi-a părut atunci un tren care trece.

Am ajuns la Maisons-Laffitte. I-am sărutat mâna fostei mele iubite. Nu găsisem nimic să-i spun, în afara unor groaznice banalităţi. Eram prea şocat ca să pot vorbi.

Seara, singur, în camera mea, m-am privit multă vreme în oglindă, foarte multă vreme. Şi mi-am adus aminte de ce fusesem, revăzând în gând mustaţa mea brună, părul negru şi trăsăturile feţei mele din tinereţe. Acum eram bătrân. Adio.

VARĂ ENGLEZEASCĂ

Raymond Chandler

Traducere din limba engleză
Radu Săndulescu

1

Era o cabană dintr-acelea vechi, din zona rurală, considerate pitoreşti, unde englezii se duc să-şi petreacă sfârşitul de săptămână ori să stea o lună în timpul verii, într-un an în care nu-şi permit să meargă în Alpi, la Veneţia, în Sicilia, în Grecia sau pe Rivieră, într-un an în care nu vor să mai vadă oceanul lor infernal de cenuşiu.

Cine locuieşte iarna în astfel de locuri? Cine s-ar hazarda să străbată tăcerea îngrozitor de umedă spre a afla răspunsul? Probabil doar o bătrânică liniştită, cu obraji rumeni, care ţine în pat două recipiente de lut, pline cu apă fierbinte şi n-are niciun fel de griji pe lumea asta, nici măcar pe cea a morţii.

Dar era vară, iar familia Crandall venise acolo pentru o lună, eu fiindu-i oaspete câteva zile. Mă invitase chiar Edward Crandall şi acceptasem, parţial pentru a fi în apropierea ei, parţial pentru că invitaţia lui era ca o insultă, iar mie-mi plac insultele, mai ales când vin din partea anumitor persoane.

Nu cred că spera să mă prindă făcând dragoste cu ea. Nu cred că i-ar fi păsat de aşa ceva. Era prea preocupat de ţiglele acoperişului, de

pereţii şopronului, în umbra căpiţelor de fân. Nici prin gând nu i-ar fi trecut să facă un asemenea compliment vreunuia din noi.

Dar n-am făcut niciodată dragoste cu ea, aşa că n-ar fi putut să ne prindă – în cei trei ani, cu întreruperi, de când îi cunoşteam. Era din partea mea o delicateţe curioasă, foarte naivă, foarte decrepită. În astfel de împrejurări, în vreme ce ea continua să-l suporte într-o totală tăcere, mi-am zis c-ar fi fost un gest prea dur. Poate că m-am înşelat. Probabil că m-am înşelat. Ea era extrem de drăgălaşă.

Era o cabană mică, tocmai la capătul satului Buddenham, dar, în ciuda izolării naturale, avea zidurile inutile pe care le au anumite grădini englezeşti, de parcă florile ar putea fi surprinse în atitudini jenante. Le plăcea să-i spună „curte“ părţii din spate, cea mai apropiată de casă. Avea acel miros aproape insuportabil de flori englezeşti vara. Pe partea însorită creşteau pe spalieri nectarine, iar pe pajiştea solidă, străveche, erau puse o masă şi scaune rustice de ceai, dacă ar fi fost suficient de cald pentru a se servi ceaiul afară. Cât am stat eu acolo, nu s-a întâmplat niciodată să fie atât de cald.

În faţă era o altă grădină, un alt spaţiu împrejmuit, care mirosea a trandafiri şi rezede, copleşite de bondari dungaţi. Avea o alee, un gard viu, un zăplaz şi o poartă. Astea erau în afară. Şi îmi plăceau toate. Înăuntru îmi displăcea un singur lucru: scările. Aveau genul acela de ingenuitate de o răceală mortală a lucrului greşit, ca şi cum ar fi fost concepute pentru ca mireasa ta de şase luni să se împiedice şi să-şi rupă gâtul, prilejuind una dintre tragediile cu care se desfată lumea, lingându-şi buzele umede de ceai.

Nu mă deranja nici măcar faptul că exista doar o singură baie, care n-avea duş. După zece ani de vizite făcute în Anglia, câteodată pentru perioade mai lungi, eram la curent cu faptul că puţine case, chiar şi

dintre cele mari, erau echipate cu mai mult. Şi ajungi să te obişnuieşti să fii trezit dimineaţa cu o discretă bătaie în uşă, apoi uşa să se deschidă încet fără ca tu să fi răspuns, apoi draperiile să fie date zgomotos la o parte, iar după aceea de sunetul înfundat scos de un recipient din aramă cu o formă ciudată, plin cu apă fierbinte, care este depus într-o copaie largă, în care de-abia poţi sta în fund – cu condiţia să-ţi pui picioarele ude pe duşumea. Chestia asta e demodată acum, dar se mai păstrează în unele locuri.

Nu aspectul acesta mă deranja, ci scările. În primul rând, în capătul lor exista o curbă extrem de vagă, într-o beznă totală, iar acolo era o semitreaptă complet inutilă, în unghiul cel mai prost cu putinţă. Întotdeauna mă împiedicam de ea. Apoi, pe parcursul părţii în linie dreaptă a scărilor, înainte de curbă, era stâlpul de susţinere, la fel de tare şi de ascuţit ca o grindă de oţel şi aproximativ de dimensiunea unui stejar solid. Se povestea că fusese tăiat din etrava unui galion spaniol, pe care o furtună extrem de englezească îl făcuse să naufragieze pe un ţărm extrem de englezesc. După obişnuitele câteva secole, o parte din etravă ajunsese la Buddenham şi fusese transformată în stâlp de susţinere.

Încă un lucru: cele două gravuri în metal. Erau atârnate într-un unghi absurd pe peretele din dreapta a părţii principale a scării, oricum îngustă. Atârnau una lângă alta, înrămate în acea manieră monumentală care le plăcea gravurilor în metal. Un colţ îţi putea despica ţeasta la fel ca un topor. Subiectele erau: „Cerb adăpându-se“ şi „Cerb încolţit“. Păreau aproape identice, mai puţin poziţia capului animalului. Dar nu le-am privit niciodată cu mare atenţie. Doar m-am strecurat pe lângă ele. Singurul loc de unde le puteai vedea cu adevărat era coridorul care ducea la bucătărie şi la spălătorie. Din acel loc, dacă aveai vreo treabă pe-acolo şi dacă-ţi

plăceau gravurile în metal după Landseer, puteai să te uiţi în sus printre balustrade şi să contempli după placul inimii. Ar fi putut fi ceva extrem de distractiv, dar nu pentru mine.

În după-amiaza aceea am coborât scările ca de obicei, împiedicându-mă şi ferindu-mă, balansându-mi bastonul din lemn de cireş într-o manieră vioaie şi britanică, prinzându-l între balustrade şi inhalând aroma acră de lipici din spatele tapetului.

Casa părea neobişnuit de tăcută. Îmi lipsea fredonatul monoton din bucătărie al bătrânei Bessie. Ea fusese luată la pachet împreună cu reşedinţa şi părea să fi fost adusă la ţărm de valuri, împreună cu galionul spaniol, printre stânci.

Am tras cu ochiul în salon, şi el pustiu, astfel încât m-am îndreptat spre aşa-zisa curte. Acolo şedea, pe un scaun de grădină, Millicent. Stătea pur şi simplu. Se pare că trebuie s-o descriu şi probabil că voi exagera, aşa cum se va întâmpla şi cu restul.

Era, presupun, foarte englezită, dar mai fragilă decât englezii. Avea acel gen de delicateţe şi graţie ceramică, asemenea unor tipuri extrem de încântătoare de porţelan. Era înăltuţă – de fapt, chiar înaltă, iar din anumite unghiuri ar fi părut chiar uscăţivă. Dar eu n-am considerat-o niciodată aşa. Şi, mai presus de orice, avea mişcări line şi graţia infinită, lipsită de efort, a unei zâne. Avea părul deschis la culoare, atât de deschis, atât de auriu, atât de fin, încât nu distingeai niciodată o şuviţă. Era părul unei prinţese într-un turn îndepărtat şi plin de amărăciune. Era părul pe care o doică bătrână l-ar fi periat ore în şir la lumina lumânării, într-o încăpere spaţioasă, slab luminată, ţinându-l blând în mâinile-i zbârcite şi obosite, în vreme ce prinţesa ar fi stat în faţa unei oglinzi de argint şlefuit, aproape adormită, şi ar fi aruncat câte-o privire, din când în când,

spre metalul polizat, dar nu pentru a se vedea în el. Avea visuri pentru oglindă. Aşa era părul lui Millicent Crandall. L-am atins doar o dată şi în clipa aceea a fost prea târziu.

Avea şi braţe frumoase, care păreau a şti acest lucru, cum ar veni fără ca ea să-şi dea seama. Astfel încât parcă stăteau întotdeauna exact aşa cum trebuie, alcătuind formele cele mai molatice şi graţioase, de-a lungul marginii şemineului, cu încheietura lăsată moale sau marginea unei mâneci destul de severe căzând atât de drept, încât curba pe care te lăsa s-o zăreşti dobândea forţă şi nu pierdea deloc din drăgălăşenie. Iar la ceai, mâinile ei făceau mişcări gracile, nebăgate în seamă, minunate pe deasupra argintăriei. Acestea se întâmplau la Londra, în special în salonul lung şi gri de la etaj, pe care îl aveau acolo. De obicei ploua, iar lumina avea culoarea ploii, iar picturile de pe perete, indiferent de culorile pe care le conţineau, erau gri. Chiar dacă ar fi fost semnate de Van Gogh, tot gri ar fi fost. Dar părul ei nu era gri.

Azi, totuşi, am privit-o, mi-am legănat bastonul din lemn de cireş şi am rostit:

– Cred că n-are rost să-ţi propun să mergem până la lac şi să te plimb cu barca, nu?

Ea a schiţat un surâs. Răspunsul era negativ.

– Unde e Edward? Joacă golf?

Acelaşi surâs discret, dar acum batjocoritor.

– Azi e ceva legat de iepuri şi a plecat cu un paznic de vânătoare, pe care l-a cunoscut la crâşmă. *Probabil* că e vorba despre un paznic de

vânătoare. Se pare că printr-un crâng din mijlocul hăţişului mişună o mulţime, aşa că vor trimite copoii în vizuinile lor, ca să iasă iepurii.

– Ştiu, am zis. Apoi o să le bea sângele.

– Asta ar fi trebuit să fie replica mea, dacă m-ai fi lăsat. Du-te şi nu întârzia prea mult la ceai.

– Probabil că e o plăcere să stai şi să aştepţi ora ceaiului. Într-un loc cald, într-o grădină plăcută, albinele bâzâind în jurul tău nu foarte aproape, iar nectarinele înmiresmând aerul. Să aştepţi ora ceaiului – ca şi cum ar fi o revoluţie.

Ea s-a uitat la mine cu ochii ei englezeşti, de un albastru spălăcit. Nişte ochi care nu erau obosiţi, ci doar priviseră prea multă vreme aceleaşi lucruri.

– Revoluţie? Ce naiba vrei să spui?

– Nu ştiu, am răspuns cinstit. Pur şi simplu mi s-a părut o găselniţă. La revedere.

Americanii li se par întotdeauna englezilor cam stupizi.

Am mers spre lac prea repede. Nu era chiar un lac, după standardele americane, dar avea o grămadă de insuliţe, care aveau privelişti frumoase şi dădeau falsa impresie de lungime, iar păsările de apă executau căderi în picaj, clămpăneau sau pur şi simplu stăteau pe firele de trestie, cu un aer îngâmfat. În anumite zone, pădurea bătrână ajungea foarte aproape de apa cenuşie. Acolo nu existau păsări acvatice. O luntre crăpată, cumva etanşă, era legată de un buştean cu o frânghie scurtă, care se întărea de veche ce era şi din pricina vopselei. Obişnuiam să vâslesc în chestia aia printre insuliţe.

Pe ele nu trăia nimic, dar creşteau diverse plante şi, din când în când, câte un moşulică se oprea din datul cu săpăliga, îşi punea palma streaşină la ochi şi se uita la mine. Îi aruncam un salut politicos, semienglezesc. El nu-mi răspundea. Era prea bătrân, prea surd şi îşi întrebuinţa energia în alte feluri.

În ziua aceea am obosit mai mult ca de obicei. Bătrâna barcă părea la fel de împovărătoare ca un hambar scufundat într-un puhoi din Mississippi. Vâslele mereu prea scurte păreau mai scurte ca niciodată. Deci la întoarcere am mers extrem de încet, în vreme ce printre fagi se desluşeau raze de lumină galbenă, departe, într-o altă lume. Pe apă se făcuse răcoare.

Am târât barca suficient de sus pentru a amara parâma de buştean şi am strâns, în timp ce-mi sugeam degetul cu care nodul nu fusese prea amabil.

N-o auzisem, nici pe ea, nici calul ei cel mare şi negru şi nici măcar inelele zornăitoare de la capătul zăbalei. Probabil că pe-acolo frunzele de anul trecut erau extrem de moi sau ea făcea vrăji cu caii.

Dar când m-am ridicat în picioare şi am întors capul, era la nici trei metri de mine.

Era îmbrăcată într-un costum de călărie de culoare neagră, cu o eşarfă albă la gât, iar calul părea nărăvaş, ea stând dreaptă în şa. Un armăsar. Zâmbea, o femeie cu ochii negri, tânără, dar nu o fată. N-o mai văzusem în viaţa mea. Era extrem de atrăgătoare.

– Vă place să vâsliţi? m-a întrebat ea în acea manieră englezească, neceremonioasă, care depăşeşte simpla dezinvoltură. Avea o voce de cântăreaţeă de muzică populară americană.

Armăsarul negru s-a uitat la mine cu ochi roşii, a lovit liniştit cu copita una sau două frunze, apoi a rămas ca de piatră, dând liniştit dintr-o ureche.

– Urăsc chestia asta, am replicat. Doar efort susţinut şi băşici. Apoi cinci kilometri până acasă, pentru ceai.

– Atunci, de ce faceţi asta? Eu nu fac niciodată ce nu-mi place.

A mângâiat gâtul armăsarului cu o mănuşă de călărie neagră ca hainle pe care le purta.

Am dat din umeri.

– Probabil că-mi place, într-un anume fel. Exerciţiu fizic. Îţi calmează nervii. Face poftă de mâncare. Nu-mi trec prin cap alte motive inteligente.

– Ar trebui, a replicat ea. Fiind american.

– Sunt american?

– Desigur. V-am urmărit cum vâsliţi. Atât de energic. Atunci mi-am dat seama. Şi, bineînţeles, accentul dumneavoastră.

Cred că ochii mei îi cercetau avid chipul, dar nu părea s-o deranjeze.

– Locuiţi la familia Crandall, în Buddenham, nu-i aşa, domnule american? În zonele astea rurale bârfele zboară, nu glumă. Eu sunt lady Lakenham, de la Lakeview.

Probabil că pe faţa mea ceva devenise ţeapăn. Ca şi cum aş fi exclamat cu voce tare „Oh, dumneavoastră sunteţi doamna aceea!“

Cred că ea a remarcat acest lucru. Putea să observe o grămadă de lucruri. Poate toate lucrurile. Dar în ochii ei de un negru intens, extrem de profunzi, nu s-a ivit nicio umbră.

– Reşedinţa încântătoare, în stil Tudor… Am văzut-o deja, de departe.

– Veniţi s-o vedeţi mai de-aproape şi veţi fi şocat, a spus ea. Încercaţi ceaiul meu. Care e numele dumneavoastră, dacă sunteţi amabil?

– Paringdon. John Paringdon.

– John e un nume dârz, a comentat ea. Uşor plicticos. Va trebui să mă obişnuiesc cu el, pe parcursul scurtelor momente ale socializării noastre. Ţine brida şeii lui Romeo, John – deasupra părţii metalice, cu blândeţe.

Armăsarul s-a agitat puţin când am pus mâna pe cureaua de piele, dar ea l-a liniştit şi a început să meargă la pas spre casă, peste o ridicătură, încet, cu urechile ciulite. Chiar şi atunci când o pasăre şi-a luat zborul prin poiană, pe sub crengile copacilor, doar urechile lui fremătară.

– Are maniere, am zis.

Ea şi-a arcuit sprâncenele negre.

– Romeo? Depinde. Ne întâlnim cu tot soiul de oameni, nu-i aşa, Romeo? Iar manierele noastre variază.

A mişcat uşor din biciul scurt.

– Dar asta nu te priveşte pe dumneata, nu-i aşa?

– Nu ştiu, am zis. S-ar putea să mă privească.

Ea a râs. Am descoperit ulterior că râdea extrem de rar.

Mâna mea pe cureaua de piele era la câţiva centimetri deasupra piciorului ei. Simţeam dorinţa de a-i atinge piciorul. Nu ştiu de ce; mă gândeam că poate ea voia ca eu să-i ating piciorul. Nici asta nu ştiam de ce.

– Oh, şi dumneata ai maniere, a spus ea. Se vede.

– Tot nu sunt sigur, i-am răspuns. Sunt rapide ca o rândunică şi lente ca un bou, dar mereu la locul nepotrivit.

Biciuşca şfichiui în aer alene, dar nu la mine, nici la armăsarul cel negru care în mod clar nu se aştepta să-l şfichiuiască pe el.

– Mă tem că flirtezi cu mine.

– Mă tem că da.

Calul a fost de vină. S-a oprit prea brusc. Mâna mea a alunecat pe glezna ei. Şi a rămas acolo.

Nici pe ea n-o văzusem mişcând, habar n-aveam cum oprise calul. El rămăsese neclintit ca o statuie de bronz.

Ea a privit în jos, extrem de încet, către mâna mea, care era pe glezna ei.

– Intenţionat? s-a interesat.

– Foarte, am replicat.

– Măcar ai curaj! a comentat ea.

Avea o voce distantă, ca o chemare în pădure. Genul ăsta de distanţă. Tremuram ca o frunză.

S-a aplecat foarte lent, iar capul i-a ajuns aproape la acelaşi nivel cu al meu. Armăsarul nu părea să-şi clintească vreun muşchi din trupul lui măreţ.

– Aş putea face trei lucruri, a spus ea. Ghiceşte.

– E simplu. Să-ţi vezi de drum, să mă loveşti cu biciul sau, pur şi simplu, să râzi.

– M-am înşelat, a replicat ea cu un glas brusc încordat. Patru lucruri.

– Lasă-mă să te sărut, i-am cerut.

2

Reşedinţa s-a ivit deodată, pe panta unei zone circulare, pline de iarbă, probabil vestigiile unei tabere romane. În josul pantei se afla Lakeview, care, în mod caracteristic, nu beneficia de vedere la lac.

Era situată în mijlocul unei zone lăsate de izbelişte, cum nu vezi în Anglia, într-o junglă de corzi de plante cățărătoare, pe o pajişte plină de buruieni stufoase. Chiar şi grădina înecată se transformase într-o groapă a ruşinii. Într-o parte, pe pajiştea elisabetană de jucat popice, iarba creştea până aproape de genunchi. Casa în sine era făcută din cărămidă roşie, delicios înnegrită de vreme, în forma elisabetană tradiţională, cu ferestre proeminente, pline de vitralii. În spatele lor, păianjeni graşi dormeau precum episcopii, iar pânzele lor împestriţau sticla şi priveau somnolent din locul de unde, pe vremuri, filfizoni cu chip de şoim, îmbrăcaţi în pieptare frumos croite, priviseră Anglia, nedomoliţi, în zilele lor furioase, de farmecul ei sihastru.

Apoi au apărut grajduri pe care crescuse muşchiul şi care erau gata să se năruiască, de părăginite ce erau. Dintr-o boxă întunecată a ieşit un gnom, din care se vedeau doar mâinile, nasul şi pantalonii de călărie, care a luat frâiele şi a ţinut armăsarul.

Ea a descălecat pe cărămizile cu care era pavată curtea grajdului şi s-a îndepărtat fără a rosti vreun cuvânt.

– Nu e vorba despre neglijenţă, zise ea când ne îndepărtaserăm suficient ca gnomul să nu ne poată auzi. E pur şi simplu crimă. El ştia că mi-e drag locul ăsta.

– Soţul dumitale?

Mi-am mişcat buzele încet, una în interiorul celeilalte, urându-l.

– Să mergem pe aleea din faţă. O să ai cea mai bună perspectivă asupra scării principale. Acolo s-a întrecut pe sine însuşi. A acordat scării atenţia lui personală.

În faţă era un spaţiu amplu, decupat semicircular de o alee. Deasupra ei se aplecau stejari bătrâni. Gazonul era într-o stare mai proastă decât restul pentru că fusese cosit grosolan şi părea gălbejit. Copacii proiectau umbre lungi, care se insinuau viclean pe pajiştea părăginită, ca nişte degete tăcute, întunecate, scormonitoare de ură. Umbre şi totuşi mai mult decât umbre, după cum umbra pe un ceas solar e mai mult decât o umbră.

O femeie la fel de bătrână şi de slabă ca gnomul de la grajduri a răspuns la sunetul dogit, îndepărtat şi arţăgos, al clopoţelului. Englezii de soiul ei lasă impresia că nu intră niciodată într-o casă. Trebuie să li se permită accesul. Bătrâna a mormăit ceva în barbă într-un dialect obscur, de parcă ar fi rostit blesteme.

Am pătruns pe uşă, iar cravaşa de călărie s-a ridicat din nou.

– Fii atent, a spus ea cu o voce extrem de aspră, ai aici cea mai bună lucrare din perioada lui de mijloc, după cum spun pictorii. Sir Henry Lakenham, baronet, vezi tu şi te rog să nu uiţi că un baronet e cu mult mai mult decât un baron sau un viconte, în opinia noastră – Sir Henry Lakenham, unul dintre cei mai vechi baroneţi ai noştri şi una dintre cele mai vechi scări, întâlnindu-se în termeni oarecum inegali.

– Adică toporul era nou, am replicat.

Scara principală, sau ceea ce mai rămăsese din ea, se afla în faţa noastră. Fusese construită pentru vlăstare regale, pentru o mare doamnă cu o suită îmbrăcată în catifea şi cu decoraţii, pentru o ingeniozitate de umbre pe vastul tavan lambrisat, pentru o victorie sau un triumf ori o întoarcere acasă şi, ocazional, pentru a fi o simplă scară.

Era foarte lată şi amplă, avea curba lentă şi îndărătnică a timpului. Numai balustrada trebuie să fi costat o avere, dar era o simplă bănuială. Fusese făcută ţăndări.

Mi-am desprins ochii de la ea după multă vreme. Acum există un nume care o să-mi întoarcă mereu stomacul pe dos.

– Stai puţin, am zis. Dumneata eşti încă…

– Oh, asta face parte din răzbunare.

Bătrâna a plecat mormăind.

– Ce i-ai făcut?

La început, a tăcut. Apoi a răspuns pe un ton foarte neglijent:

– Mi-aş dori s-o fac iar şi iar, iar el să poată auzi acolo jos, în locurile întunecate prin care va ajunge să rătăcească.

– Nu vorbeşti serios. Cel puţin nu în totalitate.

– Nu? Să mergem pe-aici. Picturile noastre de Romney [15] sunt renumite prin absenţa lor.

Am străbătut ceea ce părea o galerie de tablouri. Pe pânza de damasc a pereţilor se vedeau dreptunghiuri mai închise, de culoarea prunei. Paşii noştri răsunau pe pardoseala goală, prăfuită.

– Porcul! am exclamat, vorbind ecourilor şi pustietăţii. Porcul!

– Nu-ţi pasă cu adevărat, mi-a replicat ea. Aşa este?

– Da, am răspuns. Nu atât cât pretind.

Dincolo de galerie era ceea ce ar fi putut fi o cameră de arme. Din ea, o uşă îngustă, secretă, dădea într-o scară ascunsă, îngustă, curbă, tainică şi graţioasă. Am urcat şi am ajuns în cele din urmă într-o încăpere care măcar era mobilată.

Şi-a scos pălăria neagră şi şi-a înfoiat neglijent părul, apoi şi-a aruncat pălăria, mănuşile şi biciuşca pe o banchetă. În cameră era un uriaş pat cu baldachin. Probabil că în el dormise Carol al II-lea şi nu singur. Mai erau o masă de toaletă, cu oglinzi laterale şi obişnuita grămadă de sticluţe strălucitoare. A trecut pe lângă toate fără a arunca vreo privire, îndreptându-se spre măsuţa din colţ, unde a amestecat scotch cu apă, călduţă desigur, şi întorcându-se cu două pahare.

Mâini musculoase, mâini de călăreaţă. Nu ca cele drăgălaşe, din plastic, care erau mâinile lui Millicent Crandall. Aceste mâini puteau strânge cu disperare, puteau răni. Puteau trage un vânător peste un gard imposibil de trecut sau un bărbat peste un abis de dureri. Mâini care aproape sfărâmau paharele fragile pe care le ţineau. Încheieturile se vedeau albe precum fildeşul nou.

Stăteam în picioare chiar în pragul uşii vechi, imense şi nu mi se clintise un muşchi de când pătrunsesem în încăpere. Ea mi-a dat băutura. Tremura puţin şi dansa în pahar.

Ochii ei – erau acei ochi îndepărtaţi, de neatins. Acei ochi străvechi. Ei nu spun nimic, sunt complet retraşi. Ei reprezintă ultima fereastră care nu se deschide niciodată într-o casă care, altminteri, nu are secrete.

Undeva, bănuiesc, persista încă parfumul de indrişaim într-o grădină englezească, piersici de toamnă pe un zid însorit, o altă mireasmă şi un alt cap.

Am întins stângaci mâna şi am răsucit uriaşa cheie, masivă ca o cheie franceză, într-o broască de dimensiunile unei uşi de dulap.

Broasca a scârţâit şi n-am râs niciunul. Am băut. Înainte de a-mi pune paharul jos ea, se lipise de mine atât de strâns, încât n-am mai putut să respir.

Pielea ei era dulce şi sălbatică, precum florile de câmp de pe o vale însorită, primăvara, sub puternicul soare alb al ţării mele. Buzele noastre au ars împreună, aproape topindu-se. Apoi gura ei s-a deschis, limba i s-a lipit de dinţii mei, iar trupul i-a tremurat convulsiv.

– Te rog, m-a implorat cu o voce gâtuită, cu gura îngropată în mine. Te rog, ah, te rog…

Nu putea fi decât un singur deznodământ.

3

Nu-mi aduc aminte cât era ceasul atunci când am ajuns la cabana familiei Crandall. A trebuit să reconstitui ulterior ora, dintr-un anumit motiv, dar n-am ştiut-o niciodată cu precizie. După-amiezele englezeşti durează o eternitate, asemenea englezilor înşişi. Ştiam că bătrâna Bessie se întorsese pentru că auzeam din bucătărie fredonatul ei monoton, asemenea unei muşte care zumzăie pe un geam.

Poate că nici nu se terminase aproape infinita oră de ceai.

Când dădeam să urc scările, m-am întors şi m-am îndreptat spre salon. Ceea ce aduceam cu mine nu era nici un triumf total, nici un eşec complet, dar părea a nu-şi avea locul acolo, unde se afla Millicent.

Stătea în picioare, desigur, ca şi cum m-ar fi aşteptat, cu spatele la perdelele cu inutilă dantelă ale uşilor. Care erau nemişcate, aşa cum era şi ea. Pentru moment, nu exista destulă viaţă în aerul dimprejur pentru a le clinti. Ea stătea în picioare ca şi cum ar fi aşteptat de ore întregi. Am simţit cumva că lumina de-abia se urnise de-a lungul braţului ei sau în umbra de pe gâtul ei.

Câteva momente n-a zis nimic. Tăcerea ei părea bubuitoare. Apoi glasul ei de o fineţe marmoreană spuse, într-un chip surprinzător:

– Se împlinesc trei ani de când mă iubeşti, nu-i aşa, John?

Chestia asta era extraordinară, ce să mai vorbim.

– Da, am răspuns.

Era prea târziu, mult prea târziu să mai spun ceva.

– Am ştiut de la bun început. Ai vrut să ştiu, nu-i aşa, John?

– Cred că da. Da.

Murmurul pe care l-am auzit părea vocea mea.

Ochii de un albastru spălăcit erau liniştiţi ca un iaz în lumina lunii pline.

– Întotdeauna mi-a plăcut să ştiu asta, a comentat ea.

Nu m-am apropiat. Stăteam acolo, destul de liniştit.

Dintr-odată, în lumina verzuie, încremenită, a sfârşitului de după-amiază, trupul ei gingaş a început să freamăte din cap până-n picioare.

S-a lăsat iar tăcere. Nu am făcut nimic spre a-i pune capăt. În cele din urmă, ea a întins mâna după şnurul uzat care acţiona clopoţelul. Acesta a răsunat din spatele casei ca un plânset de copil.

– Ei bine, încă putem servi ceaiul, mi-a zis ea.

Am ieşit din încăpere, deşi parcă nu pe uşă.

Am urcat scările fără a bâjbâi de această dată, pe întreaga lor lungime, inclusiv cotul. Dar acum eram o altă persoană. Eram un omuleţ calm, liniştit, care fusese pus la locul lui – ceea ce nu crease probleme – şi nici nu s-ar fi preocupat de acest aspect. Cineva a avut grijă de tot. S-a terminat. Un omuleţ cam de şaizeci şi ceva de

centimetri, care-şi dă ochii peste cap atunci când îl strângi prea tare. Pune-l la loc în cutie, dragă, şi hai să mergem să călărim.

Apoi, exact când am ajuns în vârful scărilor, acolo unde nu mai sunt trepte, m-am împiedicat şi, ca şi cum asta ar fi generat un curent de aer, s-a întredeschis o uşă, încet, ca o frunză care cade. S-a deschis doar pe jumătate. Uşa dormitorului lui Edward Crandall.

El era înăuntru. Patul din spatele uşii era foarte înalt, iar pe el erau întinse cel puţin două plăpumi de puf, aşa cum se făceau în zonă. Era singurul lucru la care m-am uitat – patul. El zăcea întins, cu faţa în jos, pe pat, ca şi cum l-ar fi mâncat. Mort de beat. Leşinat. Puţin cam devreme, chiar şi pentru el.

Am rămas proţăpit acolo în lumina albicioasă care nu era nici după-amiază, nici înserare şi m-am uitat la el. O brută masivă, brunetă şi atrăgătoare. Cuceritorul. Beat ca un porc, chiar înainte să se lase întunericul.

Să-l ia naiba! Am întins încet mâna, am închis din nou uşa, m-am dus aproape pe vârfuri în camera mea şi m-am spălat în ligheanul ce servea drept chiuvetă, cu apă rece. Era îngrozitor de rece, precum dimineaţa de după o bătălie. Am bâjbâit coborând din nou scările. În acest răstimp, s-a servit ceaiul. Ea şedea la o măsuţă joasă, în spatele unui ceainic şlefuit, protejându-şi mâneca în timp ce turna, în aşa fel încât braţul ei părea că ţâşneşte în afară.

– Bănuiesc că eşti obosit, a început ea. Probabil că ţi-e îngrozitor de foame, a adăugat cu vocea monotonă, nonşalantă, complet plictisită care-mi amintea de trenurile care plecau de la gara Victoria în timpul războiului, englezoaicele lipsite de griji de pe peron de lângă vagoanele de clasa întâi, care debitau toate banalităţile cu atâta

uşurinţă, către chipurile pe care nu aveau să le mai vadă niciodată. Atât de lipsite de griji, atât de calme, atât de moarte înlăuntru.

Aşa era. Am luat o ceaşcă de ceai şi un biscuit.

– E sus, am spus. Beţivanul. Sunt sigur că ştii.

– Oh, da.

Mâneca i s-a rotit puţin, foarte delicat.

– Să-l pregătesc de culcare? am întrebat. Sau pur şi simplu îl las să putrezească acolo unde e?

Capul i-a tresărit ciudat. O clipă a avut o expresie pe care n-ar fi vrut s-o surprind.

– John!

Apoi s-a calmat iar:

– Până acum n-ai vorbit niciodată aşa despre el.

– Niciodată n-am vorbit prea mult de el, am replicat. Ce ciudat! Şi el m-a invitat să vin aici. Şi am venit. Ce ciudaţi suntem noi, oamenii. A fost plăcut aici. Plec.

– John!

– La naiba! am exclamat. Plec. Mulţumeşte-i când o să fie treaz. Mulţumeşte-i mult pentru că m-a invitat aici.

– John!

Pentru a treia oară.

– Nu eşti niţeluş ciudat?

– Guturalele americane îşi iţesc capul, după o lungă hibernare, am răspuns.

– Atât de mult l-ai urât?

– Dacă o să ierţi un vechi prieten, am spus. În conversaţia asta există prea multe semne de exclamare. Uită lipsa mea de maniere. Bineînţeles că o să-l pregătesc de culcare, apoi o să mă duc să respir nişte aer englezesc.

Dar nu mai asculta ce spuneam eu. Se aplecase înainte, în ochi avea o privire aproape clarvăzătoare şi a început să turuie, de parcă ar fi trebuit să spună ceva, dar nu era timp suficient şi oricând putea interveni o întrerupere.

– E o femeie la Lakeview. O anume Lady Lakenham. O femeie teribilă. O devoratoare de bărbaţi. El se întâlneşte cu ea. Azi-dimineaţă au avut un fel de ceartă. Mi-a spus toate astea pe un ton răstit, dispreţuitor, când eram doar noi doi în casă, în timp ce golea pahare de coniac, vărsându-le şi pe haină. Ea l-a plesnit cu biciul în faţă şi l-a trântit la pământ cu armăsarul.

Bineînţeles că nu ascultam ce spune, cu urechile mele conştiente. Instantaneu, ca şi cum ai pocni din degete, am înlemnit. Era ca şi cum întregul timp ar fi fost distilat într-o clipă şi am înghiţit-o, ca pe o pastilă. Mă făcuse să înlemnesc. Simţeam chiar şi un rânjet încremenit pe faţă.

Aşadar chiar şi acolo trebuia să fi fost primul.

Ea tăcuse, din câte se pare, şi mă privea din partea cealaltă a ceainicului. Am văzut-o. Eram în stare să văd. Se poate, chiar şi în astfel de momente. Avea un păr atât de deschis la culoare şi o melancolie atât de vizibilă… Făcea mişcările obişnuite, forme molcome, drăgălaşe ale braţului, mâinii, încheieturii şi obrazului, care pe moment exercitau o seducţie aproape insuportabilă, dar care după aceea aveau doar graţia veştejită şi nesigură a unor fuioare de ceaţă.

Se pare că-i întinsesem ceaşca mea, iar ea îmi mai turna ceai.

– L-a biciuit cu o cravaşă, a continuat ea. Imaginează-ţi! Pe Edward! Apoi l-a trântit la pământ cu calul ei masiv.

– Călare pe un masiv armăsar negru, am spus. L-a zvârlit la pământ ca pe o cârpă.

Şi-a ţinut respiraţia, în liniştea care se lăsase.

– Da, are hachiţele ei, am rostit brutal. Şi iubeşte conacul. Lakeview. Ar trebui să vezi ce-a făcut Lakenham din el. A dat lovitura de graţie scării principale. Jigodia de soţ al altei femei.

Oare a continuat să-şi ţină respiraţia sau a râs cineva în spatele perdelei, vreun bufon ce se-ascundea de un rege samavolnic?

– Am cunoscut-o şi eu. Intim.

Înţelegea extrem de încet, se pare, de parcă ar fi trebuit să trezească un băştinaş într-o colibă făcută din iarbă în Sumatra, iar apoi să alerge kilometri întregi prin junglă, apoi un om trebuia să traverseze călare un deşert vast, iar după aceea o corabie cu pânze trebuia să

învingă furtună după furtună în jurul capului Horn, spre a aduce vestea acasă. Cam atât cred că i-a luat.

A făcut ochii extrem de mari, complet neclintiţi şi asemenea sticlei cenuşii. N-aveau culoare şi nici lumină.

– Probabil că el şi-a imaginat că are la dispoziţie dimineaţa, am spus. Eu aveam o întâlnire după-amiaza. Pur şi simplu nu s-a…

M-am oprit. Nu era amuzant, indiferent cine ar fi fost de faţă.

M-am ridicat în picioare.

– Îmi cer scuze. Într-un mod atât de inutil. Sunt extrem de uşor de cucerit. Îmi cer scuze. Scuze. Şi ştiu că-i doar un cuvânt.

S-a ridicat şi ea în picioare. A dat ocol mesei, venind foarte încet. Eram extrem de apropiaţi în acel moment, dar nu ne atingeam.

Apoi mi-a atins mâneca foarte uşor, ca şi cum s-ar fi aşezat un fluture, iar eu am rămas nemişcat, nedorind să-l sperii.

Şi-a luat zborul. A plutit în aer. S-a aşezat din nou pe mâneca mea. Glasul ei a rostit, la fel de uşor cum se mişcase fluturele:

– Nu trebuie să vorbim despre asta. Înţelegem. Înţelegem totul, dumneata şi cu mine. Nu trebuie să rostim niciun cuvânt.

– I se poate întâmpla oricui, am spus. Partea proastă e atunci când chiar se întâmplă.

În ochii ei era altceva. Nu mai erau inexpresivi, dar nici blânzi. În capătul coridoarelor întunecate, la mare distanţă, se deschideau mici uşi. Care fuseseră închise atât de multă vreme. Cumplit de multă

vreme. S-au auzit paşi pe coridorul de piatră. Veneau târşâind, fără grabă, fără speranţă. Un fuior de fum a fost luat de curent şi s-a împrăştiat în spirală. Toate lucrurile pe care parcă le vedea şi le ştiam în spatele ochilor ei. Prostii, desigur.

– Acum eşti al meu, a şoptit ea. Numai al meu.

Mi-a cuprins capul cu mâinile şi mi l-a tras în jos. Buzele ei, care se mişcau neîndemânatic pe gura mea, erau reci şi îndepărtate ca gheaţa arctică.

– Înainte să pleci, du-te sus şi vezi cum se mai simte, a şoptit ea.

– Da.

Vorbeam ca un om împuşcat în plămâni.

Aşa că am ieşit din nou din încăpere şi am luat-o încă o dată pe scări.

Bâjbâind de data asta, cu vechea precauţie. Un bătrân cu oase fragile. Am intrat în camera mea şi am închis uşa. Cu spatele la uşă, mi-am tras puţin sufletul. Apoi m-am dezbrăcat şi mi-am pus pe mine singurul costum pe care îl luasem cu mine, am îndesat restul de lucruri într-o valiză, am închis-o şi am încuiat-o extrem de încet. Trăgând cu urechea, mişcându-mă pe vârfuri, ca un băieţel care a fost rău, rău, rău.

În toată liniştea la care contribuisem şi eu s-au auzit paşi urcând pe scări, intrând într-o cameră, ieşind dintr-o cameră şi pornind pe scări în jos. Toate acestea, extrem de încet, furişându-se asemenea gândurilor mele.

Se auzeau sunete din casă. Fredonatul dogit, necontenit, al bătrânei la bucătărie, bâzâitul unei albine întârziate sub fereastra mea, scârţâitul căruţei vreunui bătrân localnic pe drum, în depărtare. Am luat valiza şi am ieşit din camera mea. Am închis uşa cu multă grijă.

Iar în capul scării, uşa *lui* trebuia să fie din nou larg deschisă. Ca şi cum ar fi venit cineva în mod deliberat şi-ar fi deschis-o, lăsând-o aşa.

Am pus jos valiza, m-am rezemat de perete şi am privit înăuntru. Nu părea să se fi clintit. Un caz complet. Dădea senzaţia că ar fi plonjat în patul înalt, se apucase zdravăn de cuvertură şi în această poziţie trecuse în vasta stare generată de alcool.

Apoi, în liniştea cenuşie, am devenit conştient de absenţa unui sunet. Respiraţia greoaie, jumătate sforăit, jumătate bolborosit, a beţivului aflat în stare de inconştienţă. Am ascultat – oh, cu extrem de multă grijă. Lipsea – respiraţia lui. Nu scotea absolut niciun sunet, fiind întins în pat cât era de lung, cu faţa în jos.

Şi totuşi, nu asta m-a făcut să intru în cameră ca o panteră, ghemuindu-mă, silenţios, ţinându-mi respiraţia. Era ceva la care mă uitasem deja, dar fără a conştientiza. Inelarul de la mâna stângă. Era ceva ciudat cu el. Era cu un centimetru mai lung decât degetul mijlociu, de lângă el, aşa cum atârna moale pe cuvertură mâna lui.

Era cu un centimetru mai lung. Întâmplarea făcea ca lungimea suplimentară să fie constituită de un mic cheag de sânge.

Venise din gât, pe nesimţite, implacabil, şi formase acolo cheagul ciudat.

Era mort, bineînţeles, de câteva ore.

4

Am închis uşa de la salon foarte politicos, cu multă grijă, ca un preot de familie bătrân plecând spre ascunzătoarea sa, în vremurile în care erau persecutaţi catolicii.

Apoi m-am strecurat şi am închis uşile. Cred că, în timp ce făceam asta, m-a învăluit, în batjocură, o ultimă dâră de parfum de trandafiri şi piersici de toamnă.

Sprijinită de spătar, stătea pe un scaun scund, fumând neîndemânatic o ţigară, cu părul blond deschis lipit de pernă. Ochii ei – nu ştiu ce anume era în ochii ei. În orice caz, mi-era de ajuns ce văzusem în ochi.

– Unde este arma? Ar trebui să fie în mâna lui.

Am rostit cuvintele răspicat, dar nu tare, ca să se audă la distanţă. Dar acum nu mai exista în mine blânda monotonie englezească.

Ea mi-a zâmbit vag şi a arătat spre una dintre acele piese de mobilier fusiforme, pe bârne şubrede, care câteodată sunt prevăzute cu sertare, dar în realitate sunt menite a păstra o varietate de mici ceşti smălţuite şi de cupe cu blazoane aurii: *A Present from Bognor Regis* [16] sau din alte părţi şi un blazon.

Respectiva etajeră specială sau cum s-o fi numind avea un sertar ţeapăn, curbat, pe care l-am tras, făcând să zăngăne puţin ceştile smălţuite.

Era acolo, pe o bucată de hârtie roz de împachetat, lângă un ştergar cu ciucuri. Un revolver marca Webley. Nevinovat ca un cuţit de peşte.

Mi-am apropiat nasul de el şi l-am mirosit. Parcă simţeam mirosul dezagreabil de praf de puşcă. N-am atins arma – încă.

– Prin urmare, ai ştiut, am zis. Ai ştiut în tot acest timp că mă făceam de râs, la modul afectat. Ştiai în timp ce luam împreună ceaiul. Ştiai că zăcea în pat. Sângele picura din el încet, încet, încet – morţii *sângerează* şi ei, dar extrem de încet – din rana de la gât, pe sub cămaşă, de-a lungul braţului, al palmei, al degetului. Ai ştiut în tot acest timp.

– Bestia aia! a zis ea cu o voce absolut calmă. Gunoiul ăla! Ai idee câte i-am suportat?

– Bine, am răspuns. Înţeleg şi asta. Şi nu sunt genul care să-şi facă probleme, având în vedere ce fel de om era. Dar trebuie făcute anumite lucruri. Arma nu trebuia atinsă. Acolo unde se afla era, probabil, în regulă. Acum ai manipulat-o. Amprente, înţelegi. Ştii ceva despre amprente?

Nu-i vorbeam unui copil şi nici nu eram sarcastic. Îmi făceam doar o idee despre ceea ce se întâmplă. Reuşise cumva să se descotorosească de ţigară, fără ca eu să observ vreo mişcare. Era în stare să facă genul ăsta de lucruri. Acum şedea complet nemişcată, cu mâinile pe braţele fotoliului, subţiri, la fel de delicate precum aurora.

– Ai fost singură aici, am zis. S-a întâmplat atunci când a plecat bătrâna Bessie. Nimeni n-a auzit împuşcătura sau a crezut că e doar puşca vreunui vânător.

În acel moment ea a râs. Era râsul unui om în extaz, râsul unei femei care se cuibăreşte la loc între perne, într-un pat amplu, cu baldachin.

În timp ce râdea, liniile gâtului i s-au ascuţit puţin. Şi nu şi-au mai recăpătat deloc moliciunea, din câte mi-am dat seama.

– De ce îţi baţi capul cu toate astea? m-a întrebat.

– Ar fi trebuit să-mi spui înainte. De ce râzi? Crezi că legea asta englezească a voastră e nostimă?… Apoi ai urcat şi ai deschis uşa aceea – dumneata. În aşa fel încât să nu plec fără să aflu. De ce?

– Te-am iubit, a continuat ea. După o modă. Eu sunt o femeie rece. Ştiai?

– Am bănuit, dar întâmplător nu era, în niciun fel, treaba mea. Nu mi-ai răspuns la întrebare.

– Treaba ta, cum s-ar zice, era în altă parte.

– Asta s-a-ntâmplat acum o mie de ani. Zece mii de ani. E de pe vremea faraonilor. Spulberându-se într-un giulgiu antic. Asta e ce se întâmplă acum.

Am arătat în sus cu un deget ţeapăn.

– E minunat, a oftat ea. Hai să nu facem din chestia asta o senzaţie ieftină. Este o minunată tragedie.

Şi-a atins gâtul subţire, delicat, cu un gest de mângâiere.

– O să mă spânzure, John. Aşa se procedează în Anglia.

M-am uitat lung la ea.

– În mod deliberat, a rostit ea rece. Cu pedanteria cuvenită. Şi câteva regrete vagi, sumare. Iar guvernatorul închisorii va avea o dungă perfectă la pantaloni, pusă acolo în mod la fel de deliberat, la fel de îngrijit, la fel de rece cum… cum l-am împuşcat.

Reuşeam să respir doar atât cât să rămân în viaţă.

– Intenţionat?

Era o întrebare inutilă. Ştiam deja.

– Bineînţeles. Intenţionam să o fac de câteva luni. Azi dădea senzaţia că e puţin mai brutal ca de obicei. Se pare că femeia aceea de la Lakeview nu i-a crescut stima de sine. L-a făcut să se simtă lipsit de valoare. Era mereu răutăcios. Aşa că am făcut ce am făcut.

– Dar puteai să-l suporţi atunci când era doar răutăcios, am zis.

A dat din cap a încuviinţare. Am perceput un zgomot straniu, ca un zăngănit, nemaiauzit până atunci. Ceva se legăna, acoperindu-se cu o glugă. Se legăna foarte lent, într-o lumină rece, de pe un gât delicat, acoperit.

– Nu, am replicat eu, cu răsuflarea întretăiată. Niciodată. E uşor. Vrei să faci cum îţi spun eu?

S-a ridicat calm în picioare şi s-a apropiat de mine. Am luat-o în braţe. Am sărutat-o. I-am mângâiat părul.

– Cavalerul meu! a şoptit. Cavalerul meu cu panaş. Strălucitorul meu.

– Cum? am întrebat, arătând în sertar către armă. Să-i testeze mâna ca să vadă dacă descoperă pulbere de nitraţi. Adică o scurgere de gaz produsă atunci când se trage cu arma. E ceva care persistă pe piele câtva timp şi produce o reacţie chimică. Aspectul ăsta trebuie aranjat.

Ea mi-a mângâiat părul.

– Aşa va fi, iubirea mea. Vor descoperi ce spui tu. Am pus arma în mâna lui, ţinând-o acolo, şi l-am liniştit. Degetul meu era peste degetul lui. Era atât de beat, că nici nu-şi dădea seama ce face.

M-a mângâiat mai departe pe păr.

– Cavalerul meu cu panaş, strălucitor! a repetat ea.

În clipele acelea nu eu o ţineam în braţe, ci ea pe mine. Mi-am stors creierul, încet de tot. Până când a devenit un cocoloş.

– S-ar putea să nu fie o probă foarte concludentă, am zis. Şi s-ar putea să analizeze şi mâna ta. Aşa că trebuie să facem două lucruri. Mă asculţi?

– Cavalerul meu cu panaş!

Ochii îi străluceau.

– Trebuie să-ţi speli mâna dreaptă cu săpun dur, de casă, şi cu apă fierbinte, un timp mai îndelungat. S-ar putea să te doară, dar fă chestia asta, cât de mult poţi, fără să-ţi jupoi pielea. O să se vadă. Vorbesc serios. E important. Celălalt lucru e că o să plec cu arma. Asta o să-i încurce. Nu cred că testarea nitraţilor mai e relevantă după patruzeci şi opt de ore. Înţelegi?

A spus aceleaşi lucruri, în acelaşi fel, iar în ochi i s-a ivit aceeaşi strălucire. Mâna îi întârzia pe capul meu la fel de molatec.

Nu o uram. Nu o iubeam. Pur şi simplu era ceva ce trebuia să fac. Am luat pistolul Webley, cu tot cu hârtia roz de sub el, pentru că aceasta era uşor mânjită cu ulei. Am cercetat cu atenţie lemnul sertarului. Părea curat. Am pus pistolul şi hârtia în buzunar.

– Nu dormi în aceeaşi cameră cu el, am continuat. E beat şi doarme ca să-şi revină. Nimic nou, nimic neobişnuit, care să te îngrijoreze. Ai auzit o împuşcătură, desigur, undeva în jurul orei la care s-a întâmplat, nu foarte apropiată, dar nici foarte îndepărtată. Ai crezut că e vorba despre o puşcă de vânătoare, în pădure.

M-a luat de mână. Trebuia s-o mângâi. Îmi cerea din priviri.

– El te dezgustă nespus, am comentat. S-a întâmplat destul de des, aşa că azi ţi se făcuse lehamite. Deci trebuie lăsat în pace până dimineaţă. Apoi bătrâna Bessie…

– Ah, nu bătrâna Bessie! a exclamat ea splendid. Nu biata Bessie!

E posibil să fi fost o nuanţă fină. Dar am ignorat-o. Am dat să plec.

– Aspectele principale – să te speli pe mână, dar nu prea tare ca s-o inflamezi – şi eu, care plec cu pistolul. Eşti gata?

S-a agăţat din nou de mine, tot nestăpânit şi stângaci.

– Iar după…?

– Iar după – am respirat visător, lipit de buzele ei îngheţate.

M-am desprins din îmbrăţişare şi am plecat din casa aceea.

5

Aproape trei săptămâni am stat departe de ei sau ei m-au lăsat să stau. Era o performanţă, pentru un amator, într-o ţară mică şi impenetrabilă ca Anglia.

M-am descotorosit de maşină în cel mai izolat crâng la care am putut ajunge rulând cu farurile stinse. Părea situat la o mie de mile de orice alt punct din lume. Nu se punea problema, desigur. Mi-am târât valiza prin nesfârşitul peisaj englezesc, prin întuneric, prin păşuni pline de vite somnoroase, pe lângă marginile satelor tăcute în care nici măcar o singură lampă nu încălzea răceala nopţii.

După destulă vreme am ajuns la o gară şi am luat un tren spre Londra. Ştiam unde să merg, o mică pensiune în Bloomsbury, la nord de Russell Square, un loc în care nimeni nu era ceea ar fi trebuit sau ar fi dorit să fie, dar nimănui nu-i păsa, iar dintre toţi cel mai puţin femeii şleampete, care susţinea că e proprietara.

Micul dejun, o mâncare rece, plină de grăsime, aşezată pe o tavă, pe coridor, lângă uşa ta. La prânz, bere, pâine şi brânză cedar, dacă solicitai. La masa de seară, dacă aparţineai clasei care cinează, ieşeai în oraş şi căutai un local. Dacă te întorceai acasă noaptea târziu, te bântuiau spectrele albe la faţă din Russell Square, care se furişau pe unde fuseseră şinele de cale ferată, ca şi cum doar aducându-şi aminte de ele s-ar fi aflat la adăpost de lanterna poliţistului. Te bântuiau toată noaptea cu dureroasa lor chemare „Dacă nu vă supăraţi“, cu amintirea buzelor lor pungite, roase de dinăuntru, a ochilor mari, adânciţi în orbite, în care o lume era deja moartă.

La pensiune locuia un bărbat care cânta Bach, puţin cam mult şi cam tare, dar o făcea pentru sufletul lui.

Mai era un bătrân singuratic, cu o faţă senină şi delicată, dar care avea o minte murdară. Mai erau doi fluturi tineri de lemn care se considerau actori.

În scurtă vreme mi s-a făcut lehamite de toate. Am cumpărat un rucsac şi am plecat într-un tur pe jos spre Devonshire. A apărut o notiţă despre mine în ziare, bineînţeles, dar nu ceva de luat în seamă. Fără lucruri senzaţionale, fără reproducerea înceţoşată a fotografiei mele din paşaport, în care arătam ca un negustor de covoare armean, care are o durere de măsele. Doar un paragraf discret despre faptul că am dispărut, vârsta, înălţimea, greutatea, culoarea ochilor, american, se credea că deţine informaţii care ar putea ajuta autorităţile. Erau câteva rânduri biografice despre Edward Crandall, nu mai mult de trei. Nu era important pentru ei. Doar un bărbat bogat care din întâmplare murise. Eram denumit american, ăsta era indiciul. Atunci când l-am încercat, accentul meu era destul de bun pentru Bloomsbury. Va fi mai mult decât suficient pentru regiunile rurale.

Mi-au dat de urmă la Chagford, spre marginea regiunii Dartmoor [17] . Îmi luam ceaiul, desigur, în salonul modest al unei mici ferme de ţară, un scriitor care sosise de la Londra ca să se odihnească puţintel. Manierat, dar retras. Iubeşte pisicile.

Aveau două, grase, una neagră şi alta albă, cărora le plăcea smântâna de Devonshire la fel de mult ca şi mie. Pisicile şi cu mine ne luam ceaiul împreună. Era o după-amiază posomorâtă, cenuşie precum

curtea unei închisori. O zi de călău. Probabil că peste grozamele galbene şi ţepene din mlaştini pluteau ceţuri, în pâlcuri.

Erau doi, un sergent pe care îl chema Tressider, om din partea locului, deşi numele era specific regiunii Cornwall, şi omul de la Scotland Yard. Acesta era inamicul. Cel din partea locului şedea pur şi simplu într-un colţ, iar uniforma lui duhnea.

Celălalt avea în jur de cincizeci de ani, un corp splendid, aşa cum sunt prin părţile acelea, cu faţa roşie, un subofiţer din regimentul de gardă, fără vocea crudă, de o detaşare ucigătoare. Era blând, liniştit şi prietenos. Şi-a pus pălăria pe celălalt capăt al mesei lungi şi a luat în braţe pisica neagră.

– Mă bucur că vă găsesc acasă, domnule. Sunt inspectorul Knight de la Scotland Yard. Ne-aţi cam pus la treabă ca să vă dăm de urmă.

– Serviţi un ceai, am spus.

M-am dus să sun clopoţelul şi m-am sprijinit de perete.

– Serviţi un ceai – cu un criminal.

A râs. Sergentul Tressider n-a făcut la fel. Pe chipul lui nu se putea citi decât vântul aspru al regiunii mlăştinoase.

– Cu plăcere. Dar nu o să discutăm acum despre chestiunea cealaltă, dacă nu vă deranjează. Doar ca să ne simţim în largul nostru – în privinţa unei astfel de probleme nimeni nu se află într-o situaţie delicată.

Probabil că mă făcusem complet alb la faţă. El a sărit să ia o sticlă de Dewar de pe poliţă şi a turnat într-un pahar mai repede decât mi-aş

fi închipuit că poate să se mişte un om atât de masiv. Mi l-a dus la gură. Am băut.

M-a pipăit o mână, graţioasă şi cercetătoare, ca un cioc de păsăre-colibri, la fel de ageră şi de minuţioasă.

Am rânjit.

– O să vi-l dau, am zis. Când îmi beau ceaiul nu-l port cu mine.

Sergentul îşi sorbea ceaiul în colţ, iar cel de la Scotland Yard la masă, cu pisica neagră în poală. Ierarhia-i ierarhie, n-ai ce-i face.

M-am întors cu el la Londra în aceeaşi seară.

Şi nu s-a întâmplat nimic, absolut nimic.

Fuseseră induşi în eroare, dar îşi dăduseră seama şi, aşa cum procedează englezii întotdeauna, pierduseră ca şi cum ar fi câştigat. În mod oficial, problema era următoarea: de ce anume luasem pistolul? Pentru că ea îl mânuise neglijent, iar lucrul acesta mă înspăimântase. Ah, da, înţeleg. Dar ar fi fost cu mult mai bine – Coroana, înţelegeţi – iar amânarea anchetei şi reluarea ei la solicitarea poliţiei sugerează că ceva nu e în regulă, nu credeţi? Credeam şi eu acest lucru, plin de remuşcări.

Asta se întâmpla la nivel oficial. Varianta neoficială o distingeam în spatele zidurilor reci, cenuşii, din piatră ale ochilor lor. Le venise ideea prea târziu şi era vina mea. Prea târziu realizaseră minţile lor pătrunzătoare că exista posibilitatea ca el să fi fost atât de beat şi de nerod, încât să lase pe cineva să-i pună un pistol în mână, să-l îndrepte (într-o direcţie pe care el nu putea s-o vadă), să spună

„Pac“, să-l facă să apese pe trăgaci, cu un deget petrecut peste degetul lui moale, apoi să-l lase să cadă pe spate – fără a râde.

Am văzut-o pe Millicent Crandall când s-a redeschis ancheta, o femeie în negru, pe care o cunoscusem undeva, cu multă vreme în urmă. Nu am vorbit unul cu altul. N-am mai întâlnit-o de atunci. Probabil că arăta încântător în cămaşă de noapte din şifon negru. Acum putea să se îmbrace în aşa ceva, în orice zi şi în orice an.

Pe lady Lakenham am văzut-o o dată, în Piccadilly, lângă Green Park, plimbându-se alături de un bărbat şi de un câine. I-a lăsat să meargă mai departe, iar ea s-a oprit. Cred că patrupedul era din rasa de câini ciobăneşti *bob-tail*, dar de talie mult mai mică. Ne-am strâns mâinile. Arăta superb.

Stăteam în mijlocul trotuarului, iar englezii se mişcau în jurul nostru meticuloşi, aşa cum fac englezii.

Ochii ei erau ca de marmură neagră, opaci, calmi, împăcaţi.

– Ce drăguţ din partea ta că ai pus o vorbă bună pentru mine! am comentat.

– Păi, dragă, m-am distrat de minune cu comisarul adjunct de la Scotland Yard. Totul în jur se scălda în scotch cu sifon.

– Fără tine, ar fi putut încerca să-mi pună mie în cârcă crima.

– Astă-seară, a zis ea foarte repede, mi-e foarte teamă că sunt complet ocupată. Dar mâine… locuiesc la Claridge’s. Vii la mine?

– Mâine, am spus. Oh, bineînţeles. (A doua zi aveam să părăsesc Anglia.) Deci l-ai trântit la pământ, fiind călare pe Romeo. De ce?

Acestea se petreceau în Picadilly, lângă Green Park, în timp ce pietonii atenţi se învolburau pe lângă noi.

– Am făcut aşa ceva? Ce îngrozitor din partea mea! Nu ştii de ce?

O cântăreaţă de muzică populară, liniştită ca Green Park.

– Bineînţeles, am replicat. Bărbaţii ca el comit asemenea greşeli. Cred că sunt proprietarii oricărei femei care le zâmbeşte.

Parfumul sălbatic al pielii ei a adiat uşor spre mine, parcă adus de un vânt al deşertului de la o mie de kilometri.

– Mâine, a spus ea. Pe la patru. Nu-i nevoie nici măcar să dai telefon. Serios.

– Mâine, am minţit.

M-am uitat lung la ea, până când aproape a dispărut. Nemişcat, complet nemişcat. Se deplasau politicos în jurul meu englezii aceia, ca şi cum aş fi fost un monument, un înţelept chinez ori o păpuşă de dimensiuni reale, din porţelan de Dresda.

Perfect nemişcat. Un vânt rece a adus frunze şi bucăţi de hârtie peste iarba acum lipsită de strălucire din Green Park, peste aleile îngrijite, peste borduri, chiar în Picadilly.

Am rămas locului multă vreme, urmărind nimicul. Nu era nimic de urmărit.

NOTE

1 - Povestirea de faţă face parte din volumul *Scrisori de la moara mea*, apărut în 1869. Scriitorul obişnuia să se retragă în unele perioade de creaţie într-o moară din satul Fontvieille, regiunea Provence. Astăzi, moara lui Daudet este muzeu (n. tr.).

2 - Metaforă pentru natură, unde imaginaţia e liberă să zburde şi să inventeze răspunsuri (n. tr.).

3 - Firele Maicii Domnului - filamente albe, produse de o specie de păianjen, care plutesc prin aer mai ales la începutul toamnei (n. tr.).

4 - Între 1309 şi 1418, reşedinţa Sfântului Scaun s-a mutat de la Roma la Avignon, ca urmare a conflictelor şi jocurilor de interese care au măcinat Biserica Catolică şi vestul Europei (n. tr.).

5 - Aici şi în continuare aluzii amuzante la cântecelul popular *Sur le Pont d'Avignon / Pe podul din Avignon*, cu al său refren „On y danse, on y danse" („Unde se dansează, se dansează") (n. tr.).

6 - Plantă erbacee cu frunze lanceolate şi cu flori albe-gălbui, a cărei rădăcină conţine o materie de culoare roşie cu care se vopsesc fibrele textile (Rubia tinctorum) (n. tr.).

7 - Comună din regiunea Normandia Superioară. Acolo a existat o feudă cu un statut destul de obscur. Cert e că într-un document din 1024 se vorbeşte despre un „rege din Yvetot". Acesta a ajuns

subiectul unui cântecel celebru al lui Pierre Jean de Béranger: trândav şi iubitor al plăcerilor vieţii, regele din Yvetot „se culca devreme şi se scula târziu“, mergea călare pe un asin şi „era încoronat cu scufia de noapte“ de către o oarecare Jeanneton (n. tr.).

8 - Haină lungă de culoare albă, pe care o poartă toţi clericii romano-catolici drept veşmânt liturgic (n. tr.).

9 - Localitate imaginară, inventată de scriitor (n. tr.).

10 - Funcţie imaginară, inventată de autor (n. tr.).

11 - "Regina mea, regina mea!" – în lb. sp. în orig. (n. tr.).

12 - Hecuba, soţia lui Priam, regele Troiei în Iliada lui Homer. Expresia arată nepăsarea şi îşi are originea în scena a doua din actul al II-lea al celebrei piese de teatru *Hamlet* de William Shakespeare: *Şi toate-acestea sunt nimic!/ Pentru Hecuba!/ Ce-i lui Hecuba şi ce-i el Hecubei,/ De-o poate plânge-aşa?* (William Shakespeare, *Hamlet*, trad. de Petru Dumitru, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă) (n. red.).

13 - Aluzie la tragica poveste de dragoste dintre Paul şi Virginia, scrisă de Bernardin de Saint-Pierre (n. tr.).

14 - Textul face parte din *Povestirile unui vânător*, celebrul volum de proză scurtă al clasicului rus, tipărit în anul 1852 (n. red.).

15 - George Romney (1734-1802), pictor englez, reprezentant al clasicismului (n .tr.).

16 - „Cadou de la Bognor Regis“ (n. tr.).

17 - Regiune mlăştinoasă în sud-vestul Anglei, de un pitoresc aparte (n. tr.).